

Dnr: 035-2620/2005-2
Stockholms Stadsledningskontor

2005-11-25

Juridiska Avdelningen

Stockholms stad
Stadshuset
105 35 Stockholm

STOCKHOLMS STAD	
Kommunstyrelsen	
RKS Kansli	
Inkt:	2005-11-24
Dnr:	035-2620/2005
Till:	R.I., Kop. Jurand

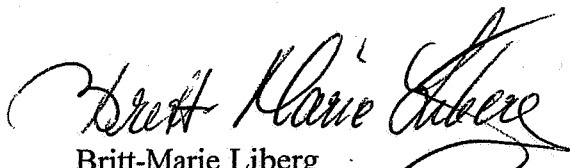
Thomas Svensson./. Stockholms stad
angående **laglighetsprövning enligt kommunallagen**

akkn

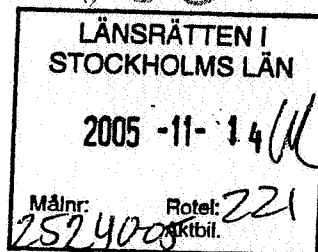
Länsrätten ger Er anstånd till och med **10 februari 2006** med att yttra Er.

Om Ni inte gör det, kan målet komma att avgöras på de uppgifter som finns hos länsrätten.

Själva överklagandet är faxat till juridiska avdelningen den 15 november 2005.

Britt-Marie Liberg
Telefon direkt 08-720 92 65

Till
Länsrätten i Stockholms län
Med bud

Stockholm den 14 november 2005

LAGLIGHETSPRÖVNING

Sökande: Thomas Svensson, 711218-0539,
Ekstocksvägen 49
163 43 Spånga

Ombud: Advokat Eva-Maj Mühlenbock och jur kand Katrin Salwén
Advokatfirman Lindahl KB
Box 142 40
104 40 STOCKHOLM
E-mail: eva-maj.muhlenbock@lindahl.se
katrin.salwen@lindahl.se

Motpart: Stockholms stad

Överklagat beslut: Stockholms stads kommunfullmäktiges beslut av den 17 oktober 2005 (KF Protokoll nr 15), § 20 Handlingsplan för uppkoppling av bredband till hyresgästerna i de kommunala bostadsbolagen till bredbandsnät" med anslagsdatum den 25 oktober 2005.

Saken: Beviljade av olagligt statsstöd och överskridande av kommunal kompetens

3. Utveckling av talan

3.1 Bakgrund

I december 2004 antog kommunfullmäktige i Stockholm ett näringspolitiskt program för Stockholms stad. Av programmet framgick att Stockholm skall vara världsledande på bredbandsuppkoppling och trådlös kommunikation samt vara en intressant testmarknad för avancerad informationsteknik. I det näringslivspolitiska programmet fastställs att staden genom de kommunala bostadsbolagen, skall driva på utvecklingen och ansluta hyresgästerna i det kommunala bostadsbolaget till bredband genom investeringar i fastighetsnät. Ambitionen var även att bostadsbolagens initiativ skulle driva på motsvarande utveckling bland de privata fastighetsägarna. Stadens tre bostadsbolag AB Svenska Bostäder, AB Stockholmshem och AB Familjebostäder ("Bostadsbolagen") samt därtöver AB Stokab gavs därför i uppdrag att ta fram en handlingsplan för uppkopplingen av hyresgästerna i de kommunala bostadsbolagen.

Den 13 juni 2005 beslutade Koncernstyrelsen för Stockholms Stadshus AB (ägare av Bostadsbolagen samt Stokab) att hemställa att kommunfullmäktige i Stockholm skulle godkänna den utarbetade handlingsplanen, se förslag till beslut samt handlingsplan (Dnr 2005/30/74 daterad 2005-05-31) samt utdrag ur protokoll fört vid styrelsens sammanträde (Dnr 035-2620/2005) Bilaga 4.

Handlingsplanen utvärderades i utlåtandet 2005:184 RI (Dnr 035-2620/2005), Bilaga 5, som tillstyrkte utbyggnaden av bredband för Bostadsbolagens fastighetsbestånd. Den 5 oktober 2005 beslutade kommunstyrelsen att hemställa att kommunfullmäktige skulle godkänna handlingsplanen med hänvisning till detta utlåtande, se Bilaga 6.

Den 17 oktober 2005 fattade kommunfullmäktige det nu överklagade beslutet att anta handlingsplanen beträffande bredbandsutbyggnad i Stockholm med hänvisning till utlåtandet, Bilaga 3.

3.2 Närmare om handlingsplanen och stödbeloppet

Handlingsplanen ("Planen") avser utbyggnad av bredband i hela Stadens bostadsbestånd med cirka 200 000 boende samt 1000-tals lokalhyresgäster (enligt Planen berörs var fjärde stockholmare direkt av utbyggnaden).

Enligt Planen skall utbyggnaden ske i följande ordning:

- 1) Södra Järva, Hässelby/Blackeberg (Stockholms norra förorter). Start 2005 och klart inkl Vällingby prel. 2006.
- 2) Stockholms södra förorter. Prel. start hösten 2005 och klart 2007.
- 3) Innerstaden. Prel. start 2007 och klart 2009.

Investeringsbehovet för Bostadsbolagens hela bestånd bedöms vara cirka 700 miljoner kronor. Det initiala investeringsbehovet beräknas till 320 miljoner kronor.

För varje lägenhet och lokal som ansluts krävs härutöver en tilläggsinvestering på i genomsnitt 4 000 kronor, det vill säga ytterligare 420 miljoner kronor för ett samlat bestånd av cirka 105 000 lägenheter och lokaler. Detta belopp är således utöver investeringen på 700 miljoner kronor.

I korthet innebär modellen att Bostadsbolagen ska investera i och äga den del av den passiva infrastrukturen som berör de egna fastigheterna (områdes- och fastighetsnätet). Det passiva nätet ska sedan hyras ut till en kommunikationsoperatör (KO) som investerar i aktiv utrustning, svarar för övervakning och drift av hela nätet samt ansluter tjänsteleverantörer. Enligt modellen skall också andra fastighetsägare kunna ansluta sig till nätet för att få tillgång till tjänsteutbudet.

Den övergripande samordningen skall ske genom en gemensam styrgrupp. Fastighetsnäten skall ägas av Bostadsbolagen genom tre särskilda aktiebolag.

4. Förbudet i artikel 87 i EG-fördraget mot statstöd som är oförenligt med den gemensamma marknaden

Artikel 87 i EG-fördraget förbjuder beviljandet av statstöd som är oförenligt med den gemensamma marknaden.

Artikel 87 (f.d. artikel 92) (egen understrykning)

1. Om inte annat föreskrivs i detta fördrag, är stöd som ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel, av vilket slag det än är, som snedvrider eller hotar att snedvrider konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion, oförenligt med den gemensamma marknaden i den utsträckning det påverkar handeln mellan medlemsstaterna.

2. Förenligt med den gemensamma marknaden är

a) stöd av social karaktär som ges till enskilda konsumenter, under förutsättning att stödet ges utan diskriminering med avseende på varornas ursprung.

b) stöd för att avhjälpa skador som orsakats av naturkatastrofer eller andra exceptionella händelser,

c) stöd som ges till näringslivet i vissa av de områden i Förbundsrepubliken Tyskland som påverkats genom Tysklands delning i den utsträckning stödet är nödvändigt för att uppväga de ekonomiska nackdelar som uppkommit genom denna delning.

3. Som förenligt med den gemensamma marknaden kan anses

a) stöd för att främja den ekonomiska utvecklingen i regioner där levnadsstandarden är onormalt låg eller där det råder allvarlig brist på sysselsättning,

b) stöd för att främja genomförandet av viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse eller för att avhjälpa en allvarlig störning i en medlemsstats ekonomi,

c) stöd för att underlätta utveckling av vissa näringsverksamheter eller vissa regioner, när det inte påverkar handeln i negativ riktning i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset.

d) stöd för att främja kultur och bevara kulturarvet, om sådant stöd inte påverkar handelsvillkoren och konkurrensen inom gemenskapen i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset,

e) stöd av annat slag i enlighet med vad rådet på förslag från kommissionen kan komma att bestämma genom beslut med kvalificerad majoritet.

Statsstöd omfattar i princip varje form av statlig åtgärd som vidtas av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel och som snedvrider eller hotar att snedvrider konkurrensen, genom att åtgärden gynnar vissa företag eller viss produktion. Reglerna om statsstöd omfattar inte bara medel från kommunala och statliga myndigheter utan även medel från kommunala bolag, som Bostadsbolagen.

Europeiska Kommissionen ("Kommissionen") har i sin praxis ansett att statligt stöd för utbyggnad av bredband endast varit förenligt med den gemensamma marknaden (med stöd av Artikel 87(3)(c) i EG-fördraget, se understrykning ovan) under vissa begränsande förutsättningar. Det har då handlat om infrastruktur i områden med gles befolkning eller avlägsna områden med svåra topografiska förhållanden. Kommissionen anser däremot inte att det är förenligt med den gemensamma marknaden (och kraven på nödvändighet och proportionalitet) enligt Artikel 87 att bevilja sådant statligt stöd i områden med existerande nätverk eller i tätbefolkade områden (se bifogad artikel från Europeiska Kommissionen, Bilaga 7 samt Europeiska Kommissionens pressmeddelande i Bilaga 8). När Kommissionen bedömer existerande tillgång till bredband inbegriper detta även tillgång via andra typer av nätverk och tekniska lösningar än bredband via fiberoptiska nätverk.¹

¹ Se artikeln i bilaga 7, "State aid rules and public funding of broadband", European Commission Competition Policy Newsletter, Number 1 - Spring 2005, s. 8: "Broadband" refers to always-on Internet connection providing high-speed data transmission, allowing the delivery of innovative content and services" samt "the connection to the final user "last mile" can then be provided by

I sammanhanget kan nämnas att Kommissionen den 24 oktober 2005 beslutade att formellt inleda en fördjupad undersökning angående statligt stöd till ett fiberoptiskt nätverk i Appingedam, Nederländerna (se Kommissionens pressmeddelande i Bilaga 8). Kommissionen motiverade beslutet med att det var tveksamt om ett sådant nätverk kunde anses vara sig nödvändigt eller proportionerligt med hänsyn till existerande infrastruktur för bredband. Enligt vad som framgår i detta pressmeddelande anmälde de Nederländska myndigheterna stödet för godkännande av Kommissionen efter stämning av kabelbolag i nationell domstol.

Enligt vad som redogjorts för ovan omfattar Stadens stöd till byggnation av bredband tätortsområden (Stockholms innerstad och förorter). I Stockholms stad finns idag ett stort antal privata leverantörer av bredband vilka har intresse av och kapacitet att tillgodose Bostadsbolagens hyresgästers behov. Hela allmännyttans bestånd har idag tillgång till bredband via kabelnätet (ComHem eller UPC) samt genom kopparinfrastruktur (TeliaSonera, Bredbandsbolaget, Glocalnet, TDC, Spray, Tele2 med flera). De privata aktörerna på bredbandsmarknaden konkurrerar med varandra gentemot slutkund med delvis olika infrastrukturer vilket innebär att det redan finns flera konkurrerande nät. Beslutsunderlaget hänvisar återkommande till att syftet med stödet är att försvara eller stärka Stockholms position som en "ledande IT-stad". Stöd med detta syfte kan inte anses förenligt med Kommissionens praxis enligt vilken stöd till utbyggnad av bredband kan accepteras under vissa förutsättningar; om alternativ eller incitament från existerande operatörer på marknaden att tillhandahålla bredband i det aktuella område saknas (det vill säga om marknadsmässig grund saknas).

Det överklagade beslutet måste därmed anses utgöra sådant statsstöd som enligt artikel 87(1) i EG-fördraget skall anmälas till Kommissionen för slutligt godkännande innan det verkställs. Såvitt känt har någon sådan anmälan till Kommissionen inte skett. Enligt vad som framgår ovan av Kommissionens praxis beträffande bedömning av stöd till bredbandsinfrastruktur är det uppenbart att, om Staden skulle anmäla stödet till Kommissionen för godkännande, det stöd som Staden beviljat inte kan anses "förenligt med den gemensamma marknaden". Det faktum

upgraded two-way TV cable networks, wireless solutions, bespoke fibre access solution or through the existing copper telephone lines by upgrading some parts of the switching and transmission equipment (for instance xDSL)".

att staden med skattemedel subventionerar utbyggnaden av parallella nätverk för bredband i Stockholm står således helt i strid med statsstödsreglerna i EG-fördraget.

Det är dock tillräckligt för Länsrätten att konstatera att det överklagade beslutet utgör statsstöd enligt 87(1) EG-fördraget för att domstolen ska anses skyldig enligt Artikel 88(3) EG-fördraget att vidta alla tillgängliga åtgärder och rättsmedel, inklusive interimistiska åtgärder för att hindra verkställighet av beslutet. Se närmare under punkten 5 beträffande förbudet i artikel 88(3) EG-fördraget att genomföra statsstöd före slutligt godkännande från Kommissionen respektive punkten 6 angående kravet på nationell domstol att ge direkt effekt åt förbudet i artikel 88(3) EG-fördraget. Kommissionen har exklusiv kompetens att avgöra om en åtgärd som utgör statsstöd kan anses förenlig med den gemensamma marknaden.

För att en åtgärd skall utgöra statsstöd enligt artikel 87(1) EG-fördraget skall följande kriterier vara uppfyllda:

- a) Ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel oavsett form;
- b) Gynna vissa företag eller produktion (selektiv fördel) och därmed snedvrida eller hota att snedvrida konkurrensen;
- c) Påverka handeln mellan medlemsstaterna.

Nedan förklaras mer i detalj varför Stadens beslut uppfyller kriterierna för statsstöd enligt artikel 87(1)

4.1 Ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel oavsett form

Begreppet statligt stöd har av EG-domstolen liksom i Kommissionens praxis getts en mycket vid tolkning.² Stödbegreppet omfattar inte enbart stöd på central nivå utan också regionalt eller lokalt stöd. Ekonomiskt stöd från en kommun eller bistånd med kommunala medel likställs med statsstöd vilket därmed även omfattar stöd som beviljas av Stadens kommunfullmäktige. Det gäller även stöd från statligt eller kommunalt kontrollerade företag, såsom Bostadsbolagen och Stokab som ägs till 100 % av Staden via dess bolag Stockholms Stadshus AB.

² Se till exempel Mål C-404/97, Europeiska kommissionen mot Portugisiska Republiken, REG 2000 s. I-04897, 44: "begreppet stöd är mer generellt än begreppet subvention, eftersom det inte enbart omfattar sådana konkreta förmåner som subventioner utan även ingripanden som på olika sätt minskar de kostnader som normalt belastar företagets budget och som därigenom, utan att det är fråga om subventioner i strikt bemärkelse, är av samma karaktär och har identiskt lika effekter".

Det överklagade beslutet utgör statsstöd även eftersom Staden beträffande utbyggnaden inte agerar på samma sätt som en privat investerare hade gjort under gällande marknadsförhållanden. Utredningsmaterialet hänvisar återkommande till att syftet med stödet till bredbandsutbyggnad i de kommunala bostäderna är att driva på utvecklingen för att Stockholm skall bli världsledande på bredbandsuppkoppling och trådlös kommunikation och vara en intressant testmarknad för avancerad informationsteknik. Målet med stadens stöd till bredbandsutbyggnad är således att förverkliga kommunens ekonomiska och sociala politik.

Vidare framgår det av det beslutsunderlag som bifogats denna inlaga som Bilaga 3-6 att det inte finns någon rimlig affärsplan för Staden för att få inkomster motsvarande nedlagda kostnader inom rimlig tid eller, än mindre, för att få avkastning motsvarande vad marknaden erbjuder. Ett antal skiljaktiga har genomgående motsatt sig ett antagande av Planen med hänvisning till att den inte är ekonomiskt hållbar. Bostadsbolagen har endast träffat avtal med en hyresgästförening (Järvafältet) om hyreshöjning (47 kr/månad) för att finansiera utbyggnaden.

Med en total investering på totalt cirka 1,1 miljarder kronor (700 miljoner kronor samt 420 miljoner kronor, enligt punkten 3.2 ovan) och med ett samlat bestånd av cirka 105 000 lägenheter/lokaler, motsvarar investeringen per lägenhet/lokal cirka 10 500 kr. Detta är väsentligt högre än de investeringar/kostnader som existerande operatörer på marknaden lägger ned per ansluten lägenhet/lokal och därvid anser rimlig i förhållande till förväntad avkastning och risker. Det torde framstå som tydligt att inte ens om 100 % av de anslutna lägenheterna/lokalerna skulle bli kunder till någon tjänst som erbjuds via det nät som investeringen avser, så blir det möjligt att täcka investeringskostnaden enligt sedvanliga företagsekonomiska kalkyler. Med beaktande av att det redan finns andra nätstrukturer etablerade i de berörda lägenheterna/lokalerna är en 100 % kundvolym givetvis inte realistisk.

Ovanstående innebär att möjligheten för Staden att få avkastning motsvarande kostnaderna för investeringen inom rimlig tid kan betraktas som orealistisk. Det är knappast heller sannolikt att någon investerare skulle genomföra ett motsvarande projekt i samma storleksordning som Staden i det här fallet är beredd att genomföra med de risker som föreligger.

4.2 Gynna vissa företag eller produktion (selektiv fördel) och därmed snedvrída eller hota att snedvrída konkurrensen

Enligt Kommissionens praxis har operatörerna av den subventionerade nätinfrastrukturen ansetts som gynnad mottagare av stödet (som därmed får en selektiv fördel). Följaktligen måste anses att kommunikationsoperatören (KO) gynnas av Stadens stöd, eftersom den får tillgång till nätinfrastuktur utan att behöva göra en egen investering. Detta leder till snedvrída konkurrens på både grossist och slutkundsmarknaden för bredband. Det är oväsentligt om kommunikationsoperatören väljs av Staden genom en offentlig upphandling eftersom detta endast är att betrakta som konkurrens beträffande en olaglig subvention. Eftersom Stödet omfattar bredband till affärslokaler är även dessa att anse som mottagare av stöd i enlighet med Kommissionens praxis eftersom de får en konkurrensfördel jämfört med sina konkurrenter (beträffande till exempel pris).

Stockholmsregionen är en av de mest konkurrensutsatta geografiska marknaderna i landet. Via befintliga infrastrukturer har de boende redan idag tillgång till ett brett och omfattande utbud av tjänster från ett 50-tal olika operatörer. Genom att använda allmänna medel för investeringar i ytterligare infrastruktur finns en uppenbar fara för snedvrída av konkurrensen, om dessa investeringar inte sker på samma villkor som för marknaden i övrigt.

På sikt kan detta leda till att de önskade effekterna i form av ökad konkurrens som Staden säger sig eftersträva med hjälp av de planerade investeringarna, istället får motsatt effekt till följd av att övriga bolag riskerar att slås ut till följd av de ojämlika förutsättningarna för etableringen.

4.3 Påverka handeln mellan medlemsstaterna

EG-domstolen har definierat påverkan på handeln mellan medlemsstaterna mycket vitt. EG domstolen har till exempel i *Italienska Republiken mot Europeiska kommissionen* slagit fast att om en medlemsstat beviljar stöd till företag som är verksamma inom tjänste- och distributionssektorerna är det inte nödvändigt för stödmottagaren att själv vara verksam utanför Medlemsstaten för att stödet skall anses påverka handeln mellan medlemsstater.³

³ Italienska Republiken mot Europeiska kommissionen, REG 2002 s. I-02289, 85.

Kommissionen har i sin praxis ansett att kravet på påverkan på handeln mellan medlemsstater varit uppfyllt även beträffande stöd till lokal bredbandsutbyggnad eftersom telekomm marknaden är öppen för konkurrens mellan operatörer och tillhandahållare av tjänster som är verksamma inom områden där det förekommer handel mellan medlemsstaterna. Det kan tilläggas att detta även är fallet beträffande kabeloperatörerna som berörs av stödet och som är verksamma inom områden med handel mellan medlemsstaterna. Kommissionen anser även att det kan förekomma konkurrens mellan slutkunderna som gynnas av stödet (näringsidkare verksamma i affärslokalerna) och deras respektive konkurrenter i andra medlemsstater.

Rekvisitet för påverkan på handel mellan medlemsstaterna enligt Artikel 87(1) EG-fördraget är därmed uppfyllt beträffande Stadens beslut om stöd till bredbandsutbyggnad i Stockholm.

5. Förbudet i artikel 88(3) i EG-fördraget mot genomförande av statsstöd före godkännande från Europeiska Kommissionen.

Anmälningsskyldigt stöd får inte genomföras innan Kommissionen har fattat ett beslut om att godkänna sådant stöd (bestämmelsen om genomförandeförbud).

Artikel 88 (f.d. artikel 93) (egen understrykning)

1. Kommissionen skall i samarbete med medlemsstaterna fortlöpande granska alla stödprogram som förekommer i dessa stater. Den skall till medlemsstaterna lämna förslag till lämpliga åtgärder som krävs med hänsyn till den pågående utvecklingen eller den gemensamma marknadens funktion.

2. Om kommissionen, efter att ha gett berörda parter tillfälle att yttra sig, finner att stöd som lämnas av en stat eller med statliga medel inte är förenligt med den gemensamma marknaden enligt artikel 87, eller att sådant stöd missbrukas, skall den besluta om att staten i fråga skall upphäva eller ändra dessa stödåtgärder inom den tidsfrist som kommissionen fastställer.

Om staten i fråga inte rättar sig efter detta beslut inom föreskriven tid får kommissionen eller andra berörda stater, med avvikelse från artiklarna 226 och 227, hänskjuta ärendet direkt till domstolen.

På begäran av en medlemsstat kan rådet enhälligt besluta att stöd som denna stat lämnar eller avser att lämna skall anses vara förenligt med den gemensamma marknaden, med avvikelse från bestämmelserna i artikel 87 eller de förordningar som avses i artikel 89, om ett sådant beslut är motiverat på grund av exceptionella omständigheter. Om kommissionen beträffande ett sådant stöd redan har inlett det förfarande som avses i första stycket av denna punkt, skall kommissionen - i sådana fall där staten har lämnat in en begäran till rådet - skjuta upp förfarandet till dess rådet har tagit ställning till statens begäran.

Om rådet inte har tagit ställning till nämnda begäran inom tre månader efter det att den inlämnats, skall kommissionen fatta beslut i ärendet.

3. Kommissionen skall underrättas i så god tid att den kan yttra sig om alla planer på att vidta eller ändra stödåtgärder. Om den anser att någon sådan plan inte är förenlig med den gemensamma marknaden enligt artikel 87, skall den utan dröjsmål inleda det förfarande som anges i punkt 2. Medlemsstaten i fråga får inte genomföra åtgärden förrän detta förfarande lett till ett slutgiltigt beslut.

EG-fördraget kräver att Sverige anmäler allt nytt statsstöd till Kommissionen i förväg för godkännande (nytt statsstöd är stöd som inte existerade innan EG-fördraget trädde i kraft i Sverige den 1 januari 1995). Artikel 88(3) innebär ett absolut krav på anmälan och "stand-still" beträffande nytt stöd. Stöd som inte har anmälts till Kommissionen betraktas som olagligt statsstöd oavsett om det skulle vara förenligt med den gemensamma marknaden eller ej. Såvitt känt har inte någon anmälan gjorts till Kommissionen för godkännande av Stadens stöd till bredbandsutbyggnad i Stockholm. Investeringen är därmed att anse som olagligt statsstöd som beviljats i strid med Artikel 88(3) i EG-fördraget.

6. Skyldighet för nationell domstol att ge direkt effekt till förbudet i artikel 88(3) inklusive interimistiska åtgärder

En nationell domstol har enligt EG-domstolens praxis till uppgift att säkerställa de rättigheter som ges till enskilda till följd av den direkta effekten av förbudet i sista meningen i artikel 88(3) för medlemsstater att genomföra statligt stöd innan ett slutligt beslut från Kommissionen fattats. I Sverige finns ett känt mål (*Anderberg mfl mot Kommunfullmäktige i Sätters kommun*, Mål nr 3019/95 samt Mål nr 1965-1997) där både Länsrätt och Kammarrätt prövade huruvida ett beslut av kommunfullmäktige var att anse som statsstöd som borde ha anmälts till Kommissionen.

Domstolen är skyldig att använda alla lämpliga sätt och rättsmedel samt tillämpa alla relevanta nationella bestämmelser för att ge direkt effekt åt förbudet för medlemsstater att genomföra statlig stöd innan anmälan till och slutligt beslut från Kommissionen. Detta stadgas bland annat i Kommissionens tillkännagivande om samarbete mellan nationella domstolar och Kommissionen på området statligt stöd, Bilaga 9:

"10. Den nationella domstolens uppgift är att tillvarata rättigheter som enskilda åtnjuter som en följd av förbudets direkta effekt enligt den sista meningen i artikel 93.3 [numera artikel 88.3]. Domstolen skall anlita alla lämpliga åtgärder och rättsmedel och tillämpa alla relevanta bestämmelser i den nationella lagstiftningen för att ge verkställighet åt den direkta effekt av denna skyldighet som fördraget ålägger medlemsstaterna (9). En nationell domstol skall i ett mål inom sin jurisdiktion tillämpa EG-rätten i sin helhet och skydda de rättigheter som EG-rätten

ger enskilda personer. Den måste därför bortse från varje bestämmelse i den nationella lagstiftningen som kan strida mot EG-rätten, oberoende om den tillkommit före eller efter gemenskapsregeln (10). Domstolen kan i förekommande fall och i enlighet med tillämpliga regler i den nationella lagstiftningen och EG-domstolens framväxande rättspraxis (11) bevilja interimistisk åtgärd, till exempel genom att beordra att belopp som har betalats ut olagligt skall spärras eller återbetalas, samt bevilja skadestånd till parter vars intressen har skadats.

11. Domstolen har förklarat att den fulla verkan av gemenskapens bestämmelser skulle försvagas liksom det skydd av rättigheter som de ger om enskilda personer inte kan erhålla gottgörelse när deras rättigheter kränks genom en överträdelse av gemenskapens lagstiftning för vilken en medlemsstat kan göras ansvarig (12). Principen enligt vilken en stat skall vara ansvarig för förluster och skador som åsamkats enskilda till följd av överträdelser av gemenskapens lagstiftning för vilka staten kan göras ansvarig är en väsentlig del av fördragets system (13). En nationell domstol som i ett mål som rör gemenskapens lagstiftning anser att det enda som hindrar den från att bevilja interimistisk upprättelse är att en nationell bestämmelse skall åsidosätta denna bestämmelse (14).

12. Dessa principer gäller vid överträdelser av gemenskapens konkurrensregler. Enskilda personer och företag skall kunna använda sig av alla förfaranderegler och rättsmedel som enligt den nationella lagstiftningen på samma villkor skulle tillämpas vid en jämförbar överträdelse av den nationella lagstiftningen. Denna likhet i behandling avser inte bara när en överträdelse av en gemenskapsbestämmelse med direkt effekt blivit slutgiltigt konstaterad, utan omfattar även alla rättsmedel som kan bidra till ett effektivt rättsskydd. Följaktligen måste nationella domstolar kunna vidta interimistiska åtgärder för att upphäva åtgärder som strider mot gemenskapens lagstiftning och bevilja ersättning för skador som åsamkats till följd av sådana åtgärder.⁴

Enligt EG-domstolens praxis är nationella domstolar skyldiga att vid överträdelser av EG-fördragets regler med direkt effekt bortse från oförenlig nationell lag och att bevilja interimistiska åtgärder.⁵ Detta gäller även i förhållande till den direkta effekten av förbudet i artikel 88.3. EG-domstolens fastslog till exempel i sin dom *Fédération Nationale* att (egen understrykning):

"giltigheten av rättsakter om genomförande av stödåtgärder påverkas av om de nationella myndigheterna åsidosätter artikel 93.3 [numera 88.3] sista meningen i fördraget. De nationella domstolarna skall för de enskilda som kan åberopa ett sådant åsidosättande säkerställa att alla slutsatser härav kommer att dras i enlighet med nationell rätt både vad gäller giltigheten av de rättsakter som utfärdats för genomförandet av stödåtgärderna och vad gäller återkrävande av sådant finansiellt

⁴ BGT C 312, 23/11/1995 s. 0008 – 0013.

⁵ Se *The Queen mot Secretary of State for Transport*, ex parte: *Factortame Ltd et al.*, Mål C-213/89, REG 1990 s. I-02433, 23: "Gemenskapsrätten skall tolkas på så sätt att en nationell domstol, som i ett där anhängigt mål angående gemenskapsrätten anser att det enda hindret mot att besluta om interimistiska åtgärder är en nationell rättsregel, inte skall tillämpa denna regel."

stöd som beviljats i strid med denna bestämmelse eller med eventuella interimistiska åtgärder.”⁶

Även om Kommissionen skulle formellt påbörja ett förfarande enligt 88 (3) eller 88 (2) befriar detta inte nationell domstol från dess plikt att tillvarata enskildas rättigheter vid överträdelse av förpliktelsen att anmäla stöd i förväg.⁷ Detta gäller även om Kommissionen skulle besluta att godkänna stödet efter anmälan.⁸

7. Överskridande av den kommunala kompetensen

Enligt kommunallagens förbud mot spekulativ näringsverksamhet (2 kap 7 §) samt kommunalrättsliga principer följer att kommuns eller kommunala företags näringsverksamhet skall tillgodose ett ”allmänintresse” åt kommunmedlemmarna. Kommunen får endast bedriva näringsverksamhet om den går ut på att tillhandahålla sådana allmännyttiga anläggningar eller tjänster åt kommuninvånarna som inte på annat sätt kan bli tillgängliga för dem. Det följer dessutom av förbudet mot spekulativ näringsverksamhet att kommuners näringsverksamhet inte får göra intrång på ”det egentliga näringslivets område”. Förutsättningarna för kommuner att agera på öppna och konkurrensutsatta marknader, det vill säga på det egentliga näringslivets område, är ytterst begränsade.

Enligt vad som framkommit från kommunfullmäktiges beslut och övrigt underlag utgör satsningen på utbyggnad av bredband ett finansiellt riskfyllt projekt. Förekomsten av riskmoment förstärker den spekulativa karaktären av Stadens utbyggnad av bredband. Denna typ av ekonomiskt risktagande med kommuninnevärnarnas pengar utgör sådan spekulativ näringsverksamhet som är förbjuden enligt KomL 2:7. Detta styrks av att verksamheten ligger långt ifrån befintlig och erkänd kommunal verksamhet. Det kan inte anses föreligga något naturligt eller nära samband mellan tillhandahållandet av elektroniska kommunikationstjänster i tätort och Stadens verksamhet i övrigt.

Det föreligger ingen brist på bredbandsleverantörer i Stockholms stad. Med hänsyn till att den bredbandsinfrastruktur som skall tillhandahållas av de

⁶ Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires och Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon mot Franska State Staten, C-354/90 [1991] REG. I-05505, 12.

⁷ Se *Mål C-39/94 Syndicat français de l'Express international (SFEI) m. fl. mot La Poste m. fl.* REG 1996 s. I-03547.

⁸ Se även Ottervanger, "EC State Aids", 2nd edition, Sweet & Maxwell, 1999, s. 355-357, bilaga 10.

kommunalägda bostadsbolagen tillhandahålls i konkurrens med privata företag gör kommunen intrång på det egentliga näringslivets område. Enligt praxis har det undantagsvis ansetts att kommunen haft befogenhet att bedriva verksamhet på den allmänna marknaden i konkurrens med det enskilda näringslivet. Det ligger visserligen inom kommunens befogenhet att främja näringslivet i kommunen, men beslutet att subventionera ytterligare utbyggnad av bredband riskerar att få motsatt effekt eftersom verksamheten tränger ut existerande och potentiella aktörer från marknaden.

Enligt 2:8 KomL gäller även att individuellt inriktat stöd till enskilda näringsidkare får lämnas bara om det finns synnerliga skäl för det. Som huvudregel gäller ett förbud mot understöd åt enskilt företag, se t.ex. RÅ 1989 not. 78. Enligt vad som redogjorts i punkt 4.2 utgör Stadens beslut stöd som gynnar vissa enskilda kommunikationsoperatörer och näringsidkare med lokaler i allmännyttans fastigheter. Det kan inte anses föreligga några synnerliga skäl att bevilja stöd till dessa enskilda näringsidkare, och Staden har därmed överskridit sin kompetens även enligt KomL 2:8.

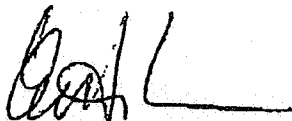
Det kan nämnas att Länsrätten i Stockholms län redan upphävt ett beslut av Kommunfullmäktige i Södertälje att investera i utbyggnaden av ett fiberoptiskt bredbandsnät där den kommunala kompetensen överskridits (se Mål nr 7704-05 meddelad den 24 augusti 2005).

8. Skäl för beviljande av interimistiska åtgärder

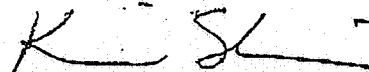
Det är mycket angeläget att den aktuella Planen inte genomförs med hänsyn till svårigheterna att nollställa förhållandena på marknaden. Detta innebär att den skada olika aktörer lider riskerar att bli irreparabel om utbyggnaden i strid med EG-fördragets statsstödsregler och den kommunala kompetensen genomförs. Att övriga operatörerna riskerar att lida skada är mot bakgrund av vad som framförts ovan uppenbart. Stadens risk för skada på grund av att den inte kan genomföra Planen genast kan inte anses vara större än fördelarna för övriga aktörer på marknaden (och skattebetalare) om ett interimistiskt beslut fattas av länsrätten. Skälen för att meddela ett beslut om inhibition överväger följaktligen klart eventuella skäl mot ett sådant beslut. Det borde även ligga i Stadens intresse att inte åtgärder genomförs som senare visar sig vara olagliga eftersom de strider mot EU-fördragets statsstödsregler samt KomL och leder till återbetalnings- samt skadeståndsskyldighet.

Thomas Svensson förutsätter att han kommer att få ta del av och yttra sig över eventuella inlagor från Staden beträffande saken.

Stockholm som ovan

Eva-Maj Mühlenbock

Katrin Salwén

Bilagor:

1. Fullmakt
- 2.. Personuppgifter Thomas Svensson
- 3.. Protokoll fört vid Stockholms kommunfullmäktiges sammanträde i Stadshuset måndagen den 17 oktober 2005
4. Utdrag ur protokoll fört vid sammanträde nr 3/2005 med styrelsen för Stockholms Stadshus AB måndagen den 13 juni 2005
5. Förslag till beslut samt Handlingsplan för uppkoppling av bredband till hyresgästerna i de kommunala bostadsbolagen till bredbandsnätet
6. Protokoll nr 17 fört vid Stockholms kommunstyrelses sammanträde onsdagen den 5 oktober 2005
7. State aid rules and public funding of broadband, European Commission Competition Policy Newsletter, Spring 2005
8. State aid: Commission opens inquiry into funding for broadband in Appingedam (Netherlands), pressmeddelande från Europeiska Kommissionen den 24 oktober 2005
9. Europeiska Kommissionens tillkännagivande om samarbete mellan nationella domstolar och kommissionen på området statligt stöd
10. E.C. State Aids, Ottervanger, s. 355-357.

**Protokoll
fört vid Stockholms kommunfullmäktiges sammanträde i
Stadshuset måndagen den 17 oktober 2005 kl. 16.00**

Justerat den 24 oktober 2005; anslaget den 25 oktober 2005

Barry Andersson

Bo Bladholm

Maria Hannäs

**§ 1
Justerings**

Förste vice ordföranden Bo Bladholm (m) och tredje vice ordföranden Maria Hannäs (v) utsågs att jämte ordföranden Barry Andersson (s) justera och expediera dagens protokoll. Justeringen kommer att ske måndagen den 24 oktober 2005 kl. 15.00.

**§ 2
Närvaro**

Närvaro antecknades enligt ----- **Bilaga 1.**

§ 3

Bordlagda interpellationer

Kommunfullmäktige beslöt utan omröstning att åter **bordlägga** besvarandet av interpellationerna nr 22, 27, 29, 32, 35, 37 och 39 för år 2005.

§ 4

Interpellation om krogdiskriminering (nr 2005:40)

Dnr 334-3447/2005

Abit Dundar (fp) hade lämnat in en interpellation om krogdiskriminering.

Kommunfullmäktige hade den 19 september 2005 beslutat medgiva att interpellationen fick framställas.

Borgarrådet Olofsson hänvisade till utdelat interpellationssvar ----- **Bilaga 2.**

I debatten yttrade sig Abit Dundar, borgarrådet Olofsson och Åsa Romson.

§ 5

Bordlagda interpellationer

Kommunfullmäktige beslöt utan omröstning att åter **bordlägga** besvarandet av interpellationerna nr 41 och 42 för år 2005.

§ 6

Interpellation om parkeringstillstånd för kvällspatrullernas personal

(nr 2005:43)

Dnr 327-3616/2005

Birgitta Holm (m) hade lämnat in en interpellation om parkeringstillstånd för kvällspatrullernas personal.

Kommunfullmäktige hade den 3 oktober 2005 beslutat medgiva att interpellationen fick framställas.

Borgarrådet Olofsson hänvisade till utdelat interpellationssvar ----- **Bilaga 3.**

I debatten yttrade sig Birgitta Holm, borgarrådet Olofsson, Åsa Romson och Monika Lindh.

§ 7

Bordlagda interpellationer

Kommunfullmäktige beslöt utan omröstning att åter **bordlägga** besvarandet av interpellationerna nr 44, 45 och 46 för år 2005.

§ 8

Interpellation om projektet Välj själv (nr 2005:47)

Dnr 329-3765/2005

Birgitta Holm (m) hade lämnat in en interpellation om projektet Välj själv.

Kommunfullmäktige beslöt utan omröstning medgiva att interpellationen fick framställas.

Borgarrådet Gunnarsson hänvisade till utdelat interpellationssvar ----- **Bilaga 4.**

I debatten yttrade sig Birgitta Holm, Monika Lindh, borgarrådet Gunnarsson, Cecilia Brinck och Christopher Ödmann.

§ 9

Interpellationer

Anmälades ingivna interpellationer:

1. (2005:48) av **Ann-Katrin Åslund** (fp) om förekomsten av lokala riktlinjer för biståndsbedömning i hemtjänsten
Dnr 327-3766/2005;
2. (2005:49) av **Fredrik Wallén** (kd) om hur Stockholms stad ska förbättra sin tillsyn av folkölsförsäljning i detaljhandeln
Dnr 325-3767/2005.

Kommunfullmäktige beslöt utan omröstning medgiva att interpellationerna fick framställas.

Härefter beslöt kommunfullmäktige utan omröstning att **bordlägga** besvarandet av dessa interpellationer.

§ 10

Muntlig frågestund

Fråga nr 1. Behov av förbifarter

Berthold Gustavsson (m) ställde en fråga om behov av förbifarter.

Kommunfullmäktige beslöt utan omröstning medgiva att frågan fick framställas.

Ordet innehades av Berthold Gustavsson och borgarrådet Gunnarsson.

Fråga nr 2. Kringfartsleder

Madeleine Sjöstedt (fp) ställde en fråga om kringfartsleder.

Kommunfullmäktige beslöt utan omröstning medgiva att frågan fick framställas.

Ordet innehades av Madeleine Sjöstedt och borgarrådet Rönngren.

Fråga nr 3. Socialpsykiatri

Désirée Pethrus Engström (kd) ställde en fråga om socialpsykiatri.

Kommunfullmäktige beslöt utan omröstning medgiva att frågan fick framställas.

Ordet innehades av Désirée Pethrus Engström och borgarrådet Olofsson.

Fråga nr 4. Operation Kvinnofrid

Peter Lundén-Welden (m) ställde en fråga om Operation Kvinnofrid.

Kommunfullmäktige beslöt utan omröstning medgiva att frågan fick framställas.

Ordet innehades av Peter Lundén-Welden och borgarrådet Olofsson.

Fråga nr 5. Tryggheten för äldre som behöver ny bostad

Ann-Katrin Åslund (fp) ställde en fråga om tryggheten för äldre som behöver ny bostad.

Kommunfullmäktige beslöt utan omröstning medgiva att frågan fick framställas.

Ordet innehades av Ann-Katrin Åslund och borgarrådet Olofsson.

Fråga nr 6. Sammanhållningen i regionen kring infrastrukturinvesteringar

Cecilia Brinck (m) ställde en fråga om sammanhållningen i regionen kring infrastrukturinvesteringar.

Kommunfullmäktige beslöt utan omröstning medgiva att frågan fick framställas.

Ordet innehades av Cecilia Brinck och borgarrådet Rönngren.

Fråga nr 7. Arenafrågan

Borgarrådet Edholm (fp) ställde en fråga om arenafrågan.

Kommunfullmäktige beslöt utan omröstning medgiva att frågan fick framställas.

Ordet innehades av borgarråden Edholm och Börjeson.

Fråga nr 8. Motorcross i Järva

Anna Starbrink (fp) ställde en fråga om motorcross i Järva.

Kommunfullmäktige beslöt utan omröstning medgiva att frågan fick framställas.

Ordet innehades av Anna Starbrink och borgarrådet Börjeson.

Sammanträdet ajournerades kl. 17.59 - 18.00.

§ 11

Upprop

Kl. 18.02 förrättades upprop, varvid närvaro antecknades enligt ----- **Bilaga 1.**

§ 12

Anmälan angående justering

Ordföranden anmälde att till justeringsmän utsetts ordföranden, förste och tredje vice ordförandena samt att justeringen kommer att äga rum måndagen den 24 oktober 2005 kl. 15.00, vilket kommunfullmäktige godkände.

§ 13

Anmälda skrivelser

Till kommunfullmäktige hade inkommit följande skrivelser vilka delgivits berörda organ:

Regeringsbeslut

av den 29 september 2005

Beslut (29 september) avseende överklagande i fråga om detaljplan för kv. Stoppen m.m. inom stadsdelen Ålsten (stadsbyggnadsnämndens beslut 9 december 2004).

Regeringen avslår överklagandet.

Länsrätten i Stockholms läns beslut

av den 12 oktober 2005

Beslut (12 oktober) med anledning av överklagat beslut i kommunfullmäktige (23 maj) avseende Stockholms stads årsredovisning för 2004.

Länsrätten avslår överklagandet.

Dnr 123-1502/2005

§ 14

Biologisk utveckling av Stockholm

Rapport från miljö- och hälsoskyddsnämnden (utl. 2005:160)

Dnr 303-5231/2004

Kommunstyrelsens tidigare bordlagda utlåtande nr 2005:160 behandlades. Utlåtandet gäller en rapport från miljö- och hälsoskyddsnämnden av Biologisk utveckling av Stockholm.

Ordet innehades av borgarrådet Gunnarsson, Hardy Hedman och Stellan F. Hamrin.

Beslut

Med bifall till kommunstyrelsens förslag i utlåtandet beslöt kommunfullmäktige utan omröstning följande.

Som redovisning av fullmäktiges uppdrag i budget 1999 överlämnas och åberopas utlåtandet.

§ 15

Förslag om sammanträdesdagar för kommunstyrelsen och kommunfullmäktige för tiden 1 januari - 16 oktober 2006 (utl. 2005:179)

Dnr 014-3687/2005

Kommunstyrelsens utlåtande nr 2005:179 behandlades. Utlåtandet gäller förslag om sammanträdesdagar för kommunstyrelsen och kommunfullmäktige för tiden 1 januari – 16 oktober 2006.

Beslut

Med bifall till kommunstyrelsens förslag i utlåtandet beslöt kommunfullmäktige utan omröstning följande.

Den i utlåtandet angivna ordningen för kommunfullmäktiges sammanträden för tiden 1 januari – 16 oktober 2006 fastställs.

§ 16

Uppföljning av insatser inom hemtjänst, ledsagning och avlösning i Stockholms stad (utl. 2005:180)

Dnr 327-2498/2004

Kommunstyrelsens utlåtande nr 2005:180 behandlades. Utlåtandet gäller ett ärende om uppföljning av insatser inom hemtjänst, ledsagning och avlösning i Stockholms stad.

Ordet innehades av borgarrådet Olofsson, Ann-Katrin Åslund, Monika Lindh, Jari Visshed och Birgitta Holm.

Yrkanden

Under överläggningen hade yrkats

dels bifall till kommunstyrelsens förslag,

dels av Ann-Katrin Åslund (fp) bifall till moderata samlingspartiets, folkpartiet liberalernas och kristdemokraternas gemensamma reservation i kommunstyrelsen innebärande bland annat återremiss.

Propositionsordning

Ordföranden tog upp Ann-Katrin Åslunds (fp) återremissyrkande. Vid propositioner på bifall till eller avslag på detta yrkande fann ordföranden att kravet för minoritetsåterremiss var uppfyllt. Kommunfullmäktige hade härmed beslutat att återremittera ärendet.

Beslut

Kommunfullmäktige hade alltså beslutat att **återremittera** ärendet.

§ 17

Förslag till resursfördelningsmodell för handläggning av ekonomiskt bistånd samt arbetsmarknadsåtgärder (utl. 2005:181)

Dnr 325-1456/2005

Kommunstyrelsens utlåtande nr 2005:181 behandlades. Utlåtandet gäller ett förslag till resursfördelningsmodell för handläggning av ekonomiskt bistånd samt arbetsmarknadsåtgärder.

Beslut

Med bifall till kommunstyrelsens förslag i utlåtandet beslöt kommunfullmäktige utan omröstning följande.

1. Budget för arbetsmarknadsåtgärder ska fördelas enligt samma modell som för utbetalt ekonomiskt bistånd.
2. För 2006 tillämpas en övergångslösning för fördelning av budget för arbetsmarknadsåtgärder enligt stadsledningskontorets förslag.
3. Budget för handläggning av ekonomiskt bistånd fördelas enligt nuvarande modell.

§ 18

Översyn av resursfördelningssystem för omsorg om personer med funktionshinder (utl. 2005:182)

Dnr 326-2101/2005

Kommunstyrelsens utlåtande nr 2005:182 behandlades. Utlåtandet gäller ett ärende om översyn av resursfördelningssystem för omsorg om personer med funktionshinder.

Beslut

Med bifall till kommunstyrelsens förslag i utlåtandet beslöt kommunfullmäktige utan omröstning följande.

1. Principer för förändring av resursfördelningen för de prestationsrelaterade verksamheterna godkänns enligt vad föredragande borgarrådet anför.
2. Resursfördelningen för avlösarservice godkänns enligt stadsledningskontorets förslag.
3. Kommunstyrelsen får i uppdrag att fortsätta att utarbeta nya nivåer för de prestationsrelaterade verksamheterna.
4. Kommunstyrelsen får i uppdrag att utvärdera det nya resursfördelningssystemet till hösten 2008.

§ 19

Miljö och miljövanor i Stockholm

Enkätundersökning från miljö- och hälsoskyddsnämnden (utl. 2005:183)

Dnr 303-2355/2005

Kommunstyrelsens utlåtande nr 2005:183 behandlades. Utlåtandet gäller en enkätundersökning från miljö- och hälsoskyddsnämnden av miljö och miljövanor i Stockholm.

Ordet innehades av borgarrådet Gunnarsson, Peter Lundén-Welden, Jan Valeskog, Hardy Hedman, borgarrådet Söderlund, Anders Hellström, Stellan F. Hamrin, borgarrådet Edholm samt Cecilia Obermüller.

Beslut

Med bifall till kommunstyrelsens förslag i utlåtandet beslöt kommunfullmäktige utan omröstning följande.

Föreliggande rapport godkänns.

§ 20

Handlingsplan för uppkoppling av bredband till hyresgästerna i de kommunala bostadsbolagen till bredbandsnätet (utl. 2005:184)

Dnr 035-2620/2005

Kommunstyrelsens utlåtande nr 2005:184 behandlades. Utlåtandet gäller ett ärende om handlingsplan för uppkoppling av bredband till hyresgästerna i de kommunala bostadsbolagen till bredbandsnätet.

Ordet innehades av borgarrådet Rönngren, Rolf Könberg, Björn Ljung, Håkan Wahlén och Mehdi Oguzsoy.

Yrkanden

Under överläggningen hade yrkats

dels bifall till kommunstyrelsens förslag,

dels av Rolf Könberg (m) och Björn Ljung (fp) bifall till moderata samlingspartiets och folkpartiet liberalernas gemensamma reservation i kommunstyrelsen.

Beslut

Efter framställda propositioner enligt dessa yrkanden beslöt kommunfullmäktige utan omröstning - i enlighet med kommunstyrelsens förslag - följande.

1. Handlingsplan för uppkoppling av bredband till hyresgästerna i de kommunala bostadsbolagen till bredbandsnätet godkänns.
2. AB Svenska Bostäder, AB Stockholmshem, AB Familjebostäder och AB Stokab uppmanas att genomföra bredbandsutbyggnaden och anslutningen av bostäder och lokaler enligt föreslagen modell.
3. Investeringen för hela lägenhetsbeståndet i AB Svenska Bostäder, AB Stockholmshem och AB Familjebostäder om 700 mnkr godkänns.
4. Föreslagen preliminär tidplan för bredbandsutbyggnad fastställs.
5. Förslag till bolagsordning för nätbolag inom respektive bostadsbolag godkänns.
6. Stockholms Stadshus AB tillsammans med bostadsbolagen ges i uppdrag att genomföra bolagsbildningarna.

§ 21

Förslag till ändring av detaljplan för del av kv. Stammen m.m. inom stadsdelen Södermalm, TDp 1999-04078-54 (utl. 2005:185)

Dnr 311-2839/2005

Kommunstyrelsens utlåtande nr 2005:185 behandlades. Utlåtandet gäller ett förslag till ändring av detaljplan för del av kv. Stammen m.m. inom stadsdelen Södermalm.

Ordet innehades av borgarrådet Börjeson, Cecilia Obermüller, borgarrådet Edholm, Ann-Marie Strömberg, Margareta Björk och Inge-Britt Lundin.

Yrkanden

Under överläggningen hade yrkats

dels bifall till kommunstyrelsens förslag,

dels av Margareta Björk (m) och borgarrådet Edholm (fp) bifall till moderata samlingspartiets, folkpartiet liberalernas och kristdemokraternas gemensamma reservation i kommunstyrelsen.

Beslut

Efter framställda propositioner enligt dessa yrkanden beslöt kommunfullmäktige utan omröstning - i enlighet med kommunstyrelsens förslag - följande.

Förslag till detaljplan för del av kv. Stammen m.m. inom stadsdelen Södermalm, TDp 1999-04078-54 antas.

§ 22

Förslag till namn för gränd inom stadsdelen Rinkeby – Anebygränd (utl. 2005:186)

Dnr 312-3403/2005

Kommunstyrelsens utlåtande nr 2005:186 behandlades. Utlåtandet gäller ett förslag till namn för gränd inom stadsdelen Rinkeby.

Beslut

Med bifall till kommunstyrelsens förslag i utlåtandet beslöt kommunfullmäktige utan omröstning följande.

Namnet Anebygränd fastställs som namn för gränd inom stadsdelen Rinkeby, enligt bilaga till utlåtandet.

§ 23

Motion om brottsförebyggande arbete (utl. 2005:15)

Dnr 325-1251/2004

Kommunstyrelsens tidigare bordlagda utlåtande nr 2005:15 behandlades. Utlåtandet gäller en motion av Kristina Axén Olin (m) i vilken hon föreslår att kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att inrätta ett centralt brottsförebyggande råd. Detta är ett sätt att sätta stadens brottsförebyggande mer i centrum.

Ordet innehades av borgarrådet Axén Olin, Ewa Samuelsson, borgarrådet Olofsson, Catharina Tarras-Wahlberg, Abit Dundar, Rebwar Hassan, borgarrådet Söderlund, Christopher Ödmann, Ulf Fridebäck, Ann-Katrin Åslund, Cecilia Brinck, Abebe Hailu, Berthold Gustavsson, Mehdi Oguzsoy, borgarrådet Mogert, Karin Rågsjö och Berit Kruse.

Yrkanden

Under överläggningen hade yrkats

dels bifall till kommunstyrelsens förslag,

dels av borgarrådet Axén Olin (m) och Abit Dundar (fp) bifall till moderata samlingspartiets och folkpartiet liberalernas gemensamma reservation i kommunstyrelsen,

dels av Ewa Samuelsson (kd) bifall till kristdemokraternas reservation i kommunstyrelsen.

Beslut

Efter framställda propositioner enligt dessa yrkanden beslöt kommunfullmäktige utan omröstning - i enlighet med kommunstyrelsens förslag - följande.

Motion (2004:13) av Kristina Axén Olin (m) om brottsförebyggande arbete anses besvarad med vad föredragande borgarrådet anført i utlåtandet.

§ 24**Motion om stadens jämställdhetspolitik (utl. 2005:21)****Dnr 222-4271/2003**

Kommunstyrelsens tidigare bordlagda utlåtande nr 2005:21 behandlades. Utlåtandet gäller en motion av Désirée Pethrus Engström (kd) i vilken hon menar att jämställdhetsperspektivet ska genomsyra alla stadens verksamhets- och politikområden eftersom även politiska beslut som inte uttryckligen handlar om jämställdhet påverkar kvinnor och män olika och föreslår att stadsledningskontoret får i uppdrag att utreda hur stadens arbete skulle kunna utföras med hjälp av 3R-metoden som förebild. 3R-metoden är ett analysinstrument för jämtegrering.

Ordet innehades av Désirée Pethrus Engström, Regina Öholm, Birgit Marklund Beijer, borgarrådet Olofsson och Inger Stark.

Yrkanden

Under överläggningen hade yrkats

dels bifall till kommunstyrelsens förslag,

dels av Regina Öholm (m) bifall till moderata samlingspartiets och folkpartiet liberalernas gemensamma reservation i kommunstyrelsen,

dels av Désirée Pethrus Engström (kd) bifall till kristdemokraternas reservation i kommunstyrelsen.

Beslut

Efter framställda propositioner enligt dessa yrkanden beslöt kommunfullmäktige utan omröstning - i enlighet med kommunstyrelsens förslag - följande.

Motion (2003:41) av Désirée Pethrus Engström (kd) om stadens jämställdhetspolitik anses besvarad med vad föredragande borgarrådet anfört i utlåtandet.

§ 25**Bordlagt ärende**

Kommunfullmäktige beslöt utan omröstning att åter **bordlägga** kommunstyrelsens utlåtande nr 2005:45.

§ 26**Motion om inrättande av fler familjecentraler (utl. 2005:64)**

Dnr 325-1495/2004

Kommunstyrelsens tidigare bordlagda utlåtande nr 2005:64 behandlades. Utlåtandet gäller en motion av Ewa Samuelsson (kd) i vilken hon föreslår att kommunfullmäktige ska besluta att ge stadsledningskontoret i uppdrag att ta fram förslag på hur verksamheten vid en familjecentral kan läggas upp och hur samverkan med landstinget kan ske för att underlätta för stadsdelsnämnderna att öppna fler familjecentraler.

Ordet innehades av Ewa Samuelsson, borgarrådet Olofsson, Inga Näslund, Ann-Katrin Åslund, Abit Dundar och borgarrådet Rönngren.

Yrkanden

Under överläggningen hade yrkats

dels bifall till kommunstyrelsens förslag,

dels av Ann-Katrin Åslund (fp) och Ewa Samuelsson (kd) bifall till moderata samlingspartiets, folkpartiet liberalernas och krisdemokraternas gemensamma reservation i kommunstyrelsen.

Beslut

Efter framställda propositioner enligt dessa yrkanden beslöt kommunfullmäktige utan omröstning - i enlighet med kommunstyrelsens förslag - följande.

Motion (2004:16) om inrättande av fler familjecentraler av Ewa Samuelsson (kd) besvaras med vad föredragande borgarrådet anför.

§ 27

Bordlagda ärenden

Kommunfullmäktige beslöt utan omröstning att åter **bordlägga** kommunstyrelsens utlåtanden nr 74, 75, 80, 81, 82, 101, 102, 103, 104, 115, 116, 127, 130, 139, 140, 141, 142, 143, 148, 149, 151, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177 och 178 för år 2005.

Kommunfullmäktige beslöt även att **bordlägga** kommunstyrelsens utlåtanden nr 187 och 188 för år 2005.

§ 28

Motioner

Under tiden 4 – 17 oktober 2005 väcktes och inlämnades följande motioner:

1. (2005:58) av **Paul Lappalainen** (mp) om utveckling av en undervisning som förmedlar kunskaper om brott mot mänskliga rättigheter som förekommer eller förekommit i Sverige
Dnr 322-3824/2005
2. (2005:59) av **Paul Lappalainen** (mp) om användning av diskrimineringskontroller för att främja Stockholms arbete avseende jämlikhet med hänsyn till kön, etnicitet, religion, funktionshinder, sexuell läggning och ålder
Dnr 334-3825/2005
3. (2005:60) av **Johanna Westin** (m) om gömda barns möjlighet till skolgång
Dnr 322-3971/2005.

Motionerna överlämnades till kommunstyrelsen för beredning.

Kommunfullmäktige åtskildes kl. 22.00.

Vid protokollet:

Anette Otteborn

**Utdrag ur protokoll fört vid sammanträde nr 3/2005 med styrelsen för
Stockholms Stadshus AB måndagen den 13 juni 2005**

Justerat 2005-06-14

Annika Billström

Jan Björklund

**§ 15. Handlingsplan för uppkoppling av hyresgästerna i de kommunala bostadsbolagen
till bredbandsnätet**

Förelåg koncernledningens tjänsteutlåtande 2005-05-31.

Koncernstyrelsen beslöt

A. För egen del

att under förutsättning av kommunfullmäktiges godkännande, uppdra åt bostadsbolagen och Stokab att genomföra bredbandsutbyggnaden och anslutningen av bostäder och lokaler enligt föreslagen modell.

B. Hemställa att kommunfullmäktige beslutar att

1. godkänna plan för uppkoppling av hyresgästerna i de kommunala bostadsbolagen till bredbandsnätet,
2. uppmana bostadsbolagen och Stokab att genomföra bredbandsutbyggnaden och anslutningen av bostäder och lokaler enligt föreslagen modell,
3. godkänna investeringen om 700 mnkr,
4. fastställa föreslagen preliminär tidplan för bredbandsutbyggnad.
5. godkänna förslag till bolagsordning för nätbolag inom respektive bostadsbolag,
6. ge Stockholms Stadshus AB tillsammans med bostadsbolagen i uppdrag att genomföra bolagsbildningarna.

Reservation avgavs av vice ordförande Jan Björklund (fp) samt ledamöterna Kristina Axén Olin (m), Magnus Tegborg (m) och Ewa Samuelsson (kd) enligt följande:

"Koncernstyrelsen föreslås besluta att

1. även hemställa att kommunfullmäktige beslutar att bredbandsutbyggnaden endast kan genomföras under förutsättning att avtal tecknats mellan stadens samtliga bostadsbolag och hyresgästföreningen för att säkerställa finansieringen av utbyggnaden,
2. därutöver anföras:

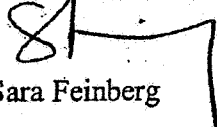
Utbyggnaden av bredband till hyresgästerna i de kommunala bostadsbolagen ökar de enskilda hyresgästernas tillgång till snabb Internetaccess med valfrihet bland flera

leverantörer av bredbandstjänster. Vi vill dock understryka att den föreslagna utbyggnaden av bredbandsnätet endast kan ske under förutsättning att nödvändiga avtal tecknats mellan stadens bostadsbolag och Hyresgästföreningen för att säkerställa finansieringen av utbyggnaden."

Vid protokollet:

Joachim Quiding

Rätt utdraget intygas:

Sara Feinberg

Torbjörn Johansson
08-508 291 39

Handlingsplan för uppkoppling av hyresgästerna i de kommunala bostadsbolagen till bredbandsnätet

Förslag till beslut

Koncernstyrelsen föreslås besluta

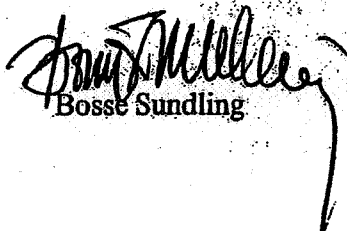
A. För egen del

att under förutsättning av kommunfullmäktiges godkännande, uppdra åt bostadsbolagen och Stokab att genomföra bredbandsutbyggnaden och anslutningen av bostäder och lokaler enligt föreslagen modell.

B. Hemställa att kommunfullmäktige beslutar att

1. godkänna plan för uppkoppling av hyresgästerna i de kommunala bostadsbolagen till bredbandsnätet,
2. uppmana bostadsbolagen och Stokab att genomföra bredbandsutbyggnaden och anslutningen av bostäder och lokaler enligt föreslagen modell,
3. godkänna investeringen om 700 mnkr,
4. fastställa föreslagen preliminär tidplan för bredbandsutbyggnad.
5. godkänna förslag till bolagsordning för nätbolag inom respektive bostadsbolag,
6. ge Stockholms Stadshus AB tillsammans med bostadsbolagen i uppdrag att genomföra bolagsbildningarna.

Stockholm som ovan

Bosse Sundling

Torbjörn Johansson

Bakgrund

I december antog kommunfullmäktige ett näringspolitiskt program för Stockholms stad. Av programmet framgår bland annat att Stockholm skall vara världsledande på bredbands-uppkoppling och trådlös kommunikation och vara en intressant testmarknad för avancerad informationsteknik.

I det näringspolitiska programmet fastställdes att staden, genom de kommunala bostadsbolagen, ska driva på utvecklingen och koppla upp hyresgästerna i det kommunala bostadsbeståndet genom investeringar i fastighetsnät. Stadens bostadsbolag och AB Stokab ges i uppdrag att ta fram en handlingsplan för uppkopplingen av hyresgästerna i de kommunala bostadsbolagen. Ambitionen är att bostadsbolagens initiativ ska driva på motsvarande utveckling bland de privata fastighetsägarna.

Ärendet

De tre bostadsbolagen i Stockholms stad har, tillsammans med Stokab, arbetat fram en plan för att öka anslutningen av bolagens hyresgäster till bredband.

Av handlingsplanen framgår att det finns en växande efterfrågan på snabb internetaccess bland bostadsföretagens hyresgäster. De tjänster som idag finns tillgängliga för hyresgästerna har en begränsad kapacitet jämfört med vad som kan erbjudas i en infrastruktur baserad på fiber till hemmen. För att försvara och utveckla den allmännyttiga hyresrättens ställning på marknaden är det också viktigt att hyresvärden inte låser fast sig vid en enda leverantör. Det är situationen i dagens kabel-tv-nät. Allt fler hyresgäster är missnöjda med denna situation. Genom att ha kontroll över en ny infrastruktur kan bostadsföretagen av eget och hyresgästernas intresse ställa sig som garant för att näten är öppna och tjänsteleverantörerna konkurrensutsatta.

Teknikutvecklingen innebär att man som fastighetsägare i framtiden inte kommer att behöva installera ett flertal olika nät i sina nya fastigheter. Ett och samma nät kommer att kunna nyttjas för alla slags tele- och kommunikationstjänster. Då kommer kostnader för fiberinstallationer att åtminstone delvis kunna finansieras av att man slipper installera telekabel, coaxialnät och datanät för olika automatiserade fastighetssystem. Möjligheten öppnas att också rationalisera fastighetsskötsel och drift samt öka kundnyttan för hyresgästerna.

En ordentlig satsning från stadens fyra bolag för att få till stånd en modern infrastruktur för fiber till hemmet kan alltså motiveras utifrån bolagens egna syften och kärnverksamhet men den gynnar samtidigt stadens strävan att vara modern och framtidsinriktad. Stockholm behöver en fullt utbyggd fiberinfrastruktur för att kunna försvara sin position som en ledande IT-stad. Bostadsbolagens bestånd med cirka 200 000 boende samt tusentals lokalhyresgäster är tillräckligt stort för att en bredbandssatsning i företagens ska kunna ge positiv effekt på utvecklingen i staden. Sammantaget skulle var fjärde stockholmare direkt beröras av en sådan satsning. Nätet skulle dessutom snabbt kunna växa ytterligare genom att andra fastighetsägare också väljer att ansluta sig. Genom föreslagen satsning kan utnyttjandegraden i redan genomförda investeringar i STOKAB öka.

Svenska Bostäder har utvecklat en modell för konkurrensneutrala bredbandsnät. Modellen har använts i Vällingby och visat sig fungera. Investeringsbehovet för hela bostadsbolagens bestånd (enligt Vällingbymodellen) bedöms vara ca 700 mnkr (exkl. moms). Enligt föreslagen modell (successivt färdigställande) bedöms initiala investeringsbehovet till 320 mnkr (exkl.

moms). För varje lägenhet och lokal som ansluts krävs sedan en tilläggsinvestering på i genomsnitt 4 000 kronor (exkl. moms). Svenska Bostäder har träffat en överenskommelse på Järvafältet med hyresgästföreningen i Stockholm som innebär en hyreshöjning på 47 kr/månad för hyresgästens möjlighet att ansluta sig till nätet. Denna finansiering täcker utbyggnaden av det nätet till lägenhetsdörren.

Enligt planen förordas en utbyggnad av bredband i hela stadens bostadsbestånd baserat på SB-modellen som omfattar en stadsdel i taget. Det tar ungefär ett år att genomföra ett utbyggnadsprojekt i en stadsdel, men flera projekt kan löpa parallellt så att den totala tiden för bredbandsutbyggnad i bostadsbolagens bestånd kan reduceras. Bedömning är att det tar 5-7 år att genomföra en bredbandsutbyggnad i hela bostadsbolagens bestånd med en kostnadseffektiv projektorganisation.

Den övergripande samordningen sker genom en gemensam, styrgrupp. För att uppnå tydlig styrning och engagemang, från alla bostadsbolagen bör fastighetsnäten ägas av tre särskilda aktiebolag ("Nätägarbolag"). Härigenom kan också fastighetsnäten skattemässigt skrivas av enligt inventarieregler. Vart och ett av bostadsbolagen skall äga samtliga aktier i var sitt av Nätägarbolagen. Nätägarbolagen skall äga samtliga fastighetsnät i sitt respektive moderbolags fastigheter. Utbyggnaden och förvaltningen av näten och nätägarbolagens verksamhet skall skötas av en gemensam projektorganisation eller ett gemensamt ägt servicebolag. I styrgruppen eller styrelsen är bostadsbolagen representerade till lika delar.

Se vidare *bilaga 1* om handlingsplan för uppkoppling av hyresgästerna i de kommunala bostadsbolagen till bredbandsnätet.

Koncernledningens synpunkter

Koncernledningen anser att en utbyggnad av bredband till samtliga hyresgäster i stadens bostadsbestånd kommer att medföra positiva effekter. Det kommer att bidra till att ytterligare öppna marknader för olika ändamål, vilket gagnar såväl ekonomin som servicen för hyresgästerna. Det kommer även att bidra till en mer rationell fastighetsförvaltning. Slutligen är det ett kraftfullt bidrag till att stärka Stockholms position som IT-stad.

Koncernledningen tillstyrker den planerade organisationen för utbyggnaden och betonar att en samordning är nödvändig för att eliminera eventuell parallellplanering och utbyggnad. Koncernledningen vill också betona att den modell som valts innebär att bostadsbolagens och stadens kostnader för denna stora satsning är mycket ringa.

I ärendet föreligger förslag om att inrätta dotterbolag (nätbolag) i respektive bostadsbolag (*bilaga 2*). Svenska bostäder har redan ett bolag (IT-Bo). Dessa bolag kommer att medföra att investeringen kan hanteras redovisningsmässigt korrekt.

Bilagor

1. *Handlingsplan för uppkoppling av hyresgästerna i de kommunala bostadsbolagen till bredbandsnätet*. Promemoria från bostadsbolagen och Stokab. Maj 2005
2. Förslag till bolagsordningar för bostadsbolagens nätbolag

Handlingsplan för uppkoppling av hyresgästerna i de kommunala bostadsbolagen till bredbandsnätet

I det Näringspolitiska program som KF antog 2004-12-06 står bl.a.:

"Mål

Stockholm skall vara världsledande på bredbandsuppkoppling och trådlös kommunikation och vara en intressant testmarknad för avancerad informationsteknik.

Strategier

Genom stadens utbyggnad av den elektroniska infrastrukturen finns i Stockholmsregionen en unik tillgång till fiberkapacitet. Det fiberoptiska nätet når 95 procent av flerfamiljsfastigheterna i Stockholms innerstad. Det är dock endast ett fåtal fastighetsägare som är uppkopplade och har byggt fastighetsnät. Det innebär att endast ett fåtal hushåll kan dra nytta av den elektroniska infrastrukturen fullt ut. Staden ska därför genom de kommunala bostadsbolagen driva på utvecklingen och koppla upp hyresgästerna i det kommunala bostadsbeståndet genom investeringar i fastighetsnät.

Stadens bostadsbolag och AB Stokab ges i uppdrag att ta fram en handlingsplan för uppkopplingen av hyresgästerna i de kommunala bostadsbolagen.

Ambitionen är att bostadsbolagens initiativ ska driva på motsvarande utveckling bland de privata fastighetsägarna."

I detta förslag till beslut redovisas enligt uppdraget ovan en handlingsplan för utbyggnaden med följande innehåll :

- varför vi skall genomföra detta
- en nulägesbeskrivning
- en investeringsplan med ekonomiska förutsättningar.
- en övergripande plan för utbyggnaden
- förslag till samordning och organisation
- förslag till beslut

Varför skall vi genomföra detta

Det finns en växande efterfrågan på snabb Internetaccess bland bostadsföretagens hyresgäster. Svenska Bostäder har t ex kunnat konstatera att efterfrågan bland hyresgästerna i Vällingby mer än fördubblades mellan åren 2001 och 2004. I Norra Järva abonnerade majoriteten av hushållen på en snabb Internettjänst hösten 2004. Många av dessa hushåll betalade mellan 300 och 400 kronor per månad för tjänsten.

De tjänster som idag finns tillgängliga för hyresgästerna har en begränsad kapacitet jämfört med vad som kan erbjudas i en infrastruktur baserad på fiber till hemmen. Tjänsterna (ex ADSL och kabel-TV) är dessutom inte fullt ut symmetriska, dvs. de kan ha relativt hög kapacitet för nedladdning (hastighet in) av information men betydligt lägre för uppladdning (hastighet ut). De symmetriska tjänsterna som fiber till hemmen har krävs för att kunna utnyttja interaktiva tjänster (spela över näten, kommunicera över Web-Camera, interaktiva TV-tjänster och vårdtjänster över näten). Möjligheten till interaktivitet är en förutsättning för utveckling av framtidens tjänster. Dessutom är priserna på de asymmetriska tjänster om de har något så när hög kapacitet, oftast högre än de som erbjuds i öppna (operatörsneutrala) bredbandsnät.

Det finns alltså ett tydligt hyresgästintresse av att bostadsföretagen förser sina fastigheter med en infrastruktur med hög kapacitet i båda riktningarna och som är öppna för alla tjänsteleverantörer. Öppenheten leder till konkurrens och en för konsumenterna gynnsam prispress.

Det finns all anledning att anta att efterfrågan kommer att fortsätta att stiga. Den unga generationen växer upp omgiven av datorer och IT. Det kommer förmodligen en dag när man som hyresvärd inte kan erbjuda ett fullvärdigt boende om man inte har bredband i sina hus. Det kommer då inte vara möjligt att förlita sig på möjligheten att utnyttja telenätet. Telenätet och radiolösningar har begränsad kapacitet och de kommer inte att räcka till för att förse alla stockholmare med kapacitetskrävande tjänster.

De bredbandsnät som nu finns utnyttjas främst för Internetaccess med hög kapacitet och i viss mån för alternativ fast telefoni. Utvecklingen av bredbands-TV har tagit tid, men lanseringen börjar nu. I Sverige finns idag flera stora leverantörer av TV via bredbandsnät än kabelTV-leverantörer. Med TV i bredbandsnäten ökar kapacitetsbehoven. Ökningen kommer att få en dramatisk stegring när det nya högupplösta TV-formatet börjar lanseras. Ett genombrott kan komma år 2008 då TV-sändningarna från OS kommer att ske i det nya formatet. Bandbreddsbehovet per TV-kanal blir då cirka 4-5 gånger större än med dagens TV-format.

För alternativet fast telefoni är det mycket som talar för (främst ekonomiska skäl) att morgondagens trafik huvudsakligen kommer att ske genom s.k. IP-telefoni. En förutsättning för detta är sannolikt i sin tur förekomsten av optifibernät.

För att försvara och utveckla den allmännyttiga hyresrättens ställning på marknaden är det också viktigt att hyresvärden inte låser fast sig vid en enda leverantör. Det är situationen i dagens kabel-tv-nät. Allt fler hyresgäster är missnöjda med denna situation. Genom att ha kontroll över en ny infrastruktur kan bostadsföretagen av eget och hyresgästernas intresse ställa sig som garant för att näten är öppna och tjänsteleverantörerna konkurrensutsatta.

Stadens tre bostadsbolag och STOKAB har tillsammans en unik möjlighet att driva utvecklingen av en ny högkvalitativ infrastruktur i Stockholm med ett rikt och varierat tjänsteutbud. För bostadsföretagens del är det en fråga om att göra en strategisk bedömning utifrån vad som behövs i kärnverksamheten att hyra ut bostäder och lokaler. Det är inte självklart att "spik och målarfärg" är det främsta medlet att göra morgondagens bostäder och lokaler attraktiva.. Genom att addera tjänster och värde ökar möjligheten till en fortsatt positiv värdeutveckling för bostadsbolagens fastighetskapital. I konkurrensen mellan olika upplåtelseformer har dessutom hyresrätten genom denna satsning möjlighet att stärka sin position. För STOKAB är utveckling av infrastruktur kärnverksamheten. Förslaget möjliggör ett ökat utnyttjande av befintliga investeringar och vidare utbyggnad där områdesnät saknas.

Ur ägarens perspektiv är utbyggnaden av en öppen bredbandig infrastruktur där interaktionen och trafikutbytet mellan olika bredbandsnät kan ske utanför internet nödvändig inte minst mot bakgrund av Stockholms stads effektiviseringsbehov inom sina verksamheter. De öppna lösningarna är ett sätt för staden att garantera möjligheten att använda IT-verktyget i sin kommunikation med medborgarna.

Svenska Bostäders erfarenheter visar att det är möjligt att finansiera investeringar och drift med beaktande av de avkastningskrav koncernen och ägaren normalt ställer på bostadsföretagen, dels genom att tillgången till ett öppet bredbandsnät anses vara bruksvärdeshöjande, dels genom att

tjänsteleverantörer är beredda att betala för att kunna nå kunder och att en del av den betalningen kan gå till den som har investerat i de passiva näten.

En ordentlig satsning från stadens fyra bolag för att få till stånd en modern infrastruktur för fiber till hemmet kan alltså motiveras utifrån bolagens egna syften och kärnverksamhet men den gynnar samtidigt stadens strävan att vara modern och framtidsinriktad. Stockholm behöver en fullt utbyggd fiberinfrastruktur för att kunna försvara sin position som en ledande IT-stad och kraven på "24-timmarstillgänglighet". En förutsättning för fortsatt utveckling av tjänster är att landets fastighetsägare tar ansvar för att slutkunden har möjlighet att ansluta sig till fibernät. Bostadsbolagen och STOKAB har ju också som refererades inledningsvis av Kommunfullmäktige erhållit ett uppdrag med den innebörden.

En satsning från stadens bolag kan också komma andra boende, näringsidkare och samhällsfunktioner till godo. De tre bostadsbolagens fastighetsbestånd är tillräckligt stort för att utgöra en kritisk massa för tjänsteleverantörer. Den marknad som de tre bostadsbolagens fastighetsbestånd utgör kommer att skapa intresse för tjänsteleverantörer och kommunikationsoperatörer att vara etablerade i Stockholm. Kritiska massan är också tillräckligt stor för att motivera Stockholms stads verksamheter att använda IT som effektiviseringsverktyg. Genom att ansluta sig till infrastrukturen kan andra fastighetsägare, bostadsrättsföreningar etc. få tillgång till tjänsteutbudet. Detta gör att den föreslagna satsningen är viktig för hela Stockholm och inte bara allmännyttan.

Det finns idag flera aktörer som bygger bredbandsnät åt fastighetsägare i Stockholm. De aktörerna ansluter fastigheterna till sina egna nät. Även om de till viss del utnyttjar fibernät som ägs av STOKAB, blir de inte en del av en gemensam och öppen infrastruktur. De nya näten blir som de gamla monopolnäten. Det finns en risk att Stockholms bredbandsmarknad blir uppstyckad i ett flertal mindre slutna öar. Stadens bostadsbolag och STOKAB kan gemensamt motverka en sådan utveckling genom att agera nu.

IP-baserad teknik har snabbt blivit en världsstandard. Teknikutvecklingen innebär att man som fastighetsägare i framtiden inte kommer att behöva installera ett flertal olika nät i sina nya fastigheter. Ett och samma nät kommer att kunna nyttjas för alla slags tele- och kommunikationstjänster. Då kommer kostnader för fiberinstallationer att åtminstone delvis kunna finansieras av att man slipper installera telekabel, coaxialnät och datanät för olika automatiserade fastighetssystem. Möjligheten öppnas att också rationalisera fastighetsskötsel och drift samt öka kundnyttan för hyresgästerna. Men det förutsätter att det finns en väl utbyggd infrastruktur med rikt tjänsteutbud, t ex en väletablerad marknad för bredbands-TV. Att enbart göra moderna lösningar i enstaka nyproducerade hus är inte möjligt.

Det är fastighetsägarna och endast fastighetsägarna som sitter på beslutsrätten/möjligheten och har ansvaret för att skapa den framtida nödvändiga infrastrukturen.

De stora investeringarna i stadsnäten är genomförda i många kommuner. Det som saknas är att knyta ihop stadsnäten med kunderna (områdesnät och fastighetsnät). Investeringarna i fastighetsnäten står för merparten av hela investeringsvolymen. Genom föreslagen satsning kan utnyttjandegraden i redan genomförda investeringar i STOKAB ökas.

Nulägesbeskrivning

Utbyggnaden av ett optofibernät till de ca 5000 bostäderna och lokalerna inom Vällingby, Grimsta och Vinsta genomfördes 2001 – 2003 i ett fullskaligt pilotprojekt. Utbyggnaden av ytterligare ca 4500 bostäder och lokaler på Norra Järva pågår. Gemensam projektering (SB,FB,ST-HEM) för den fortsatta utbyggnaden på Södra Järva är genomförd och upphandling pågår. Förprojektering av utbyggnaden i Hässelby/Blackeberg och Bromma är påbörjad.

Svenska Bostäder har idag fyra fungerande bredbandsöar med fyra fungerande kommunikationsoperatörer (KO). Dessa är Vällingby, Norra Järva, Hammarby Sjöstad samt Kista Campus. I samtliga dessa nät kan hyresgästerna välja mellan fem Internetoperatörer (ISP:er). Under hösten kommer IP-TV att lanseras i minst två av näten. I näten erbjuds då hyresgästerna att välja mellan 3-4 TV-operatörer. Detta är unikt och har tidigare inte genomförts någon annanstans i världen. Att konkurrensen fungerar visas bl a av att redan ett halvår efter starten av Vällingby Nät ändrade två av operatörerna sina erbjudanden. En höjde surfhastigheten och en sänkte priset. Nu erbjuder alla fem operatörerna en surfhastighet upp till 10 Mb/s med priser som varierar från 249 kr/mån till 310 kr/mån. Priserna är således lägre än priserna på de hittills tillgängliga Internettjänsterna över kabel-tv-nätet och telenätet., kapaciteten högre, bandbredden större. Möjligheten till interaktiva tjänster ökar dramatiskt.

Investeringsplan med ekonomiska förutsättningar

Bostadsbolagens bestånd med cirka 200 000 boende samt 1000-tals lokalhyresgäster är tillräckligt stort för att en bredbandssatsning i företagens ska kunna ge positiv effekt på utvecklingen i staden. Sammantaget skulle var fjärde stockholmare direkt beröras av en sådan satsning. Nätet skulle dessutom snabbt kunna växa ytterligare genom att andra fastighetsägare också väljer att ansluta sig.

Svenska Bostäder har utvecklat en modell för konkurrensneutrala bredbandsnät. I korthet innebär den att fastighetsägaren ska investera i och äga den del av den passiva infrastrukturen som berör de egna fastigheterna. Det passiva nätet ska sedan hyras ut till en kommunikationsoperatör (KO) som

investerar i aktiv utrustning som uppfyller fastighetsägarens funktionskrav, svarar för övervakning och drift av hela nätet samt ansluter tjänsteleverantörer på neutrala villkor.

Enligt modellen skall också andra fastighetsägare kunna ansluta sig till nätet för att få tillgång till tjänsteutbudet. Både bostadsbolagen, KO och tjänsteleverantörerna gynnas av att volymen växer.

Modellen har använts i Vällingby och visat sig fungera. Förutsättningen för att en plan ska kunna läggas fast är att den ekonomiska risk som företagen drar på sig vid investeringar i fastighetsnät kan hållas nere.

Marknadsbilden i Vällingby och på Järvafältet visar att ca hälften av hushållen idag är potentiella bredbandskunder. Det finns en ganska stark tillväxt av efterfrågan på snabb Internetanslutning, men det kommer ännu att ta tid innan vi närmar oss en så hög anslutningsgrad att visionen om att alla är uppkopplade kan uppfyllas. En ekonomisk modell som bygger på en alltför snabb tillväxt i anslutningsgraden är därför riskfylld.

Bostadsbolagen har därför alternativt analyserat möjligheten att genomföra bredbandsinvesteringar successivt, som innebär att finansieringen säkerställs och tryggas löpande i takt med utbyggnaden och hyresgästernas anslutning.

Successivt färdigställande av bredbandsnät

En slutsats som kan dras av pilotprojektet i Vällingby är att Svenska Bostäder har lagt stora resurser på att ta sig in och färdigställa bredbandsnät hos hyresgäster som ännu inte är villiga/mogna att använda tekniken. Sannolikt har vi därigenom också har skapat en del störningar och irritation i onödan. Även detta skäl talar för en successiv utbyggnad.

Efter en djupare analys av olika delmoment i nätbyggnadsprocessen kan vi nu konstatera att det skulle vara en klar fördel både för hyresgästerna och ur ekonomisk synvinkel om man väntar med de sista arbetsmomenten tills hyresgästen vill bli ansluten och också är beredd att betala för en bredbandstjänst.

Innebörden av ett sådant alternativ är att man gör en basinstallation som omfattar områdesnät, nodutrymmen och matningsnät från noderna till respektive fastighet. Inne i fastigheten bygger man nätet "fram till lägenhetsdörren".

Det sista momentet att dra in fibern till en anslutningspunkt i lägenheten, att installera en fiberkonverter och ett eluttag för denna utförs när hyresgästen har beställt en anslutning och betalat anslutningsavgift. Därmed kommer en betydande del av investeringen att göras först när hyresgästens tillgång till nätet har manifesterats.

Det betyder att bostadsbolagens risk minskar och att investeringen kan ges full kostnadstäckning i takt med en successiv utbyggnad.

Kalkylförutsättningar

- Intäkterna:**
- Hyreshöjning för basinstallation av fastighetsnät enligt avtal med Hyresgästföreningen.
 - Ersättning från KO för varje ny abonnent

Kostnaderna: I kalkylen har kostnadsuppskattningarna baserats på hittillsvarande erfarenheter från Vällingbyprojektet

Avtalet med Hyresgästföreningen

I dagsläget finns endast avtal för Svenska Bostäders bestånd på Järvafältet (ca 10000 bostäder). Förhandlingar pågår om ett generellt avtal med stadens samtliga bostadsbolag. Avtal beräknas klart innan sommaren. Avtalet är en förutsättning för bredbandsutbyggnaden

Kalkylresultat

Investeringsbehovet för hela bostadsbolagens bestånd (enligt Vällingbymodellen) bedöms vara ca 700 Mkr (exkl. moms). Enligt föreslagen modell (successivt färdigställande) bedöms initiala investeringsbehovet till 320 Mkr (exkl. moms). För varje lägenhet och lokal som ansluts krävs sedan en tilläggsinvestering på i genomsnitt 4.000 kronor (exkl. moms).

Svenska Bostäder har träffat en överenskommelse på Järvafältet med hyresgästföreningen i Stockholm som innebär en hyreshöjning på 47 kr/månad för hyresgästens möjlighet att ansluta sig till nätet. Denna finansiering täcker utbyggnaden av det nätet till lägenhetsdörren.

De kommunikationsoperatör som kontrakterats genererar intäkter motsvarande ytterligare ca 47 kr/månad för varje hyresgäst som väljer att ansluta sig. Intäkten täcker den tilläggsinvestering i lägenheten som görs först i detta skede.

Övergripande plan för utbyggnad av bredband

Genomförandet av Vällingby Nät och utbyggnaden av Norra Järva har gett värdefulla erfarenheter som kan omsättas i planering för fortsatt utbyggnad av bredband i hela stadens bostadsbolags bostads- och lokalbestånd.

Det finns uppenbara fördelar med att driva nätinstallationen i projekt som omfattar en stadsdel. I stadsdelarna finns bostadsbolagens lokala funktioner

och personal som har en viktig roll i genomförandeskedet och det krävs ett engagemang från deras sida för att projektet ska kunna löpa smidigt.

- Vi förordar därför att en planering för utbyggnad av bredband i hela stadens bostadsbestånd baseras på SB modellen som omfattar en stadsdel i taget.

Det tar ungefär ett år att genomföra ett utbyggnadsprojekt i en stadsdel, men flera projekt kan löpa parallellt så att den totala tiden för bredbandsutbyggnad i bostadsbolagens bestånd kan reduceras.

- Bedömning är att det tar 5 – 7 år att genomföra en bredbandsutbyggnad i hela bostadsbolagens bestånd med en kostnadseffektiv projektorganisation.

Med tanke på redan genomförda och planerade projekt föreslås nedanstående plan för övergripande utbyggnad.

Förslag till övergripande utbyggnadsplan

1. Södra Järva, Hässelby/Blackeberg (Stockholms norra förorter). Start 2005 och klart inkl Vällingby prel. 2006.
2. Stockholms södra förorter. Prel. start hösten 2005 och klart 2007.
3. Innerstaden. Prel. start 2007 och klart 2009

Tidplanen baseras på att utbyggnaden genomförs i projekt som omfattar en stadsdel i taget. Projekten startas överlappande så att tillgängliga projekteringsresurser utnyttjas kontinuerligt. Arbetet bedrivs så att ett påbörjat projekt ger feedback till kommande projekt.

Bredbandssamordning och förslag till organisation

För att hålla kostnaderna nere har bostadsbolagen valt att samordna bredbandsutbyggnaden. Samordning sker genom att den kompetens och de resurser Svenska Bostäder har byggt upp, återvinns och används för samtliga bostadsbolagen.

Den övergripande samordningen sker därefter genom en gemensam, styrgrupp (styrelse). För att uppnå tydlig styrning och engagemang, från alla bostadsbolagen bör fastighetsnäten ägas av tre särskilda aktiebolag ("Nätägarbolag"). Härigenom kan också fastighetsnäten skattemässigt skrivas av enligt inventarieregler. Vart och ett av Bostadsbolagen skall äga samtliga aktier i var sitt av Nätägarbolagen. Nätägarbolagen skall äga samtliga Fastighetsnät i sitt respektive moderbolags fastigheter.

Utbyggnaden och förvaltningen av Näten och Nätägarbolagens verksamhet skall skötas av en gemensam projektorganisation eller ett gemensamt ägt

servicebolag. I styrgruppen eller styrelsen är bostadsbolagen representerade till lika delar.

Bostadsbolagen träffar överenskommelse med Hyresgästföreningen om särskilda hyresvillkor, som ger Bostadsbolagen rätt att ta ut en högre hyra per lägenhet i de fastigheter, som är anslutna till Näten ("Förhandlingsöverenskommelse").

Bostadsbolagen träffar avtal med sitt respektive Nätägarbolag avseende hyra, installation, underhåll och nyttjande av Näten ("Nätinstallationsavtal").

Nätägarbolagen träffar avtal avseende installationen, driften och eventuellt nyttjande av Näten ("Nätserviceavtal"). Nätägarbolagen skall även reglera eventuell samverkan kring installation, drift och nyttjande av områdesnät i de fall Nätägarbolagen efter överenskommelse med Stokab beslutar att själva eller gemensamt investera i nät, som fogar samman Fastighetsnäten.

Förslag till bolagsordning för AB Svenska Bostäder/AB Stockholmshem/AB Familjebostäder Fastighetsnät (arbetsnamn)

org.nr XXXXXX-XXXX

- § 1 Bolagets firma är AB Svenska Bostäder/AB Stockholmshem/AB Familjebostäder Fastighetsnät (arbetsnamn)
- § 2 Styrelsen skall ha sitt säte i Stockholm.
- § 3 Föremålet för och det kommunala ändamålet med bolagets verksamhet är att förvärva, bygga ut och förvalta AB Svenska Bostäders/Stockholmshem/Familjebostäders fastighetsnät för bredbandstjänster.
- § 4 Aktiekapitalet skall vara lägst 100 0000 kronor och högst en miljon (1.000.000) kronor.
- § 5 Aktie skall lyda på 100 kronor.
- § 6 Styrelsen skall bestå av lägst 3 och högst 5 ledamöter med lägst 1 och högst 2 suppleanter. Stockholms kommunfullmäktige väljer ledamöter och suppleanter samt bland dessa ordförande och vice ordförande för tiden från ordinarie bolagsstämma som följer närmast efter det val till kommunfullmäktige förrättas till tiden vid slutet av den bolagsstämma som följer efter nästa val till kommunfullmäktige.
- § 7 För granskning av bolagets årsredovisning jämte bokföringen, koncernredovisningen samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning väljer bolagsstämman en revisor och en revisorssuppleant.
Revisor och suppleant skall vara auktoriserade revisorer. Uppdraget som revisor och suppleant gäller till slutet av den bolagsstämma som enligt 9 kap. 7 § första stycket aktiebolagslagen (1975:1385) hålls under det fjärde räkenskapsåret efter revisorsvalet.
Stockholms kommunfullmäktige väljer en lekmannarevisor och en suppleant för denna, dock längst till slutet av den bolagsstämma som enligt 9 kap. 7 § första stycket aktiebolagslagen (1975:1385) hålls året efter det år då allmänna val till fullmäktige förrättas nästa gång.
- § 8 Kallelse till bolagsstämma skall ske genom brev tidigast fyra och senast två veckor före stämman.
- § 9 Ordinarie bolagsstämma hålls en gång om året senast under maj. På ordinarie bolagsstämma skall följande ärenden förekomma till behandling.
1. Val av ordförande vid stämman samt utseende av protokollförare.
 2. Upprättande och godkännande av röstlängd.
 3. Val av justeringsmän.
 4. Godkännande av dagordningen.
 5. Fråga om stämman blivit behörigen sammankallad.

6. Framläggande av årsredovisningen, revisionsberättelsen och lekmannarevisorns granskningsrapport samt (i förekommande fall) koncernredovisningen och koncernrevisionsberättelsen.
7. Beslut om fastställelse av resultaträkningen och balansräkningen samt (i förekommande fall) koncernresultaträkningen och koncernbalansräkningen.
8. Beslut om dispositioner av bolagets vinst eller förlust (fria kapital) enligt den fastställda balansräkningen.
9. Beslut om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna och verkställande direktören.
10. Anteckning om Stockholms kommunfullmäktiges val av styrelseledamöter och suppleanter.
11. Val av en revisor och en revisorssuppleant.
12. Anteckning om Stockholms kommunfullmäktiges val av lekmannarevisor och suppleant.
13. Fastställande av arvoden åt styrelsen och revisorerna.
14. Övriga ärenden, som ankommer på stämman enligt aktiebolagslagen (1975:1385) eller bolagsordningen.

§ 10 Bolagets räkenskapsår skall vara kalenderår.

- § 11 Har aktie övergått till person, som inte förut är aktieägare i bolaget, skall aktien genast hembjudas Stockholms kommun till inlösen genom skriftlig anmälan hos bolagets styrelse. Åtkomsten av aktien skall därvid styrkas samt, där aktien övergått genom köp, uppgift lämnas om den betingade köpeskillingen.

När anmälan gjorts om akties övergång, skall styrelsen genast skriftligen meddela detta till kommunen med anmodan att om den önskar begagna sig av lösningsrätten skriftligen framställa lösningsanspråk hos bolaget inom två månader, räknat från anmälan hos styrelsen om akties övergång.

Lösenbeloppet skall motsvaras, där fångat är köp, av köpeskillingen, men eljest av belopp, som i brist av åsämjande, bestäms i den ordning lagen (1999:116) om skiljeförfarande stadgar. Lösenbeloppet skall erläggas inom en månad från den tidpunkt, då lösenbeloppet blev bestämt.

Om kommunen inte inom stadgad tid framställer lösningsanspråk eller lösen inte erläggs inom föreskriven tid, äger den, som gjort hembudet, att bli registrerad för aktien.

- § 12 Stockholms kommunfullmäktige skall ges tillfälle att ta ställning innan sådana beslut i verksamheten som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt fattas.
- § 13 Denna bolagsordning får inte ändras utan Stockholms kommunfullmäktiges medgivande.

Utlåtande 2005:184 RI (Dnr 035-2620/2005)

Handlingsplan för uppkoppling av bredband till hyresgästerna i de kommunala bostadsbolagen till bredbandsnätet

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Handlingsplan för uppkoppling av bredband till hyresgästerna i de kommunala bostadsbolagen till bredbandsnätet godkänns.
2. AB Svenska Bostäder, AB Stockholmshem, AB Familjebostäder och AB Stokab uppmanas att genomföra bredbandsutbyggnaden och anslutningen av bostäder och lokaler enligt föreslagen modell.
3. Investeringen för hela lägenhetsbeståndet i AB Svenska Bostäder, AB Stockholmshem och AB Familjebostäder om 700 mnkr godkänns.
4. Föreslagen preliminär tidplan för bredbandsutbyggnad fastställs.
5. Förslag till bolagsordning för nätbolag inom respektive bostadsbolag godkänns.
6. Stockholms Stadshus AB tillsammans med bostadsbolagen ges i uppdrag att genomföra bolagsbildningarna.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del följande

1. Under förutsättning av kommunfullmäktiges godkännande, uppdras åt AB Svenska Bostäder, AB Stockholmshem, AB Familjebostäder och AB Stokab att genomföra bredbandsutbyggnaden och anslutningen av bostäder och lokaler enligt av Stockholms Stadshus AB föreslagen modell.
2. Stockholms Stadshus AB får i uppdrag att ta fram normerande krav på kommunikationsoperatörsrollen för att säkerställa öppenhet och konkurrensneutralitet vid de olika bostadsföretagens framtida upphandling av kommunikationsoperatörer.

3. Stadsledningskontoret får i uppdrag att utreda förutsättningarna för att tillförsäkra staden möjlighet att leverera bandbreddkrävande tjänster i framtida bredbandsnät utan kostnad för staden eller mottagaren.

Föredragande borgarrådet Annika Billström anför följande.

Bakgrund

I stadens näringspolitiska program fastställdes 2004 att staden, genom de kommunala bostadsbolagen, skall driva på utvecklingen och koppla upp hyresgästerna i det kommunala bostadsbeståndet genom investeringar i fastighetsnät. Stadens tre bostadsbolag AB Svenska Bostäder, AB Stockholmshem och AB Familjebostäder samt därutöver AB Stokab har fått i uppdrag att ta fram en handlingsplan för uppkopplingen av hyresgästerna i de kommunala bostadsbolagen – *bilaga 2*. Ambitionen är att bostadsbolagens initiativ ska driva på motsvarande utveckling bland de privata fastighetsägarna.

Ärendets beredning

Stockholms stads tre bostadsbolag har, tillsammans med AB Stokab, arbetat fram en plan för att öka anslutningen av bolagens hyresgäster till bredband.

Koncernstyrelsen för Stockholms Stadshus AB har för egen del och under förutsättning av kommunfullmäktiges godkännande, föreslagit att bostadsbolagen och AB Stokab uppdras att genomföra bredbandsutbyggnaden och anslutningen av bostäder och lokaler enligt föreslagen modell.

Stadsledningskontoret har tagit del av den handlingsplan som gjorts i samarbete mellan AB Stokab och kommunens bostadsbolag. Stadsledningskontoret delar i allt väsentligt de bedömningar som görs i handlingsplanen. Kontoret föreslår också att stadens privata fastighetsägares organisationer bjuds in att följa planeringsarbetet för nätutbyggnaden.

Mina synpunkter

Det finns en rad argument för insatser för bredbandsuppkoppling i enlighet med handlingsplanen, vilket också koncernen och stadsledningskontoret konstaterar i sina bedömningar. Övergripande handlar det om att säkerställa och

fortsätta kraftansträngningarna för att Stockholm skall bibehålla sin position som IT-huvudstad. En väl utbyggd IT-infrastruktur till hushållen är en avgörande faktor för att uppnå detta. Det finns en växande efterfrågan på snabb access till Internet bland bostadsföretagens hyresgäster.

Tillgången till sådan access påverkar också bostädernas attraktionskraft. Därför är det viktigt med ett perspektiv att IT-satsningarna är investeringar och en kostnad för stadens verksamheter. De allmännyttiga bostadsföretagen kommer att stärka sin konkurrenskraft på bostadsmarknaden.

Genom att bostadsföretagen äger IT-infrastrukturen i fastigheterna kan de garantera konkurrens mellan tjänsteleverantörer på nätet och därigenom försvara och utveckla den allmännyttiga hyresrättens ställning ytterligare på marknaden. Detta utgör en garanti för konkurrensneutrala nät, s.k. öppna nät.

Genom satsningarna utnyttjar staden också redan gjorda investeringar i AB Stokabs fibernät. TV, telefoni och dataöverföring (även för fastighetsskötsel) kan använda den befintliga kommunikationsinfrastrukturen, vilket sänker kostnaderna för ledningsdragnings och höjer fastighetsvärdet. Det skapar således förutsättningar för tekniska och ekonomiska rationaliseringar.

Viktiga erfarenheter har vunnits vid AB Svenska Bostäders utbyggnad av bredbandsnätet till hushållen i Vällingby. Den modell som utvecklats där föreslås användas vid den kommande utbyggnaden.

Handlingsplanen ger uttryck för bedömningen att det tar 5-7 år att genomföra bredbandsutbyggnaden i bostadsbolagens hela bestånd. Detta förutsätter dock en effektiv projektorganisation.

Förslaget i handlingsplanen är att en övergripande samordning sker genom en gemensam styrgrupp. Respektive fastighetsbolags fastighetsnät föreslås ägas av ett nätakiebolag som bildas som helägt dotterbolag till fastighetsbolaget – *bilaga 3*. Utbyggnaden och förvaltningen av näten och nätägarbolagens verksamhet skall skötas av en gemensam projektorganisation eller ett gemensamt ägt servicebolag. I styrgruppen eller styrelsen skall bostadsbolagen representeras till lika delar.

Svenska Bostäder har för Järvafältet träffat en överenskommelse med Hyresgästföreningen i Stockholm vilken innebär en hyreshöjning med 47 kr/månad när hyresgästen kan ansluta sig till ett öppet fastighetsnät. Hyreshöjningen finansierar utbyggnaden av nätet till lägenhetsdörren. Förhandlingar om ett generellt avtal för stockholmsområdet är enligt handlingsplanen en förutsättning för bredbandsutbyggnaden.

Stadsledningskontoret och koncernledningen för Stockholms Stadshus AB tillstyrker den planerade organisationen för utbyggnaden och betonar att en samordning är nödvändig för att eliminera eventuell parallell planering och

utbyggnad. Koncernledningen betonar att med den valda modellen är stadens och bostadsbolagens kostnader för utbyggnaden ringa för den stora satsning som förslaget innebär.

Stadsledningskontoret föreslår också att Stockholms stads privata fastighetsägares organisationer bjuds in att följa planeringsarbetet för utbyggnaden av näten. Jag välkomnar ett sådant initiativ eftersom det i förlängningen kommer att gagna ännu fler stockholmare om också övriga bostadsmarknaden är beredd att investera i och utveckla sina fastigheter. Även om staden genom de allmännyttiga bostadsbolagen och AB Stokab driver på utvecklingen är det viktigt att få med det privata näringslivet och fastighetsägarna i detta arbete. Det är en utmaning och ett erbjudande som jag är övertygad om kommer tas emot väl av näringslivet. Bostadsbolaget och allmännyttans organisation SABO har bra kontakter med Fastighetsägareföreningen i dessa frågor. Ett initiativ till information och samarbete kring planeringsarbetet kan också ligga på AB Stokab utifrån ansvaret för områdesnäten med koppling till de enskilda fastighetsnäten.

Utöver att dessa investeringar är positiva för såväl hyresgästerna och bostadsbolagen som fastighetsnätägarna är detta också bra för AB Stokab som stadsnäsägare. Genom utbyggnaden ökar nyttjandegraden på AB Stokabs befintliga nätinvesteringar och förutsättningar skapas för att fylla näten med ytterligare tjänster. En god samverkan och samarbete för att koppla samman fastighetsnät och stadsnät är en av huvudfrågorna för Stockholms stad. Det utgör också ett av huvudskälen till varför staden bör ha ett fortsatt engagemang i nämnda bolag.

Det är inte säkert att utformningen av den s.k. kommunikationsoperatörsrollen kommer se likalydande ut i framtiden. Utvecklingen av marknaden och tjänsterna kan visa sig medföra att denna roll förändras eller försvinner till förmån för mer ändamålsenliga och ekonomiskt bärkraftiga lösningar. Det är viktigt att följa utvecklingen och ständigt föra diskussion kring dessa frågor. Det är - oavsett utvecklingen - avgörande att kommunikationsoperatören, där en sådan anlitas, verkligen kan upprätthålla en konkurrensneutralitet i förhållande till de företag som önskar leverera tjänster till hushållen. Det är därför av vikt att staden har samstämmiga krav mot marknaden för kommunikationsoperatörer, krav som lämpligen utvecklas gemensamt för bolagen. Staden bör också värdera hur stadens egna tjänster, som i framtiden kan kräva hög bandbredd, på bästa sätt skall nå medborgarna utan att kostnaden blir ett hinder.

Även om det grundläggande målet är en anslutning om ca 50 procent bör beaktas att behovet och efterfrågan på elektroniska tjänster kommer att öka. Det kommer att ske successivt genom etablering av 24-timmarskommunen,

elektronisk handel, betaltjänster m.m., vilket i sig gör att anslutningen utökas. Det kommer också att ske till följd av de nya tjänster och lösningar nätet för med sig, exempelvis IP-telefoni, bredbands-TV m.m. Slutligen kommer intresset att öka i takt med att fler användare tillkommer. Min bedömning är att anslutningen, genom den utbyggnad som bostadsbolagen och AB Stokab nu gör, kommer att bli väsentligt högre och omfatta en mycket stor majoritet av hushållen.

Avslutningsvis kan jag således konstatera att denna satsning och handlingsplan är ett mycket viktigt och stort steg på vägen mot bredband till alla stockholmarna - som enskilda medborgare och hyresgäster, medarbetare eller företagare.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Sten Nordin* och *Mikael Söderlund* (båda m) och *Lotta Edholm* (fp) enligt följande.

Vi föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. bredbandsutbyggnaden endast kan genomföras under förutsättning att avtal tecknats mellan stadens samtliga bostadsbolag och hyresgästföreningen för att säkerställa finansieringen av utbyggnaden
2. därutöver anföras.

Utbyggnaden av bredband till hyresgästerna i de kommunala bostadsbolagen ökar de enskilda hyresgästernas tillgång till snabb Internetaccess med valfrihet bland flera leverantörer av bredbandstjänster. Vi vill dock understryka att den föreslagna utbyggnaden av bredbandsnätet endast kan ske under förutsättning att nödvändiga avtal tecknats mellan stadens bostadsbolag och Hyresgästföreningen för att säkerställa finansieringen av utbyggnaden.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Handlingsplan för uppkoppling av bredband till hyresgästerna i de kommunala bostadsbolagen till bredbandsnätet godkänns.
2. AB Svenska Bostäder, AB Stockholmshem, AB Familjebostäder och AB Stokab uppmanas att genomföra bredbandsutbyggnaden och anslutningen av bostäder och lokaler enligt föreslagen modell.
3. Investeringen för hela lägenhetsbeståndet i AB Svenska Bostäder, AB Stockholmshem och AB Familjebostäder om 700 mnkr godkänns.
4. Föreslagen preliminär tidplan för bredbandsutbyggnad fastställs.

5. Förslag till bolagsordning för nätbolag inom respektive bostadsbolag godkänns.
6. Stockholms Stadshus AB tillsammans med bostadsbolagen ges i uppdrag att genomföra bolagsbildningarna.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del följande

1. Under förutsättning av kommunfullmäktiges godkännande, uppdras åt AB Svenska Bostäder, AB Stockholmshem, AB Familjebostäder och AB Stokab att genomföra bredbandsutbyggnaden och anslutningen av bostäder och lokaler enligt av Stockholms Stadshus AB föreslagen modell.
2. Stockholms Stadshus AB får i uppdrag att ta fram normerande krav på kommunikationsoperatörsrollen för att säkerställa öppenhet och konkurrensneutralitet vid de olika bostadsföretagens framtida upphandling av kommunikationsoperatörer.
3. Stadsledningskontoret får i uppdrag att utreda förutsättningarna för att tillförsäkra staden möjlighet att leverera bandbreddkrävande tjänster i framtida bredbandsnät utan kostnad för staden eller mottagaren.

Stockholm den 5 oktober 2005

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNIKA BILLSTRÖM

Anette Otteborn

Reservation anfördes av *Kristina Axén Olin*, *Sten Nordin* och *Mikael Söderlund* (alla m) och *Lotta Edholm* och *Ann-Katrin Åslund* (båda fp) med hänvisning till reservationen av (m) och (fp) i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av *Ewa Samuelsson* (kd) enligt följande.

För att bredbandsutbyggnaden ska bli ekonomiskt hållbar, krävs ett avtal mellan fastighetsägarna och hyresgästföreningen.

Det är därför mycket märkligt att hyresgästföreningen inte tecknat avtal för detta med de allmännyttiga bolagen i Stockholms stad samtidigt som uppgörelse kommit till stånd med de privata fastighetsägarna.

Hyresgästföreningen agerande äventyrar utbyggnadstakten och därmed hyresgästernas möjlighet att få tillgång till en mångfald av prisvärda bredbandstjänster.

ÄRENDET

Bakgrund

I december 2004 antog kommunfullmäktige ett näringspolitiskt program för Stockholms stad. Av programmet framgår bland annat att Stockholm skall vara världsledande på bredbandsuppkoppling och trådlös kommunikation och vara en intressant testmarknad för avancerad informationsteknik.

I det näringspolitiska programmet fastställdes att staden, genom de kommunala bostadsbolagen, skall driva på utvecklingen och koppla upp hyresgästerna i det kommunala bostadsbeståndet genom investeringar i fastighetsnät. Stadens bostadsbolag och AB Stokab ges i uppdrag att ta fram en handlingsplan för uppkopplingen av hyresgästerna i de kommunala bostadsbolagen. Ambitionen är att bostadsbolagens initiativ ska driva på motsvarande utveckling bland de privata fastighetsägarna.

Ärendet

De tre bostadsbolagen i Stockholms stad har, tillsammans med Stokab, arbetat fram en plan för att öka anslutningen av bolagens hyresgäster till bredband.

Av handlingsplanen framgår att det finns en växande efterfrågan på snabb internetaccess bland bostadsföretagens hyresgäster. De tjänster som idag finns tillgängliga för hyresgästerna har en begränsad kapacitet jämfört med vad som kan erbjudas i en infrastruktur baserad på fiber till hemmen. För att försvara och utveckla den allmännyttiga hyresrättens ställning på marknaden är det också viktigt att hyresvärderna inte låser fast sig vid en enda leverantör. Det är situationen i dagens kabel-tv-nät. Allt fler hyresgäster är missnöjda med denna situation. Genom att ha kontroll över en ny infrastruktur kan bostadsföretagen av eget och hyresgästernas intresse ställa sig som garant för att näten är öppna och tjänsteleverantörerna konkurrensutsatta.

Teknikutvecklingen innebär att man som fastighetsägare i framtiden inte kommer att behöva installera ett flertal olika nät i sina nya fastigheter. Ett och samma nät kommer att kunna nyttjas för alla slags tele- och kommunikationstjänster. Då kommer kostnader för fiberinstallationer att åtminstone delvis kunna finansieras av att man slipper installera telekabel, coaxialnät och datanät för olika automatiserade fastighetssystem. Möjligheten öppnas att också rationalisera fastighetsskötsel och drift samt öka kundnyttan för hyresgästerna.

En ordentlig satsning från stadens fyra bolag för att få till stånd en modern infrastruktur för fiber till hemmet kan alltså motiveras utifrån bolagens egna

syften och kärnverksamhet men den gynnar samtidigt stadens strävan att vara modern och framtidsinriktad. Stockholm behöver en fullt utbyggd fiberinfrastruktur för att kunna försvara sin position som en ledande IT-stad. Bostadsbolagens bestånd med cirka 200 000 boende samt tusentals lokalhyresgäster är tillräckligt stort för att en bredbandssatsning i företagens ska kunna ge positiv effekt på utvecklingen i staden. Sammantaget skulle var fjärde stockholmare direkt beröras av en sådan satsning. Nätet skulle dessutom snabbt kunna växa ytterligare genom att andra fastighetsägare också väljer att ansluta sig. Genom föreslagen satsning kan utnyttjandegraden i redan genomförda investeringar i Stokab öka.

Svenska Bostäder har utvecklat en modell för konkurrensneutrala bredbandsnät. Modellen har använts i Vällingby och visat sig fungera. Investeringsbehovet för hela bostadsbolagens bestånd (enligt Vällingbymodellen) bedöms vara ca 700 mnkr (exkl. moms). Enligt föreslagen modell (successivt färdigställande) bedöms initiala investeringsbehovet till 320 mnkr (exkl. moms). För varje lägenhet och lokal som ansluts krävs sedan en tilläggsinvestering på i genomsnitt 4 000 kronor (exkl. moms). Svenska Bostäder har träffat en överenskommelse på Järvafältet med hyresgästföreningen i Stockholm som innebär en hyreshöjning på 47 kr/månad för hyresgästens möjlighet att ansluta sig till nätet. Denna finansiering täcker utbyggnaden av det nätet till lägenhetsdörren.

Enligt planen förordas en utbyggnad av bredband i hela stadens bostadsbestånd baserat på SB-modellen som omfattar en stadsdel i taget. Det tar ungefär ett år att genomföra ett utbyggnadsprojekt i en stadsdel, men flera projekt kan löpa parallellt så att den totala tiden för bredbandsutbyggnad i bostadsbolagens bestånd kan reduceras. Bedömning är att det tar 5-7 år att genomföra en bredbandsutbyggnad i hela bostadsbolagens bestånd med en kostnadseffektiv projektorganisation.

Den övergripande samordningen sker genom en gemensam, styrgrupp. För att uppnå tydlig styrning och engagemang, från alla bostadsbolagen bör fastighetsnäten ägas av tre särskilda aktiebolag ("Nätägarbolag"). Härigenom kan också fastighetsnäten skattemässigt skrivas av enligt inventariereglerna. Vart och ett av bostadsbolagen skall äga samtliga aktier i var sitt av Nätägarbolagen. Nätägarbolagen skall äga samtliga fastighetsnät i sitt respektive moderbolags fastigheter. Utbyggnaden och förvaltningen av näten och nätägarbolagens verksamhet skall skötas av en gemensam projektorganisation eller ett gemensamt ägt servicebolag. I styrgruppen eller styrelsen är bostadsbolagen representerade till lika delar.

Se vidare *bilaga 2* om handlingsplan för uppkoppling av hyresgästerna i de kommunala bostadsbolagen till bredbandsnätet.

Ärendets beredning

De tre bostadsbolagen i Stockholms stad har, tillsammans med Stokab, arbetat fram en plan för att öka anslutningen av bolagens hyresgäster till bredband.

Koncernstyrelsen för Stockholms Stadshus AB har den 13 juni 2005 beslutat för egen del och under förutsättning av kommunfullmäktiges godkännande, att uppdra åt bostadsbolagen och Stokab att genomföra bredbandsutbyggnaden och anslutningen av bostäder och lokaler enligt föreslagen modell.

Koncernstyrelsen hemställer därutöver att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Plan för uppkoppling av hyresgästerna i de kommunala bostadsbolagen till bredbandsnätet godkänns.
2. Bostadsbolagen och Stokab uppmanas att genomföra bredbandsutbyggnaden och anslutningen av bostäder och lokaler enligt föreslagen modell.
3. Investeringen om 700 mnkr godkänns.
4. Föreslagen preliminär tidplan för bredbandsutbyggnad fastställs.
5. Förslag till bolagsordning för nätbolag inom respektive bostadsbolag godkänns.
6. Stockholms Stadshus AB tillsammans med bostadsbolagen ges i uppdrag att genomföra bolagsbildningarna.

Reservation anfördes av vice ordförande *Jan Björklund* (fp) samt ledamöterna *Kristina Axén Olin* (m), *Magnus Tegborg* (m) och *Ewa Samuelsson* (kd) – *bilaga 1*.

Koncernledningen för Stockholms Stadshus AB har avgivit följande synpunkter den 31 maj 2005.

Koncernledningen anser att en utbyggnad av bredband till samtliga hyresgäster i stadens bostadsbestånd kommer att medföra positiva effekter. Det kommer att bidra till att ytterligare öppna marknader för olika ändamål, vilket gagnar såväl ekonomin som servicen för hyresgästerna. Det kommer även att bidra till en mer rationell fastighetsförvaltning. Slutligen är det ett kraftfullt bidrag till att stärka Stockholms position som IT-stad.

Koncernledningen tillstyrker den planerade organisationen för utbyggnaden och betonar att en samordning är nödvändig för att eliminera eventuell parallellplanering och utbyggnad. Koncernledningen vill också betona att den modell som valts innebär att bostadsbolagens och stadens kostnader för denna stora satsning är mycket ringa.

I ärendet föreligger förslag om att inrätta dotterbolag (nätbolag) i respektive bostadsbolag (bilaga 2). Svenska bostäder har redan ett bolag (IT-Bo). Dessa bolag kommer att medföra att investeringen kan hanteras redovisningsmässigt korrekt.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 2 september 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret har tagit del av den handlingsplan som gjorts i samarbete mellan Stokab och kommunens bostadsbolag. SLK delar i allt väsentligt de bedömningar som görs i handlingsplanen särskilt rörande följande punkter:

Hyresgästernas efterfrågan på bredband

- allt fler hushåll efterfrågar Internetaccess med hög kapacitet vilket bör mötas av stadens bostadsbolag. Hyresgästerna kommer att i ökande grad ställa krav på bredband i lägenheten
- kraven ökar på symmetrisk kapacitet, dvs. samma kapacitet både in till och ut från bostaden.
- "Skärpteve" (HDTV) kommer snabbt, bredband är en förutsättning för det

E-tjänster

- "Kritisk massa" för tjänsteutveckling: e-tjänster på bredden kommer till stånd först när det finns en tillräckligt stor marknad. Staden kan möjliggöra en sådan marknad genom sina bolag.
- Konkurrensneutral infrastruktur: alla hushåll ska kunna nå alla tjänster, först då fungerar konkurrensen. Staden kan vara garant för öppna nät genom sina bolag
- Externa effekter: en miljö med en effektiv IT infrastruktur i staden skapar en mängd nya möjligheter för både den offentliga och privata sektorn. Nya tjänster för vård och omsorg, utbildning, handel och kultur planeras; därtill stimuleras näringslivet med nya och moderna tekniska möjligheter.

Rationella fastigheter

- Den tekniska konvergensen pekar på att all telekommunikation blir IP - baserad oavsett om det handlar om telefoni, TV och annan bild eller data. Då behövs bara en infrastruktur vilket minskar investeringskostnaderna

- Rationell fastighetsskötsel: en effektiv IT infrastruktur gör det möjligt att förbättra styrning och reglering av viktiga ekonomiska faktorer (t.ex. vatten, värme, el) i fastigheterna

En sammanhängande IT infrastruktur en förutsättning för IT huvudstaden

- En ökad användning av stadens fiberresurser har ett värde i sig men ökar samtidigt stadens attraktionskraft om möjliggör en snabbare tillväxt i näringslivet.
- Dynamiken i näringslivet är till en del beroende av möjligheterna att pröva ny teknik och nya tjänster – en brett använd IT infrastruktur ger sådana möjligheter. Uppkoppling av hushållen är en nyckelfråga för detta.

Samordning vid anläggning av områdesnät

Ambitionen enligt det näringspolitiska programmet är att initiativet från stadens bostadsbolag ska driva på motsvarande utveckling bland de privata fastighetsägarna. Detta förutsätter viss samplanering vid anläggning av områdesnät. Viss erfarenhet av sådan samplanering har gjorts bl.a. i Vällingby. Stadsledningskontoret rekommenderar att de privata fastighetsägarna ges möjlighet att nära följa planeringsarbetet vid utbyggnaden av de aktuella områdesnäten för stadsdelarna.

Förslag

-att stadens privata fastighetsägares organisationer bjuds in att följa planeringsarbetet för nätutbyggnaden

Krav på kommunikationsoperatörerna

Som framgår av skrivelsen från KS har Svenska Bostäder har upphandlat kommunikationsoperatörer för några av sina områdesnät. Dessa operatörer får en stark, monopol-liknade ställning i förhållande till både hyresgästerna och tjänsteleverantörsmarkanden. Stadsledningskontoret vill understryka vikten av att kraven på kommunikationsoperatörerna vid upphandlingen verkligen garanterar hyresgästerna tillgång till de tjänsteleverantörer de önskar utnyttja och att de tjänsteleverantörer som vill nå hyresgästerna verkligen kan göra det, i båda fallen till icke diskriminerande priser. Stadsledningskontoret föreslår att normerande krav för bostadsföretagens upphandling av KO fastställs av Kommunfullmäktige. I dessa krav ska, enligt stadsledningskontorets mening, ingå att berörd kommunikationsoperatör, utan kostnad för staden, ska medge att staden och dess medborgare utnyttjar bandbredd i nätet för offentliga tjänster (motvarande vad som kallas "must carry" vid "public service" inom radio och TV).

Förslag

-att uppdra åt Stockholm Stadshus AB att ta fram normerande krav på KO-rollen för att säkerställa öppenhet och konkurrensneutralitet vid de olika bostadsföretagens framtida upphandling av kommunikationsoperatörer,

- att uppdra åt stadsledningskontoret att utreda förutsättningarna för att tillförsäkra staden möjlighet att leverera bandbreddkrävande tjänster i framtida bredbandsnät utan kostnad för staden eller mottagaren

Bredbandsöar

De områden som får ett bredbandsnät till av stadens bolag ägda fastigheter utgör ett slags "bredbandsö", dvs. ett område där kommunikationsnätet medger hög kommunikationshastighet internt. Kopplingen till andra nät, t.ex. i ett annat område, förmedlas antingen via Internet av någon av marknadens ISPer eller t.ex. av en operatör som kopplar samman de olika bredbandsöarna i staden. Stadsledningskontoret hänvisar i denna fråga till ärendena om Inbjudan till samtal om vem som ska köra loken i bredbandstågen (dnr 039-3193/2005) samt Utredning avseende kommunala insatser för en effektiv bredbandskommunikation i Stockholm (dnr 036-3147/2005). I det senare föreslås kommunstyrelsen uppdra åt Stadsledningskontoret att genomföra en utredning avseende behovet av kommunala insatser för sammankoppling av bredbandsöarna.

Bilagor

1. Reservation koncernstyrelsen Stockholms Stadshus AB.
2. Handlingsplan för uppkoppling av hyresgästerna i de kommunala bostadsbolagen till bredbandsnätet. Promemoria från bostadsbolagen och Stokab, maj 2005.
3. Förslag till bolagsordningar för bostadsbolagens nätbolag.

RESERVATION

Stockholms Stadshus AB

Reservation anfördes på styrelsemötet för Stockholms Stadshus AB måndagen den 13 juni 2005 av vice ordförande Jan Björklund (fp) samt ledamöterna Kristina Axén Olin (m), Magnus Tegborg (m) och Ewa Samuelsson (kd) enligt följande.

Koncernstyrelsen föreslås besluta att

1. även hemställa att kommunfullmäktige beslutar att bredbandsutbyggnaden endast kan genomföras under förutsättning att avtal tecknats mellan stadens samtliga bostadsbolag och hyresgästföreningen för att säkerställa finansieringen av utbyggnaden,
2. därutöver anföras:

Utbyggnaden av bredband till hyresgästerna i de kommunala bostadsbolagen ökar de enskilda hyresgästernas tillgång till snabb Internetaccess med valfrihet bland flera leverantörer av bredbandstjänster. Vi vill dock understryka att den föreslagna utbyggnaden av bredbandsnätet endast kan ske under förutsättning att nödvändiga avtal tecknats mellan stadens bostadsbolag och Hyresgästföreningen för att säkerställa finansieringen av utbyggnaden.

Patrik Emanuelsson

Handlingsplan för uppkoppling av hyresgästerna i de kommunala bostadsbolagen till bredbandsnätet

I det Näringspolitiska program som KF antog 2004-12-06 står bl.a.:

"Mål

Stockholm skall vara världsledande på bredbandsuppkoppling och trådlös kommunikation och vara en intressant testmarknad för avancerad informationsteknik.

Strategier

Genom stadens utbyggnad av den elektroniska infrastrukturen finns i Stockholmsregionen en unik tillgång till fiberkapacitet. Det fiberoptiska nätet når 95 procent av flerfamiljsfastigheterna i Stockholms innerstad. Det är dock endast ett fåtal fastighetsägare som är uppkopplade och har byggt fastighetsnät. Det innebär att endast ett fåtal hushåll kan dra nytta av den elektroniska infrastrukturen fullt ut. Staden ska därför genom de kommunala bostadsbolagen driva på utvecklingen och koppla upp hyresgästerna i det kommunala bostadsbeståndet genom investeringar i fastighetsnät.

Stadens bostadsbolag och AB Stokab ges i uppdrag att ta fram en handlingsplan för uppkopplingen av hyresgästerna i de kommunala bostadsbolagen.

Ambitionen är, att bostadsbolagens initiativ ska driva på motsvarande utveckling bland de privata fastighetsägarna."

I detta förslag till beslut redovisas enligt uppdraget ovan en handlingsplan för utbyggnaden med följande innehåll :

- varför vi skall genomföra detta
- en nulägesbeskrivning
- en investeringsplan med ekonomiska förutsättningar.
- en övergripande plan för utbyggnaden
- förslag till samordning och organisation
- förslag till beslut

Varför skall vi genomföra detta

Det finns en växande efterfrågan på snabb Internetaccess bland bostadsföretagens hyresgäster. Svenska Bostäder har t ex kunnat konstatera att efterfrågan bland hyresgästerna i Vällingby mer än fördubblades mellan åren 2001 och 2004. I Norra Järva abonnerade majoriteten av hushållen på en snabb Internettjänst hösten 2004. Många av dessa hushåll betalade mellan 300 och 400 kronor per månad för tjänsten.

De tjänster som idag finns tillgängliga för hyresgästerna har en begränsad kapacitet jämfört med vad som kan erbjudas i en infrastruktur baserad på fiber till hemmen. Tjänsterna (ex ADSL och kabel-TV) är dessutom inte fullt ut symmetriska, dvs. de kan ha relativt hög kapacitet för nedladdning (hastighet in) av information men betydligt lägre för uppladdning (hastighet ut). De symmetriska tjänsterna som fiber till hemmen har krävs för att kunna utnyttja interaktiva tjänster (spela över näten, kommunicera över Web-Camera, interaktiva TV-tjänster och vårdtjänster över näten). Möjligheten till interaktivitet är en förutsättning för utveckling av framtidens tjänster. Dessutom är priserna på de asymmetriska tjänster om de har något så när hög kapacitet, oftast högre än de som erbjuds i öppna (operatörsneutrala) bredbandsnät.

Det finns alltså ett tydligt hyresgästintresse av att bostadsföretagen förser sina fastigheter med en infrastruktur med hög kapacitet i båda riktningarna och som är öppna för alla tjänsteleverantörer. Öppenheten leder till konkurrens och en för konsumenterna gynnsam prispress.

Det finns all anledning att anta att efterfrågan kommer att fortsätta att stiga. Den unga generationen växer upp omgiven av datorer och IT. Det kommer förmodligen en dag när man som hyresvärd inte kan erbjuda ett fullvärdigt boende om man inte har bredband i sina hus. Det kommer då inte vara möjligt att förlita sig på möjligheten att utnyttja telenätet. Telenätet och radiolösningar har begränsad kapacitet och de kommer inte att räcka till för att förse alla stockholmare med kapacitetskrävande tjänster.

De bredbandsnät som nu finns utnyttjas främst för Internetaccess med hög kapacitet och i viss mån för alternativ fast telefoni. Utvecklingen av bredbands-TV har tagit tid, men lanseringen börjar nu. I Sverige finns idag flera stora leverantörer av TV via bredbandsnät än kabelTV-leverantörer. Med TV i bredbandsnäten ökar kapacitetsbehoven. Ökningen kommer att få en dramatisk stegring när det nya högupplösta TV-formatet börjar lanseras. Ett genombrott kan komma år 2008 då TV-sändningarna från OS kommer att ske i det nya formatet. Bandbreddsbehovet per TV-kanal blir då cirka 4-5 gånger större än med dagens TV-format.

För alternativet fast telefoni är det mycket som talar för (främst ekonomiska skäl) att morgondagens trafik huvudsakligen kommer att ske genom s.k. IP-telefoni. En förutsättning för detta är sannolikt i sin tur förekomsten av optifibernät.

För att försvara och utveckla den allmännyttiga hyresrättens ställning på marknaden är det också viktigt att hyresvärden inte låser fast sig vid en enda leverantör. Det är situationen i dagens kabel-tv-nät. Allt fler hyresgäster är missnöjda med denna situation. Genom att ha kontroll över en ny infrastruktur kan bostadsföretagen av eget och hyresgästernas intresse ställa sig som garant för att näten är öppna och tjänsteleverantörerna konkurrensutsatta.

Stadens tre bostadsbolag och STOKAB har tillsammans en unik möjlighet att driva utvecklingen av en ny högkvalitativ infrastruktur i Stockholm med ett rikt och varierat tjänsteutbud. För bostadsföretagens del är det en fråga om att göra en strategisk bedömning utifrån vad som behövs i kärnverksamheten att hyra ut bostäder och lokaler. Det är inte självklart att "spik och målarfärg" är det främsta medlet att göra morgondagens bostäder och lokaler attraktiva. Genom att addera tjänster och värde ökar möj-

ligheten till en fortsatt positiv värdeutveckling för bostadsbolagens fastighetskapital. I konkurrensen mellan olika upplåtelseformer har dessutom hyresrätten genom denna satsning möjlighet att stärka sin position. För STOKAB är utveckling av infrastruktur kärnverksamheten. Förslaget möjliggör ett ökat utnyttjande av befintliga investeringar och vidare utbyggnad där områdesnät saknas.

Ur ägarens perspektiv är utbyggnaden av en öppen bredbandig infrastruktur där interaktionen och trafikutbytet mellan olika bredbandsnät kan ske utanför internet nödvändig inte minst mot bakgrund av Stockholms stads effektiviseringsbehov inom sina verksamheter. De öppna lösningarna är ett sätt för staden att garantera möjligheten att använda IT-verktyget i sin kommunikation med medborgarna.

Svenska Bostäders erfarenheter visar att det är möjligt att finansiera investeringar och drift med beaktande av de avkastningskrav koncernen och ägaren normalt ställer på bostadsföretagen, dels genom att tillgången till ett öppet bredbandsnät anses vara bruksvärdehöjande, dels genom att tjänsteleverantörer är beredda att betala för att kunna nå kunder och att en del av den betalningen kan gå till den som har investerat i de passiva näten.

En ordentlig satsning från stadens fyra bolag för att få till stånd en modern infrastruktur för fiber till hemmet kan alltså motiveras utifrån bolagens egna syften och kärnverksamhet men den gynnar samtidigt stadens strävan att vara modern och framtidsinriktad. Stockholm behöver en fullt utbyggd fiberinfrastruktur för att kunna försvara sin position som en ledande IT-stad och kraven på "24-timmarstillgänglighet". En förutsättning för fortsatt utveckling av tjänster är att landets fastighetsägare tar ansvar för att slutkunden har möjlighet att ansluta sig till fibernät. Bostadsbolagen och STOKAB har ju också som refererades inledningsvis av Kommunfullmäktige erhållit ett uppdrag med den innebörden.

En satsning från stadens bolag kan också komma andra boende, näringsidkare och samhällsfunktioner till godo. De tre bostadsbolagens fastighetsbestånd är tillräckligt stort för att utgöra en kritisk massa för tjänsteleverantörer. Den marknad som de tre bostadsbolagens fastighetsbestånd utgör kommer att skapa intresse för tjänsteleverantörer och kommunikationsoperatörer att vara etablerade i Stockholm. Kritiska massan är också tillräckligt stor för att motivera Stockholms stads verksamheter att använda IT som effektiviseringsverktyg. Genom att ansluta sig till infrastrukturen kan andra fastighetsägare, bostadsrättsföreningar etc. få tillgång till tjänsteutbudet. Detta gör att den föreslagna satsningen är viktig för hela Stockholm och inte bara allmännyttan.

Det finns idag flera aktörer som bygger bredbandsnät åt fastighetsägare i Stockholm. De aktörerna ansluter fastigheterna till sina egna nät. Även om de till viss del utnyttjar fibernät som ägs av STOKAB, blir de inte en del av en gemensam och öppen infrastruktur. De nya näten blir som de gamla monopolnäten. Det finns en risk att Stockholms bredbandsmarknad blir uppstyckad i ett flertal mindre slutna öar. Stadens bostadsbolag och STOKAB kan gemensamt motverka en sådan utveckling genom att agera nu.

IP-baserad teknik har snabbt blivit en världsstandard. Teknikutvecklingen innebär att man som fastighetsägare i framtiden inte kommer att behöva installera ett flertal

olika nät i sina nya fastigheter. Ett och samma nät kommer att kunna nyttjas för alla slags tele- och kommunikationstjänster. Då kommer kostnader för fiberinstallationer att åtminstone delvis kunna finansieras av att man slipper installera telekabel, coaxialnät och datanät för olika automatiserade fastighetssystem. Möjligheten öppnas att också rationalisera fastighetsskötsel och drift samt öka kundnyttan för hyresgästerna. Men det förutsätter att det finns en väl utbyggd infrastruktur med rikt tjänsteutbud, t ex en väletablerad marknad för bredbands-TV. Att enbart göra moderna lösningar i enstaka nyproducerade hus är inte möjligt.

Det är fastighetsägarna och endast fastighetsägarna som sitter på beslutsrätten/möjligheten och har ansvaret för att skapa den framtida nödvändiga infrastrukturen.

De stora investeringarna i stadsnäten är genomförda i många kommuner. Det som saknas är att knyta ihop stadsnäten med kunderna (områdesnät och fastighetsnät). Investeringarna i fastighetsnäten står för merparten av hela investeringsvolymen. Genom föreslagen satsning kan utnyttjandegraden i redan genomförda investeringar i STOKAB ökas.

Nulägesbeskrivning

Utbyggnaden av ett optofibernät till de ca 5000 bostäderna och lokalerna inom Vällingby, Grimsta och Vinsta genomfördes 2001 – 2003 i ett fullskaligt pilotprojekt. Utbyggnaden av ytterligare ca 4500 bostäder och lokaler på Norra Järva pågår. Gemensam projektering (SB,FB,ST-HEM) för den fortsatta utbyggnaden på Södra Järva är genomförd och upphandling pågår. Förprojektering av utbyggnaden i Hässelby/Blackeberg och Bromma är påbörjad.

Svenska Bostäder har idag fyra fungerande bredbandsöar med fyra fungerande kommunikationsoperatörer (KO). Dessa är Vällingby, Norra Järva, Hammarby Sjöstad samt Kista Campus. I samtliga dessa nät kan hyresgästerna välja mellan fem Internetoperatörer (ISP:er). Under hösten kommer IP-TV att lanseras i minst två av näten. I näten erbjuds då hyresgästerna att välja mellan 3-4 TV-operatörer. Detta är unikt och har tidigare inte genomförts någon annanstans i världen. Att konkurrensen fungerar visas bl a av att redan ett halvår efter starten av Vällingby Nät ändrade två av operatörerna sina erbjudanden. En höjde surfhastigheten och en sänkte priset. Nu erbjuder alla fem operatörerna en surfhastighet upp till 10 Mb/s med priser som varierar från 249 kr/mån till 310 kr/mån. Priserna är således lägre än priserna på de hittills tillgängliga Internettjänsterna över kabel-tv-nätet och telenätet., kapaciteten högre, bandbredden större. Möjligheten till interaktiva tjänster ökar dramatiskt.

Investeringsplan med ekonomiska förutsättningar

Bostadsbolagens bestånd med cirka 200 000 boende samt 1000-tals lokalhyresgäster är tillräckligt stort för att en bredbandssatsning i företagens ska kunna ge positiv effekt på utvecklingen i staden. Sammantaget skulle var fjärde stockholmare direkt beröras av

en sådan satsning. Nätet skulle dessutom snabbt kunna växa ytterligare genom att andra fastighetsägare också väljer att ansluta sig.

Svenska Bostäder har utvecklat en modell för konkurrensneutrala bredbandsnät. I korthet innebär den att fastighetsägaren ska investera i och äga den del av den passiva infrastrukturen som berör de egna fastigheterna. Det passiva nätet ska sedan hyras ut till en kommunikationsoperatör (KO) som investerar i aktiv utrustning som uppfyller fastighetsägarens funktionskrav, svarar för övervakning och drift av hela nätet samt ansluter tjänsteleverantörer på neutrala villkor.

Enligt modellen skall också andra fastighetsägare kunna ansluta sig till nätet för att få tillgång till tjänsteutbudet. Både bostadsbolagen, KO och tjänsteleverantörerna gynnas av att volymen växer.

Modellen har använts i Vällingby och visat sig fungera.

Förutsättningen för att en plan ska kunna läggas fast är att den ekonomiska risk som företagen drar på sig vid investeringar i fastighetsnät kan hållas nere.

Marknadsbilden i Vällingby och på Järvafältet visar att ca hälften av hushållen idag är potentiella bredbandskunder. Det finns en ganska stark tillväxt av efterfrågan på snabb Internetanslutning, men det kommer ännu att ta tid innan vi närmar oss en så hög anslutningsgrad att visionen om att alla är uppkopplade kan uppfyllas. En ekonomisk modell som bygger på en alltför snabb tillväxt i anslutningsgraden är därför riskfylld.

Bostadsbolagen har därför alternativt analyserat möjligheten att genomföra bredbandsinvesteringar successivt, som innebär att finansieringen säkerställs och tryggas löpande i takt med utbyggnaden och hyresgästernas anslutning.

Successivt färdigställande av bredbandsnät

En slutsats som kan dras av pilotprojektet i Vällingby är att Svenska Bostäder har lagt stora resurser på att ta sig in och färdigställa bredbandsnät hos hyresgäster som ännu inte är villiga/mogna att använda tekniken. Sannolikt har vi därigenom också har skapat en del störningar och irritation i onödan. Även detta skäl talar för en successiv utbyggnad.

Efter en djupare analys av olika delmoment i nätbyggnadsprocessen kan vi nu konstatera att det skulle vara en klar fördel både för hyresgästerna och ur ekonomisk synvinkel om man väntar med de sista arbetsmomenten tills hyresgästen vill bli ansluten och också är beredd att betala för en bredbandstjänst.

Innebörden av ett sådant alternativ är att man gör en basinstallation som omfattar områdesnät, nodutrymmen och matningsnät från noderna till respektive fastighet. Inne i fastigheten bygger man nätet "fram till lägenhetsdörren".

Det sista momentet att dra in fibern till en anslutningspunkt i lägenheten, att installera en fiberkonverter och ett eluttag för denna utförs när hyresgästen har beställt en anslutning och betalat anslutningsavgift. Därmed kommer en betydande del av investeringen att göras först när hyresgästens tillgång till nätet har manifesterats.

Det betyder att bostadsbolagens risk minskar och att investeringen kan ges full kostnadstäckning i takt med en successiv utbyggnad.

Kalkylförutsättningar

Intäkterna: - Hyreshöjning för basinstallation av fastighetsnät enligt avtal med Hyresgästföreningen.
- Ersättning från KO för varje ny abonnent

Kostnaderna: I kalkylen har kostnadsuppskattningarna baserats på hittillsvarande erfarenheter från Vällingbyprojektet

Avtalet med Hyresgästföreningen

I dagsläget finns endast avtal för Svenska Bostäders bestånd på Järvafältet (ca 10000 bostäder). Förhandlingar pågår om ett generellt avtal med stadens samtliga bostadsbolag. Avtal beräknas klart innan sommaren.

Avtalet är en förutsättning för bredbandsutbyggnaden

Kalkylresultat

Investeringsbehovet för hela bostadsbolagens bestånd (enligt Vällingbymodellen) bedöms vara ca 700 Mkr (exkl. moms). Enligt föreslagen modell (successivt färdigställande) bedöms initiala investeringsbehovet till 320 Mkr (exkl. moms). För varje lägenhet och lokal som ansluts krävs sedan en tilläggsinvestering på i genomsnitt 4.000 kronor (exkl. moms).

Svenska Bostäder har träffat en överenskommelse på Järvafältet med hyresgästföreningen i Stockholm som innebär en hyreshöjning på 47 kr/månad för hyresgästens möjlighet att ansluta sig till nätet. Denna finansiering täcker utbyggnaden av det nätet till lägenhetsdörren.

De kommunikationsoperatör som kontrakterats genererar intäkter motsvarande ytterligare ca 47 kr/månad för varje hyresgäst som väljer att ansluta sig. Intäkten täcker den tilläggsinvestering i lägenheten som görs först i detta skede.

Övergripande plan för utbyggnad av bredband

Genomförandet av Vällingby Nät och utbyggnaden av Norra Järva har gett värdefulla erfarenheter som kan omsättas i planering för fortsatt utbyggnad av bredband i hela stadens bostadsbolags bostads- och lokalbestånd.

Det finns uppenbara fördelar med att driva nätinstallationen i projekt som omfattar en stadsdel. I stadsdelarna finns bostadsbolagens lokala funktioner och personal som har en viktig roll i genomförandeskedet och det krävs ett engagemang från deras sida för att projektet ska kunna löpa smidigt.

- Vi förordar därför att en planering för utbyggnad av bredband i hela stadens bostadsbestånd baseras på SB modellen som omfattar en stadsdel i taget.

Det tar ungefär ett år att genomföra ett utbyggnadsprojekt i en stadsdel, men flera projekt kan löpa parallellt så att den totala tiden för bredbandsutbyggnad i bostadsbolagens bestånd kan reduceras.

- Bedömning är att det tar 5 – 7 år att genomföra en bredbandsutbyggnad i hela bostadsbolagens bestånd med en kostnadseffektiv projektorganisation.

Med tanke på redan genomförda och planerade projekt föreslås nedanstående plan för övergripande utbyggnad.

Förslag till övergripande utbyggnadsplan

1. Södra Järva, Hässelby/Blackeberg (Stockholms norra förorter). Start 2005 och klart inkl Vällingby prel. 2006.
2. Stockholms södra förorter. Prel. start hösten 2005 och klart 2007.
3. Innerstaden. Prel. start 2007 och klart 2009

Tidplanen baseras på att utbyggnaden genomförs i projekt som omfattar en stadsdel i taget. Projekten startas överlappande så att tillgängliga projekteringsresurser utnyttjas kontinuerligt. Arbetet bedrivs så att ett påbörjat projekt ger feedback till kommande projekt.

Bredbandssamordning och förslag till organisation

För att hålla kostnaderna nere har bostadsbolagen valt att samordna bredbandsutbyggnaden. Samordning sker genom att den kompetens och de resurser Svenska Bostäder har byggt upp, återvinns och används för samtliga bostadsbolagen.

Den övergripande samordningen sker därefter genom en gemensam, styrgrupp (styrelse). För att uppnå tydlig styrning och engagemang, från alla bostadsbolagen bör fastighetsnäten ägas av tre särskilda aktiebolag ("Nätägarbolag"). Härigenom kan också fastighetsnäten skattemässigt skrivas av enligt inventarieregler. Vart och ett av Bostadsbolagen skall äga samtliga aktier i var sitt av Nätägarbolagen. Nätägarbolagen skall äga samtliga Fastighetsnät i sitt respektive moderbolags fastigheter.

Utbyggnaden och förvaltningen av Näten och Nätägarbolagens verksamhet skall skötas av en gemensam projektorganisation eller ett gemensamt ägt servicebolag. I styrgruppen eller styrelsen är bostadsbolagen representerade till lika delar.

Bostadsbolagen träffar överenskommelse med Hyresgästföreningen om särskilda hyresvillkor, som ger Bostadsbolagen rätt att ta ut en högre hyra per lägenhet i de fastigheter, som är anslutna till Näten ("Förhandlingsöverenskommelse").

Bostadsbolagen träffar avtal med sitt respektive Nätägarbolag avseende hyra, installation, underhåll och nyttjande av Näten ("Nätinstallationsavtal").

Nätägarbolagen träffar avtal avseende installationen, driften och eventuellt nyttjande av Näten ("Nätserviceavtal"). Nätägarbolagen skall även reglera eventuell samverkan kring installation, drift och nyttjande av områdesnät i de fall Nätägarbolagen efter överenskommelse med Stokab beslutar att själva eller gemensamt investera i nät, som fogar samman Fastighetsnäten.

Bilaga 3

Förslag till bolagsordning för AB Svenska Bostäder/AB Stockholmshem/AB Familjebostäder Fastighetsnät (arbetsnamn)

org.nr XXXXXX-XXXX

- § 1 Bolagets firma är AB Svenska Bostäder/AB Stockholmshem/AB Familjebostäder Fastighetsnät (arbetsnamn)
- § 2 Styrelsen skall ha sitt säte i Stockholm.
- § 3 Föremålet för och det kommunala ändamålet med bolagets verksamhet är att förvärva, bygga ut och förvalta AB Svenska Bostäders/Stockholmshem/Familjebostäders fastighetsnät för bredbandstjänster.
- § 4 Aktiekapitalet skall vara lägst 100 0000 kronor och högst en miljon (1.000.000) kronor.
- § 5 Aktie skall lyda på 100 kronor.
- § 6 Styrelsen skall bestå av lägst 3 och högst 5 ledamöter med lägst 1 och högst 2 suppleanter. Stockholms kommunfullmäktige väljer ledamöter och suppleanter samt bland dessa ordförande och vice ordförande för tiden från ordinarie bolagsstämma som följer närmast efter det val till kommunfullmäktige förrättas till tiden vid slutet av den bolagsstämma som följer efter nästa val till kommunfullmäktige.
- § 7 För granskning av bolagets årsredovisning jämte bokföringen, koncernredovisningen samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning väljer bolagsstämman en revisor och en revisorssuppleant.
Revisor och suppleant skall vara auktoriserade revisorer. Uppdraget som revisor och suppleant gäller till slutet av den bolagsstämma som enligt 9 kap. 7 § första stycket aktiebolagslagen (1975:1385) hålls under det fjärde räkenskapsåret efter revisorsvalet.
Stockholms kommunfullmäktige väljer en lekmannarevisor och en suppleant för denna, dock längst till slutet av den bolagsstämma som enligt 9 kap. 7 § första stycket aktiebolagslagen (1975:1385) hålls året efter det år då allmänna val till fullmäktige förrättas nästa gång.
- § 8 Kallelse till bolagsstämma skall ske genom brev tidigast fyra och senast två veckor före stämman.

§ 9 Ordinarie bolagsstämma hålls en gång om året senast under maj. På ordinarie bolagsstämma skall följande ärenden förekomma till behandling.

2. Val av ordförande vid stämman samt utseende av protokollförare.
3. Upprättande och godkännande av röstlängd.
4. Val av justeringsmän.
5. Godkännande av dagordningen.
6. Fråga om stämman blivit behörigen sammankallad.
7. Framläggande av årsredovisningen, revisionsberättelsen och lekmannarevisorns granskningsrapport samt (i förekommande fall) koncernredovisningen och koncernrevisionsberättelsen.
8. Beslut om fastställelse av resultaträkningen och balansräkningen samt (i förekommande fall) koncernresultaträkningen och koncernbalansräkningen.
9. Beslut om dispositioner av bolagets vinst eller förlust (fria kapital) enligt den fastställda balansräkningen.
10. Beslut om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna och verkställande direktören.
11. Anteckning om Stockholms kommunfullmäktiges val av styrelseledamöter och suppleanter.
12. Val av en revisor och en revisorssuppleant.
13. Anteckning om Stockholms kommunfullmäktiges val av lekmannarevisor och suppleant.
14. Fastställande av arvoden åt styrelsen och revisorerna.
15. Övriga ärenden, som ankommer på stämman enligt aktiebolagslagen (1975:1385) eller bolagsordningen.

§ 10 Bolagets räkenskapsår skall vara kalenderår.

§ 11 Har aktie övergått till person, som inte förut är aktieägare i bolaget, skall aktien genast hembjudas Stockholms kommun till inlösen genom skriftlig anmälan hos bolagets styrelse. Åtkomsten av aktien skall därvid styrkas samt, där aktien övergått genom köp, uppgift lämnas om den betingade köpeskillingen. När anmälan gjorts om akties övergång, skall styrelsen genast skriftligen meddela detta till kommunen med anmodan att om den önskar begagna sig av lösningsrätten skriftligen framställa lösningsanspråk hos bolaget inom två månader, räknat från anmälan hos styrelsen om akties övergång. Lösenbeloppet skall motsvaras, där fånget är köp, av köpeskillingen, men eljest av belopp, som i brist av åsämjande, bestäms i den ordning lagen (1999:116) om skiljeförfarande stadgar. Lösenbeloppet skall erläggas inom en månad från den tidpunkt, då lösenbeloppet blev bestämt. Om kommunen inte inom stadgad tid framställer lösningsanspråk eller lösen inte erläggs inom föreskriven tid, äger den, som gjort hembudet, att bli registrerad för aktien.

§ 12 Stockholms kommunfullmäktige skall ges tillfälle att ta ställning innan sådana beslut i verksamheten som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt fattas.

§ 13 Denna bolagsordning får inte ändras utan Stockholms kommunfullmäktiges medgivande.

KOMMUNSTYRELSEN

2005 -11- 01

Protokoll nr 17 fört vid Stockholms kommunstyrelses sammanträde
onsdagen den 5 oktober 2005, kl 15.30 - 15.45

Annika Billström

Kristina Axén Olin

Ann-Margarethe Livh

Justerat 2005-10-12

Anslaget 2005-10-13

Närvarande:

Ordföranden

Annika Billström (s)

1:e vice ordföranden

Kristina Axén Olin (m)

2:e vice ordföranden

Ann-Margarethe Livh (v)

Ledamöterna

Karin Gustafsson (s)

Tomas Rudin (s)

Christopher Ödmann (mp)

Sten Nordin (m)

Mikael Söderlund (m)

Lotta Edholm (fp)

Ann-Katrin Åslund (fp)

Ewa Samuelsson (kd)

Tjänstgörande ersättare

Catharina Tarras-Wahlberg för Elisabeth Brandt Ygeman
(båda s)

Mirja Särkiniemi för Malte Sigemalm (båda s)

Ej tjänstgörande ersättare

Teres Lindberg (s)

Roger Mogert (s)

Margareta Olofsson (v)

Åsa Romson (mp)

Kristina Alvendal (m)

Rolf Könberg (m)

Peter Lundén-Welden (m)

Ulf Fridebäck (fp)

Abit Dundar (fp)

Föredragande borgarråd

Erik Nilsson (s)

Dessutom var kommunfullmäktiges förste vice ordförande, stadsdirektör Bosse Sundling samt borgarrådssekreterare Jonas Schneider närvarande.

§ 1

Justering

Förste vice ordföranden Kristina Axén Olin (m) och andre vice ordföranden Ann-Margarethe Livh (v) utsågs att tillsammans med ordföranden Annika Billström (s) justera dagens protokoll. Justering äger rum onsdagen den 12 oktober 2005.

§ 2

Rapport över inkomna ärenden

Rapporten över ärenden, remissyttranden m.m. som inkommit under tiden 9/9 - 15/9 2005 anmäldes (**bilaga 17:1**).

§ 3

Delegationsordning för stadsledningskontoret och KF/KS kansli

Dnr 013-2411/2005

Kommunstyrelsen behandlade ett förslag till ny delegationsordning för stadsledningskontoret och KF/KS kansli.

Borgarrådet Billström (s) hade redovisat ärendet i en promemoria av den 15 september 2005 (**bilaga 17:2**).

Kommunstyrelsen beslöt utan omröstning bifalla borgarrådsberedningens förslag.

Beslut

Kommunstyrelsen beslöt följande.

1. Kommunstyrelsen beslutar att delegera förtecknade ärenden och ärendegrupper i bilaga 2 till promemorian, till kommunstyrelsens ordförande respektive kommunstyrelsens personal- och kvalitetsutskott.
2. Kommunstyrelsen beslutar att delegera förtecknade ärenden och ärendegrupper i bilaga 1 till promemorian, till förvaltningschefen.
3. Förvaltningschefen får rätt att vidaredelegera de ärenden och ärendegrupper som anges i bilaga 1 till promemorian, till annan anställd.
4. Anmälan av beslut ska ske tertialsvis av delegat till kommunstyrelsen om inte annat anges i delegationsförteckningen.
5. Vid stadsdirektörens frånvaro träder i första hand biträdande stadsdirektören Inger Båvner in och i andra hand biträdande stadsdirektör Gunnar Söderholm om inte stadsdirektören beslutar annat.
6. Vid stadssekreterarens frånvaro träder vice stadssekreteraren Kerstin Tillkvist in om inte stadssekreteraren beslutar annat.
7. Inköp och dylikt under 100 000 kr behöver inte anmälas till kommunstyrelsen.
8. Denna delegationsordning ersätter den delegationsordning som kommunstyrelsen beslutade om 2003-11-05.

§ 4

Instruktion för stadsledningskontoret

Dnr 113-3263/2005

Kommunstyrelsen behandlade ett ärende om instruktion för stadsledningskontoret.

Borgarrådet Billström (s) hade redovisat ärendet i en promemoria av den 15 september 2005 (**bilaga 17:3**).

Kommunstyrelsen beslöt utan omröstning bifalla borgarrådsberedningens förslag.

Beslut

Kommunstyrelsen beslöt följande.

1. Förslaget till reviderad instruktion för stadsledningskontoret godkänns.
2. Instruktionen för stadsledningskontoret som kommunstyrelsen beslutade om den 7 juni 2000 upphävs.

§ 5

Mälarbanan Tomtebodav - Kallhäll

Remiss från Banverket

Dnr 314-2502/2005

Skrivelse 66

Kommunstyrelsen behandlade en remiss från Banverket av förslagshandling för Mälarbanan, sträckan Tomtebodav - Kallhäll.

Borgarrådet Rönngren (s) hade redovisat ärendet i en promemoria av den 15 september 2005 (**bilaga 17:4**).

Yrkanden

Bifall yrkades till borgarrådsberedningens förslag.

Borgarråden Axén Olin (m) och Edholm (fp) yrkade bifall till moderata samlingspartiets och folkpartiet liberalernas gemensamma reservation i borgarrådsberedningen som redovisas i promemoria, bilaga 17:4.

Vid propositioner på dessa yrkanden beslöt kommunstyrelsen utan omröstning bifalla borgarrådsberedningens förslag.

Beslut

Kommunstyrelsen beslöt följande.

Som svar på Banverkets remiss av förslagshandling för Mälarbanan, sträckan Tomtebodavägen - Kallhäll överlämnas och återopas promemoria.

Reservation

Borgarråden Axén Olin, Nordin och Söderlund (alla m), borgarrådet Edholm samt Ann-Katrin Åslund (båda fp) hänvisade till borgarråden Axén Olins och Edholms gemensamma yrkande.

Denna paragraf förklarades omedelbart justerad.

§ 6

Stödet till utbildningsvetenskaplig forskning, SOU 2005:31

Remiss från Utbildnings- och kulturdepartementet

Dnr 301-2387/2005

Skrivelse 67

Att fånga kunskapsutvecklingen i lärande och undervisning, Ds 2005:16

Remiss från Utbildnings- och kulturdepartementet

Dnr 322-2413/2005

Skrivelse 68

Kommunstyrelsen behandlade dels en remiss från Utbildnings- och kulturdepartementet av betänkandet Stödet till utbildningsvetenskaplig forskning, SOU 2005:31, dels en remiss från Utbildnings- och kulturdepartementet av departementspromemorian Att fånga kunskapsutvecklingen i lärande och undervisning, Ds 2005:16.

Borgarrådet Nilsson (s) hade redovisat ärendet i en promemoria av den 15 september 2005 (**bilaga 17:5**).

Yrkanden

Bifall yrkades till borgarrådsberedningens förslag.

Borgarrådet Axén Olin (m) samt Ewa Samuelsson (kd) yrkade bifall till moderata samlingspartiets reservation i borgarrådsberedningen som redovisas i promemoria, bilaga 17:5.

Borgarrådet Edholm (fp) yrkade bifall till folkpartiet liberalernas reservation i borgarrådsberedningen som redovisas i promemoria, bilaga 17:5.

Vid propositioner på dessa yrkanden beslöt kommunstyrelsen utan omröstning bifalla borgarrådsberedningens förslag.

Beslut

Kommunstyrelsen beslöt följande.

Som svar på remisserna återopas och översänds promemorian.

Reservationer

Borgarråden Axén Olin, Nordin och Söderlund (alla m) samt Ewa Samuelsson (kd) hänvisade till borgarrådet Axén Olins och Ewa Samuelssons gemensamma yrkande.

Borgarrådet Edholm samt Ann-Katrin Åslund (båda fp) hänvisade till borgarrådet Edholms yrkande.

§ 7

Kostnaderna för arbetslösheten i Stockholm

Motion 2004:29

Dnr 331-1961/2004

Kommunstyrelsen behandlade en motion av Yvonne Fernell-Ingelström (m) i vilken hon föreslår att stadens majoritet måste initiera en politisk diskussion i ansvarsfrågan kring arbetslösheten och dess kostnader.

Borgarrådet Mogert (s) hade redovisat ärendet i utlåtande 2005:187.

Yrkanden

Bifall yrkades till borgarrådsberedningens förslag.

Borgarråden Axén Olin (m) och Edholm (fp) samt Ewa Samuelsson (kd) yrkade bifall till moderata samlingspartiets och folkpartiet liberalernas gemensamma reservation i borgarrådsberedningen som redovisas i utlåtande 2005:187.

Vid propositioner på dessa yrkanden beslöt kommunstyrelsen utan omröstning bifalla borgarrådsberedningens förslag.

Beslut

Kommunstyrelsen beslöt föreslå kommunfullmäktige besluta följande.

Motion (2004:29) av Yvonne Fernell-Ingelström (m) om kostnaderna för arbetslösheten i Stockholm anses besvarad med vad som anförs i utlåtandet.

Reservation

Borgarråden Axén Olin, Nordin och Söderlund (alla m), borgarrådet Edholm samt Ann-Katrin Åslund (båda fp) och Ewa Samuelsson (kd) hänvisade till borgarråden Axén Olins och Edholms samt Ewa Samuelssons gemensamma yrkande.

§ 8

Uppföljning av insatser inom hemtjänst, ledsagning och avlösning i Stockholms stad

Dnr 327-2498/2004

Kommunstyrelsen behandlade ett ärende om uppföljning av insatser inom hemtjänst, ledsagning och avlösning i Stockholms stad.

Borgarrådet Olofsson (v) hade redovisat ärendet i utlåtande 2005:180.

Yrkanden

Bifall yrkades till borgarrådsberedningens förslag.

Borgarråden Axén Olin (m) och Edholm (fp) samt Ewa Samuelsson (kd) yrkade bifall till moderata samlingspartiets och folkpartiet liberalernas gemensamma reservation i borgarrådsberedningen som redovisas i utlåtande 2005:180 innebärande bl.a. återremiss.

Propositionsordning

Ordföranden tog först upp återremissyrkandet. Vid propositioner på bifall till eller avslag på detta yrkande beslöt kommunstyrelsen utan omröstning avslå detta.

Reservation

Borgarråden Axén Olin, Nordin och Söderlund (alla m), borgarrådet Edholm samt Ann-Katrin Åslund (båda fp) och Ewa Samuelsson (kd).

Härefter beslöt kommunstyrelsen utan omröstning bifalla borgarrådsberedningens förslag.

Beslut

Kommunstyrelsen beslöt föreslå kommunfullmäktige besluta följande.

1. Kommunstyrelsens uppdrag att utarbeta riktlinjer för uppföljning av hemtjänst, ledsagning och avlösning är utfört.

2. Under ledning av kommunstyrelsen inför staden från och med den 1 januari 2006 en modell för kvalitetsuppföljning av hemtjänst, ledsagning och avlösning i enlighet med vad som föreslås i tjänsteutlåtandet.
3. Kommunstyrelsen får i uppdrag att genomföra i ärendet föreslagna förändringar av modellen för uppföljning av verksamheten vid vård- och omsorgsboenden att gälla från och med den 1 januari 2006.
4. Kommunstyrelsen får i uppdrag att undersöka förutsättningarna för att göra stadsövergripande brukarundersökningar vid vård- och omsorgsboenden.

Kommunstyrelsen beslöt för egen del – under förutsättning av kommunfullmäktiges beslut under punkt 2-3 - följande

1. Stadsledningskontoret får i uppdrag att leda införandet av modellen för uppföljning av hemtjänst, ledsagning och avlösning.
2. Stadsledningskontoret får i uppdrag att genomföra i ärendet föreslagna förändringar av modellen för uppföljning av verksamheten vid vård- och omsorgsboenden.

§ 9

Miljö och miljövanor i Stockholm

Enkätundersökning från miljö- och hälsoskyddsnämnden

Dnr 303-2355/2005

Kommunstyrelsen behandlade en enkätundersökning från miljö- och hälsoskyddsnämnden av miljö och miljövanor i Stockholm.

Borgarrådet Gunnarsson (mp) hade redovisat ärendet i utlåtande 2005:183.

Kommunstyrelsen beslöt utan omröstning bifalla borgarrådsberedningens förslag.

Beslut

Kommunstyrelsen beslöt föreslå kommunfullmäktige besluta följande.
Föreliggande rapport godkänns.

Särskilt uttalande

Borgarråden Axén Olin, Nordin och Söderlund (alla m), borgarrådet Edholm samt Ann-Katrin Åslund (båda fp) hänvisade till moderata samlingspartiets och folkpartiet liberalernas gemensamma särskilda uttalande i borgarrådsberedningen som redovisas i utlåtande 2005:183.

§ 10

Naturvårdsverkets rapport "Kvalitet hos avfall som förs till förbränning"

Remiss från Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet

Dnr 303-1967/2005

Skrivelse 69

Kommunstyrelsen behandlade en remiss från Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet av Naturvårdsverkets rapport "Kvalitet hos avfall som förs till förbränning".

Borgarrådet Gunnarsson (mp) hade redovisat ärendet i en promemoria av den 14 september 2005 (**bilaga 17:6**).

Kommunstyrelsen beslöt utan omröstning bifalla borgarrådsberedningens förslag.

Beslut

Kommunstyrelsen beslöt följande.

Som svar på remissen "Kvalitet hos avfall som förs till förbränning" översänds och åberopas promemorian.

Denna paragraf förklarades omedelbart justerad.

§ 11

Remiss av Hygien och redlighet i livsmedelshanteringen (SOU 2005:44)

Remiss från Jordbruksdepartementet

Dnr 301-2757/2005

Skrivelse 70

Kommunstyrelsen behandlade en remiss från Jordbruksdepartementet av betänkandet Hygien och redlighet i livsmedelshanteringen (SOU 2005:44).

Borgarrådet Gunnarsson (mp) hade redovisat ärendet i en promemoria av den 15 september 2005 (**bilaga 17:7**).

Kommunstyrelsen beslöt utan omröstning bifalla borgarrådsberedningens förslag.

Beslut

Kommunstyrelsen beslöt följande.

Som svar på remissen "Hygien och redlighet i livsmedelshanteringen" (SOU 2005:44) översänds och åberopas promemorian.

Särskilda uttalanden

Borgarråden Axén Olin, Nordin och Söderlund (alla m), borgarrådet Edholm samt Ann-Katrin Åslund (båda fp) hänvisade till moderata samlingspartiets och folkpartiet liberalernas gemensamma särskilda uttalande i borgarrådsberedningen som redovisas i promemoria, bilaga 17:7.

Ewa Samuelsson (kd) hänvisade till sitt särskilda uttalande som redovisas i promemoria, bilaga 17:7.

Denna paragraf förklarades omedelbart justerad.

§ 12

Rapport över inkomna ärenden

Rapporten över ärenden, remissyttranden m.m. som inkommit under tiden 16/9 - 22/9 2005 anmäldes (**bilaga 17:8**).

§ 13

Handlingsplan för uppkoppling av bredband till hyresgästerna i de kommunala bostadsbolagen till bredbandsnätet

Dnr 035-2620/2005

Kommunstyrelsen behandlade ett ärende om handlingsplan för uppkoppling av bredband till hyresgästerna i de kommunala bostadsbolagen till bredbandsnätet.

Borgarrådet Billström (s) hade redovisat ärendet i utlåtande 2005:184.

Yrkanden

Borgarråden Axén Olin (m) och Edholm (fp) yrkade bifall till moderata samlingspartiets och folkpartiet liberalernas gemensamma reservation i borgarrådsberedningen som redovisas i utlåtande 2005:184.

Vid propositioner på dessa yrkanden beslöt kommunstyrelsen utan omröstning bifalla borgarrådsberedningens förslag.

Beslut

Kommunstyrelsen beslöt föreslå kommunfullmäktige besluta följande.

1. Handlingsplan för uppkoppling av bredband till hyresgästerna i de kommunala bostadsbolagen till bredbandsnätet godkänns.
2. AB Svenska Bostäder, AB Stockholms hem, AB Familjebostäder och AB Stokab uppmanas att genomföra bredbandsutbyggnaden och anslutningen av bostäder och lokaler enligt föreslagen modell.

3. Investeringen för hela lägenhetsbeståndet i AB Svenska Bostäder, AB Stockholmshem och AB Familjebostäder om 700 mnkr godkänns.
4. Föreslagen preliminär tidplan för bredbandsutbyggnad fastställs.
5. Förslag till bolagsordning för nätbolag inom respektive bostadsbolag godkänns.
6. Stockholms Stadshus AB tillsammans med bostadsbolagen ges i uppdrag att genomföra bolagsbildningarna.

Kommunstyrelsen beslöt för egen del följande

1. Under förutsättning av kommunfullmäktiges godkännande, uppdras åt AB Svenska Bostäder, AB Stockholmshem, AB Familjebostäder och AB Stokab att genomföra bredbandsutbyggnaden och anslutningen av bostäder och lokaler enligt av Stockholms Stadshus AB föreslagen modell.
2. Stockholms Stadshus AB får i uppdrag att ta fram normerande krav på kommunikationsoperatörsrollen för att säkerställa öppenhet och konkurrensneutralitet vid de olika bostadsföretagens framtida upphandling av kommunikationsoperatörer.
3. Stadsledningskontoret får i uppdrag att utreda förutsättningarna för att tillförsäkra staden möjlighet att leverera bandbreddkrävande tjänster i framtida bredbandsnät utan kostnad för staden eller mottagaren.

Reservation

Borgarråden Axén Olin, Nordin och Söderlund (alla m), borgarrådet Edholm samt Ann-Katrin Åslund (båda fp) hänvisade till borgarråden Axén Olin och Edholms gemensamma yrkande.

Särskilt uttalande

Ewa Samuelsson (kd) hänvisade till sitt särskilda uttalande som redovisas i utlåtande 2005:184.

§ 14

Inbjudan till samtal om vem som ska köra loken i bredbandstågen

Motion 2003:24

Dnr 039-3193/2003

Kommunstyrelsen behandlade en motion av Anders Broberg (kd) i vilken han presenterar förslag om att få tillstånd en oberoende kommunikationsoperatör i stockholmsområdet med möjlig nationell räckvidd.

Borgarrådet Billström (s) hade redovisat ärendet i utlåtande 2005:188.

Kommunstyrelsen beslöt utan omröstning bifalla borgarrådsberedningens förslag.

Beslut

Kommunstyrelsen beslöt föreslå kommunfullmäktige besluta följande.

Motion (2003:24) av Anders Broberg (kd) anses besvarad med hänvisning till vad som anförs i utlåtandet.

Särskilt uttalande

Ewa Samuelsson (kd) hänvisade till sitt särskilda uttalande som redovisas i utlåtande 2005:188.

§ 15

Utredning avseende kommunala insatser för en effektiv bredbandskommunikation i Stockholm

Dnr 036-3147/2005

Kommunstyrelsen behandlade ett ärende om utredning avseende kommunala insatser för en effektiv bredbandskommunikation i Stockholm.

Borgarrådet Billström (s) hade redovisat ärendet i en promemoria av den 15 september 2005 (**bilaga 17:9**).

Kommunstyrelsen beslöt utan omröstning bifalla borgarrådsberedningens förslag.

Beslut

Kommunstyrelsen beslöt följande.

1. Stadsledningskontoret får i uppdrag att följa utvecklingen av bredbandstjänster på marknaden i enlighet med vad som anförs i promemorian.
2. Stadsledningskontoret får i uppdrag att utreda hur och under vilka förutsättningar staden aktivt bör påverka marknads funktionssätt för att bidra till effektivare IT-kommunikation.

§ 16

Förslag till namn för gränd inom stadsdelen Rinkeby - Anebygränd

Dnr 312-3403/2005

Kommunstyrelsen behandlade ett förslag till namn för gränd inom stadsdelen Rinkeby.

Borgarrådet Börjeson (s) hade redovisat ärendet i utlåtande 2005:186.

Kommunstyrelsen beslöt utan omröstning bifalla borgarrådsberedningens förslag.

Beslut

Kommunstyrelsen beslöt föreslå kommunfullmäktige besluta följande.
Namnet Anebygränd fastställs som namn för gränd inom stadsdelen Rinkeby, enligt bilaga till utlåtandet.

§ 17

Förslag till ändring av detaljplan för del av kv. Stammen m.m. inom stadsdelen Södermalm, TDp 1999-04078-54
Dnr 311-2839/2005

Kommunstyrelsen behandlade ett förslag till ändring av detaljplan för del av kv. Stammen m.m. inom stadsdelen Södermalm.

Borgarrådet Börjeson (s) hade redovisat ärendet i utlåtande 2005:185.

Yrkanden

Bifall yrkades till borgarrådsberedningens förslag.

Borgarråden Axén Olin (m) och Edholm (fp) samt Ewa Samuelsson (kd) yrkade bifall till moderata samlingspartiets och folkpartiet liberalernas gemensamma reservation i borgarrådsberedningen som redovisas i utlåtande 2005:185.

Vid propositioner på dessa yrkanden beslöt kommunstyrelsen utan omröstning bifalla borgarrådsberedningens förslag.

Beslut

Kommunstyrelsen beslöt föreslå kommunfullmäktige besluta följande.
Förslag till detaljplan för del av kv. Stammen m.m. inom stadsdelen Södermalm, TDp 1999-04078-54 antas.

Reservation

Borgarråden Axén Olin, Nordin och Söderlund (alla m), borgarrådet Edholm samt Ann-Katrin Åslund (båda fp) och Ewa Samuelsson (kd) hänvisade till borgarråden Axén Olins och Edholms samt Ewa Samuelssons gemensamma yrkande.

§ 18

Förslag till skärgårdspolitiskt program för Stockholms läns landsting

Remiss från Regionplane- och trafiknämnden

Dnr 311-2065/2005

Skrivelse 71

Kommunstyrelsen behandlade en remiss från Stockholms läns landsting av förslag till skärgårdspolitiskt program för Stockholms läns landsting.

Borgarrådet Rönngren (s) hade redovisat ärendet i en promemoria av den 29 september 2005 (**bilaga 17:10**).

Kommunstyrelsen beslöt utan omröstning bifalla borgarrådsberedningens förslag.

Beslut

Kommunstyrelsen beslöt följande.

Som svar på regionplanekontorets förslag till skärgårdspolitiskt program överlämnas och återopas promemorian.

§ 19

Förslag till resursfördelningsmodell för handläggning av ekonomiskt bistånd samt arbetsmarknadsåtgärder

Dnr 325-1456/2005

Kommunstyrelsen behandlade ett förslag till resursfördelningsmodell för handläggning av ekonomiskt bistånd samt arbetsmarknadsåtgärder.

Borgarrådet Olofsson (v) hade redovisat ärendet i utlåtande 2005:181.

Kommunstyrelsen beslöt utan omröstning bifalla borgarrådsberedningens förslag.

Beslut

Kommunstyrelsen beslöt föreslå kommunfullmäktige besluta följande.

1. Budget för arbetsmarknadsåtgärder ska fördelas enligt samma modell som för utbetalt ekonomiskt bistånd.
2. För 2006 tillämpas en övergångslösning för fördelning av budget för arbetsmarknadsåtgärder enligt stadsledningskontorets förslag.
3. Budget för handläggning av ekonomiskt bistånd fördelas enligt nuvarande modell.

Kommunstyrelsen beslöt för egen del följande.

Stadsledningskontoret får i uppdrag att fortsätta att utveckla resursfördelningsmodellen för handläggning av ekonomiskt bistånd respektive för arbetsmarknadsåtgärder enligt det som föredragande borgarråd anför i utlåtandet.

Särskilt uttalande

Borgarråden Axén Olin, Nordin och Söderlund (alla m), borgarrådet Edholm samt Ann-Katrin Åslund (båda fp) och Ewa Samuelsson (kd) hänvisade till borgarråden Axén Olins och Edholms gemensamma särskilda uttalande i borgarrådsberedningen som redovisas i utlåtande 2005:181.

§ 20

Översyn av resursfördelningssystem för omsorg om personer med funktionshinder

Dnr 326-2101/2005

Kommunstyrelsen behandlade ett ärende om översyn av resursfördelningssystem för omsorg om personer med funktionshinder.

Borgarrådet Olofsson (v) hade redovisat ärendet i utlåtande 2005:182.

Kommunstyrelsen beslöt utan omröstning bifalla borgarrådsberedningens förslag.

Beslut

Kommunstyrelsen beslöt föreslå kommunfullmäktige besluta följande.

1. Principer för förändring av resursfördelningen för de prestationsrelaterade verksamheterna godkänns enligt vad föredragande borgarrådet anför.
2. Resursfördelningen för avlösarservice godkänns enligt stadsledningskontorets förslag.
3. Kommunstyrelsen får i uppdrag att fortsätta att utarbeta nya nivåer för de prestationsrelaterade verksamheterna.
4. Kommunstyrelsen får i uppdrag att utvärdera det nya resursfördelningssystemet till hösten 2008.

Särskilt uttalande

Borgarråden Axén Olin, Nordin och Söderlund (alla m), borgarrådet Edholm samt Ann-Katrin Åslund (båda fp) och Ewa Samuelsson (kd) hänvisade till moderata samlingspartiets och folkpartiet liberalernas gemensamma särskilda uttalande i borgarrådsberedningen som redovisas i utlåtande 2005:182.

§ 21

Socialtjänsten och den fria rörligheten (SOU 2005:34)

Remiss från Socialdepartementet

Dnr 325-2514/2005

Skrivelse 72

Kommunstyrelsen behandlade en remiss från Socialdepartementet av betänkandet Socialtjänsten och den fria rörligheten (SOU 2005:34).

Borgarrådet Olofsson (v) hade redovisat ärendet i en promemoria av den 22 september 2005 (**bilaga 17:11**).

Yrkanden

Bifall yrkades till borgarrådsberedningens förslag.

Christopher Ödmann (mp) hänvisade till miljöpartiets reservation i borgarrådsberedningen som redovisas i promemoria, bilaga 17:11.

Vid propositioner på dessa yrkanden beslöt kommunstyrelsen utan omröstning bifalla borgarrådsberedningens förslag.

Beslut

Kommunstyrelsen beslöt följande.

Remiss från Socialdepartementet av betänkandet "Socialtjänsten och den fria rörligheten" besvaras med vad som anförs i promemorian.

Reservation

Christopher Ödmann (mp) hänvisade till sitt yrkande.

Denna paragraf förklarades omedelbart justerad.

§ 22

Remittering av motioner

Borgarrådsberedningens promemoria av den 28 september 2005 om remittering av motioner behandlades.

Beslut

Kommunstyrelsen beslöt att
godkänna de föreslagna remitteringarna enligt nedanstående.

Motion	Rotel	Föredragande borgarrådens förslag
Motion (2005:53) av Ewa Samuelsson (kd) om införande av Nacka/Sollentuna-modellen för en rättvisare barnomsorg i Stockholm Dnr 321-3618/2005	IV	SLK, SDN Kista, Norrmalm, Farsta, Barnverket, Föräldraalliansen fys 2005-12-01
Motion (2005:54) av Yvonne Fernell-Ingelström (m) om införande av elektroniska fakturor i staden Dnr 126-3619/2005	I	SLK fys 2005-10-14
Motion (2005:55) av Madeleine Sjöstedt (fp) om möjlighet att på försök ta bort förvirrande trafikskyltar Dnr 314-3620/2005	III	SLK, TN, SDN Katarina-Sofia, Maria-Gamla stan, fys 2005-12-01
Motion (2005:56) av Didar Samaletdin m.fl. (alla fp) om upprustning av Kungsholmstorg och Norr Mälarstrand Dnr 302-3622/2005	III	SLK, TN, SDN Kungsholmen, fys 2005-12-02

§ 23

Förslag om sammanträdesdagar för kommunstyrelsen och kommunfullmäktige för tiden 1 januari - 16 oktober 2006

Dnr 014-3687/2005

Kommunstyrelsen behandlade utlåtande 2005:179 om förslag till sammanträdesdagar för kommunstyrelsen och kommunfullmäktige för år 2006.

Beslut

Kommunstyrelsen beslöt föreslå kommunfullmäktige besluta följande.

Den i utlåtandet angivna ordningen för kommunfullmäktiges sammanträden för tiden 1 januari – 16 oktober 2006 fastställs.

Kommunstyrelsen beslöt för egen del följande

Den i utlåtandet angivna ordningen för kommunstyrelsens sammanträden för tiden 1 januari – 16 oktober 2006 fastställs.

§ 24

Avgiftsfinansierad livsmedels-, djurskydds- och foderkontroll för en högre och jämnare kvalitet (SOU 2005:52)

Remiss från Jordbruksdepartementet

Dnr 309-2998/2005

Skrivelse 73

Kommunstyrelsen behandlade en remiss från Jordbruksdepartementet av betänkandet Avgiftsfinansierad livsmedels-, djurskydds- och foderkontroll för en högre och jämnare kvalitet.

Borgarrådet Gunnarsson (mp) hade redovisat ärendet i en promemoria av den 29 september 2005 (**bilaga 17:12**).

Yrkanden

Bifall yrkades till borgarrådsberedningens förslag.

Borgarråden Axén Olin (m) och Edholm (fp) samt Ewa Samuelsson (kd) yrkade bifall till moderata samlingspartiets och folkpartiet liberalernas gemensamma reservation i borgarrådsberedningen som redovisas i promemoria, bilaga 17:12.

Ann-Margarethe Livh (v) yrkade bifall till vänsterpartiets reservation i borgarrådsberedningen som redovisas i promemoria, bilaga 17:12.

Vid propositioner på dessa yrkanden beslöt kommunstyrelsen utan omröstning bifalla borgarrådsberedningens förslag.

Beslut

Kommunstyrelsen beslöt följande.

Som svar på remissen "Avgiftsfinansierad livsmedels-, djurskydds- och foderkontroll för en högre och jämnare kvalitet" (SOU 2005:52) översänds och åberopas promemorian.

Reservationer

Borgarråden Axén Olin, Nordin och Söderlund (alla m), borgarrådet Edholm samt Ann-Katrin Åslund (båda fp) och Ewa Samuelsson (kd) hänvisade till borgarråden Axén Olins och Edholms samt Ewa Samuelssons gemensamma yrkande.

Ann-Margarethe Livh (v) hänvisade till sitt yrkande.

§ 25

Anpassningar till nya EG-bestämmelser om livsmedel, djurhälsa, foder, djurskydd m.m. (Ds 2005:31)

Remiss från Jordbruksdepartementet

Dnr 309-3259/2005

Skrivelse 74

Kommunstyrelsen behandlade en remiss från Jordbruksdepartementet av Anpassningar till nya EG-bestämmelser om livsmedel, djurhälsa, foder, djurskydd m.m. (Ds 2005:31).

Borgarrådet Gunnarsson (mp) hade redovisat ärendet i en promemoria av den 29 september 2005 (**bilaga 17:13**).

Kommunstyrelsen beslöt utan omröstning bifalla borgarrådsberedningens förslag.

Beslut

Kommunstyrelsen beslöt följande.

Som svar på remissen "Anpassningar till nya EG-bestämmelser om livsmedel, djurhälsa, foder, djurskydd m.m. (Ds 2005:31)" översänds och återopas promemorian.

§ 26

Inbjudan att delta i invigning av centrum för hållbar teknik i Jinan, Kina, 15 oktober 2005

Dnr 005-3470/2005

På förslag av ordföranden beslöt kommunstyrelsen att staden tackar ja till inbjudan att delta i invigning av centrum för hållbar teknik i Jinan, Kina, den 15 oktober 2005 och att staden representeras av Olle Hammarström, Näringslivskontorets styrelse och Pär Hommerberg (fp).

§ 27

Lika regler måste gälla för hemtjänsten

Dnr 327-3799/2005

Ann-Katrin Åslund (fp) hade lämnat in en skrivelse i vilken hon föreslår att kommunstyrelsen skyndsamt utreder lokala regler för biståndsbedömning som finns i stadsdelarna och att kommunstyrelsen skyndsamt återkommer med ett förslag till hur de lokala riktlinjerna ska ersättas med ett för staden gemensamt och rättssäkert system för biståndsbedömning i hemtjänsten.

Skrivelsen överlämnades till berörd rotel för beredning.

§ 28

Storstädning i Stockholm

Dnr 329-3798/2005

Borgarrådet Rönngren (s), Ann-Margarethe Livh (v) och borgarrådet Gunnarsson (mp) hade lämnat in en skrivelse i vilken de föreslår att stadsledningskontoret och koncernen får i uppdrag att samordna de omnämnda insatserna i skrivelsen med berörda nämnder och bolagsstyrelser och att stadsdirektören får i uppdrag att omgående återkomma med förslag på en samlad strategi till kommunstyrelsen.

Skrivelsen överlämnades till berörd rotel för beredning.

Vid protokollet

Anette Otteborn

State aid rules and public funding of broadband

Monika HENCSEY, Olivia REYMOND, Alexander RIEDL,
Sandro SANTAMATO and Jan Gerrit WESTERHOF,
Directorate-General Competition, unit H-3 ⁽¹⁾

Introduction

The development of the information society and of the 'e-economy' is commonly seen as a necessary step for giving new impetus to the modernisation of society and the growth of the economy. It is a crucial aspect of the Lisbon agenda, which sets out the European Union's policy priorities for the next decade.

A pre-requisite for transition to the e-economy is widespread access to *broadband*. 'Broadband' refers to always-on Internet connection providing high-speed data transmission, allowing the delivery of innovative content and services.

By means of its eEurope strategy, the Commission is actively encouraging national governments to set up national broadband strategies ⁽²⁾. In this context, many public initiatives are taking place at national or local level to advance the development of those services and the establishment of the infrastructure that is necessary to provide them.

Inevitably, public intervention raises the issue of State aid: under what conditions are these projects compatible with the EU rules on competition and, more specifically, on State aid?

In the recent months, the Commission had the opportunity to assess several projects involving public support to broadband development. The considerations developed in this article reflect the Commission's conclusions in the ensuing decisions and aim at providing guidance on how to design forms of intervention that do not raise competition concerns. A word of caution is, however, necessary. These are the first decisions on State aid relating to broadband projects: the

present views might evolve in the light of further experience and in view of the quick pace of economic development and technological evolution in the sector.

I. WHAT IS BROADBAND AND WHY SUPPORT IT

Some introductory elements

Connectivity to the Internet and the possibility to receive and transmit data is an electronic communication service. A basic service of this type is ubiquitously available throughout the Community ⁽³⁾. This is the 'dial-up' *narrowband* connection, which has limited capability. The more advanced *broadband* services offer 'always-on' access allowing transmission of large volumes of data, reducing waiting time and improving efficiency.

Broadband networks are typically made up of a national backbone, a regional and a local backhaul and an access network or local loop. The highest bandwidth can be provided over technologies using optical fibre which is the mainstream medium deployed for national and regional networks. The connection to the final user (*last mile*) can then be provided by upgraded two-way TV cable networks, wireless solutions, bespoke fibre access solutions or through the existing copper telephone lines by upgrading some parts of the switching and transmission equipment (for instance, xDSL).

Broadband penetration in Europe is still modest ⁽⁴⁾, but the growth rate of broadband subscriptions has been very large, with the number

⁽¹⁾ All authors work for the European Commission, Directorate-General for Competition. The present document only reflects their personal opinions and should not be held to represent the views of the European Commission or of the Directorate-General for Competition. The authors wish to thank Guido Acchioni, Adrian Cox, Christian Hocepiet, Dag Johansson, Laura Pontiggia and Lucilla Sioli for their valuable comments and opinions. The final responsibility for the content of the paper rests solely on the authors.

⁽²⁾ Commission Communication COM(2004) 369 of 12 May 2004, 'Connecting Europe at High Speed – National Broadband Strategies'.

⁽³⁾ Directive 2002/22/EC on universal service and user rights relating to electronic communications networks and services (Universal Service Directive), 7.3.2002.

⁽⁴⁾ In July 2004, broadband penetration in the EU-25 was – on average – 6.5% of the population. Cf. Communication from the Commission COM(2004) 759 on European Electronic Communications Regulation and Markets 2004 (10th Implementation Report), 2.12.2004.

of broadband lines almost doubling in the past two years. Despite this rapid increase in connectivity, a large part of the European territory is underserved. For example, ADSL, the most commonly used platform in the EU, reaches not more than 85% of the population of the EU 15 and even less in the new Member States.

Lack of terrestrial broadband coverage is due among others to some of the typical economic problems associated with networks industries. Broadband networks are generally much more cost effective to roll-out, and hence available at cheaper terms, where potential demand is higher and concentrated, i.e. in densely populated areas. Because of high fixed costs, unit costs escalate dramatically as population densities drop ⁽¹⁾. Remoteness also plays a role, requiring to bridge longer distances in the backhaul and in the last mile. 65-70% of the costs associated with the deployment of broadband in the access network is related to civil infrastructure ⁽²⁾. In addition, although equipment costs have fallen as volumes increase, they remain a significant cost and major barrier to roll-out.

In areas where demand is not very developed and coverage of cost is uncertain, private operators might find it difficult to find a source of funding for infrastructure projects, which have a long life and amortisation period.

Today, next to 'black areas' — where high demand supports a competitive supply — there can be 'grey areas' which can be characterized as a kind of natural monopoly, where the network is controlled by a single operator refusing access to its basic infrastructure. Finally, there are 'white areas' with no broadband provision at all.

The fact that an operator refuses access to its infrastructure — such as dark fibre ⁽³⁾ — to other providers, may seriously restrain competition. Ex-ante access regulation of wholesale broadband access ⁽⁴⁾ addresses some of these issues. It has not so far ensured effective competition in all regions and markets.

Public intervention might accelerate the establishment of the network while ensuring, by means of open access requirements, that competition is preserved in the future.

What kind of public support?

Public intervention in broadband may take various forms with different implications in terms of impact on competition and State aid assessment. Although individual projects differ widely in the details, the projects assessed by the Commission so far can be broadly classified in two main categories: infrastructure projects and projects involving end-to-end services provision.

In a typical infrastructure project, the public authorities may want to support the creation of infrastructure (for instance ducts, masts, collocation sites, dark fibre) which is made available to all operators on non-discriminatory terms. This would generally concern to a varying extent the regional, local and access infrastructure, but not national backbone networks. Typically, the infrastructure is owned by the state but its management is tendered out to an independent company that does not offer the final service, but only access to the infrastructure or wholesale services.

In the case of projects involving end-to-end services provision, the selected bidder would normally not only have the task of providing the necessary infrastructure open to third party providers, but would also have the obligation to offer itself the retail service to end users. It is left to the selected bidder to choose between leasing or building the infrastructure necessary for the delivery of the required services. The assets would typically be owned by the selected bidder.

The next two sections summarise the elements that appeared particularly important for the Commission's assessment of both types of projects. It is worthwhile mentioning that all projects were in underserved areas, either because scarcely populated or because characterised by difficult topography.

⁽¹⁾ The costs per user of a satellite solution is largely unaffected by site density, however, at current overall subscriber volumes this technology remains expensive when compared to DSL or cable, mainly due to high set-up and installation costs.

⁽²⁾ Broadband Stakeholders Group 'Broadband in Rural Areas', 2003. In the case of xDSL solutions, the infrastructure in the access networks already exists although sometimes investments in backhaul infrastructure are needed.

⁽³⁾ A plain fibre-optic cable with no optical transmission equipment. Operators may add their own equipment and build their own network, retaining complete control over the fibre.

⁽⁴⁾ Access Directive 2002/19/EC, 7/03/2002 and Commission Recommendation 2003/311/EC, 11.2.2003 on relevant product and service markets within the electronic communications sector require in principle the unbundling of copper lines only and not that of fibre connections in the local loop.

II. PUBLIC INTERVENTION NOT INVOLVING STATE AID

Investment on market terms

When public authorities intervene on the market on the same terms as private investors, there is no granting of State aid. This case, however, is quite rare, since public authorities generally take action precisely because the market fails to deliver the desired supply.

Nevertheless, it might still be the case that a public investment project in a broadband project is capable of securing revenues that are sufficient to repay its costs within a reasonable time-horizon and provide a rate of return in line with the market remuneration for projects of similar risk.

For pure infrastructure projects the appropriate repayment period might be longer, and the return on investment might be lower than those required by the market on integrated telecom projects. The Commission accepts the principle that the business model of a 'utility' company involved in pure infrastructure provision would be different from that of a telecom operator investing in a network and providing electronic communications services to end-users ⁽¹⁾. However, conformity with the Market Economy Investor Principle (MEIP) would have to be supported by a sound business plan, foresee a pricing policy that is justified on commercial rather than on policy grounds and possibly envisage a relevant participation of private partners to the venture on equal terms with public investors.

General infrastructure not distorting competition

It is sometimes suggested that certain projects do not fall within the scope of Article 87(1) EC, but should rather be seen as a typical task of the public authority of providing general infrastructure.

It could be argued that this is the case of a project that serves the interest of the general public, provides a facility that the market is not capable of supplying and is planned in a way that avoids granting of selective advantages.

These conditions, however, should be interpreted strictly. As the Commission argued in *ATLAS* ⁽²⁾, infrastructures that do not serve the general public, but are rather dedicated to specific economic operators cannot be seen as a typical task of the public authority outside of the scope of Article 87(1) EC. Similarly, projects that duplicate market initiatives or provide services already available are deemed to potentially distort competition. The infrastructure argument appears therefore tenable only if limited to basic civil works and passive elements such as ducts and dark fibre in unserved areas. So far, no such case was the object of a Commission decision.

Funding of a Service of General Economic Interest

Use of public resources might not constitute State aid also in relation to the funding of a Service of General Economic Interest (SGEI). The Court of Justice has indicated that compensation for costs that result from public service obligations are not within the scope of article 87(1) of the Treaty, providing certain conditions are fulfilled. These conditions are described in the *Altmark* judgement of 24 July 2003 ⁽³⁾.

In its decision on *Pyrénées-Atlantiques* the Commission assessed whether those conditions were fulfilled for a broadband project.

A preliminary question: true public service?

Before proceeding to the four *Altmark* criteria a preliminary question has to be answered: could the service in question be actually considered a Service of General Economic Interest? ⁽⁴⁾

The Commission acknowledged that Member States have a large power of appreciation concerning the identification of a service as SGEI, but — on the basis of the case-law of the EU courts — indicated that some general principles should nevertheless be respected:

— the definition of SGEI must not be in conflict with Community legislation in the given field ⁽⁵⁾;

⁽¹⁾ Commission decision of 9 September 2004 in case N 213/03, *Project ATLAS* (Corrigendum).

⁽²⁾ Cf. footnote 8.

⁽³⁾ Judgement of the Court of 24 July 2003, in case C-280/00, *Altmark Trans*, ECR 2003 p. I-7747 paragraphs 89 to 93 of the judgement.

⁽⁴⁾ This, indeed, can be considered an implicit requirement of the first *Altmark* condition.

⁽⁵⁾ Judgement of the CFI of 27.02.1997 in case T-106/95, *FFSA*, ECR 1997 p. II-0229.

- the service in question must carry a general interest that goes beyond the generic interest associated to each economic activity ⁽¹⁾;
- the public intervention must be justified by the nature and needs of the public service ⁽²⁾.

Community legislation in the given field

In the electronic communications sector, Community legislation harmonises the principles applicable to the universal service obligation ⁽³⁾, which concerns the supply of a minimum set of basic services to all end-users at affordable prices. As already indicated, the scope of universal service includes a narrowband connection capable of supporting voice and data communications at a speed sufficient to access the Internet; typically at or equal to 56kbit/s. Member States may decide to make additional services publicly available in their territory, in addition to those included in the scope of universal service. It is considered important that the characterisation of a broadband service as SGEI does not modify the scope of universal service, and as such does not imply any obligation to offer or finance broadband services imposed on telecom operators. ⁽⁴⁾ This could represent a heavy burden, especially for small operators and new entrants in the market.

In *Pyrénées-Atlantiques*, the qualification of the provision of broadband access as SGEI did not alter the scope of the universal service while being in line with Community priorities and not raising competition concerns. This allowed the conclusion that the qualification as SGEI in the areas concerned was not in contrast with Community legislation.

General interest

The Commission also acknowledged that broadband services can be considered to carry a general interest that goes beyond that of generic economic activities. Broadband services are becoming a widespread support not only for the development of business initiatives, but also for responding to numerous citizens' needs and for the supply of government services. The possibility to offer, thanks to broadband, e-Health, e-Government, e-Education and tele-working render this type of initiatives more relevant to the general interest than projects for pure economic development,

which would generally be assessed under the existing State aid rules, for example on regional aid. Naturally, SGEI projects must be related to the provision of a service to the general public and not be exclusively targeted at businesses.

Public intervention justified by the nature of the service

The Commission also found that the already mentioned economic peculiarities of this network industry justified public intervention in certain geographic areas. What is worthwhile emphasising is that the same conclusion would not necessarily hold for projects that, contrary to *Pyrénées-Atlantiques*, concerned areas where offers by competing operators are already present ('black areas').

It was also considered that only the investment in the network justified public support. Indeed, the market might not be able to undertake the high fixed-cost investment in the infrastructure, but once an open infrastructure is available, market operators would normally not need additional funding for the supply of the downstream services.

Finally, only if the infrastructure is fully open on transparent and non-discriminatory terms, it can provide a service of truly general interest. The funding of a network belonging to one operator that may restrict access to competitors, would risk foreclosing the market from new entrants in the medium term. On the contrary, public intervention should not create monopoly positions and should ensure open and non-discriminatory access to the financed network.

The open access requirement should concern the basic element of the infrastructure — e.g. access to dark fibre in case of an optical fibre infrastructure. If this is the case, competition can take place in the segments of the market with the highest value-added and lead to the greatest advantage for the end users.

The Altmark criteria

The assessment of the fulfilment of the *Altmark* criteria is based on considerations which are not necessarily specific to broadband projects, but

⁽¹⁾ Judgement of the Court of 10 December 1991, in case C-179/90, *Merci convenzionali porto di Genova Sp.A.* ECR 1991 p. I-5889, point 27.

⁽²⁾ Judgement of 13 December 1991 in case C-18/88, *GB-INNO-BM*, ECR p. I-5941, point 22.

⁽³⁾ Directive of the European Parliament and of the Council of 7 March 2002 on universal service and users' rights relating to electronic communications networks and services (Universal Service Directive), OJ L 108 of 24.4.2002.

⁽⁴⁾ Op. Cit. Footnote 2.

apply to SGEI in general. Some of the crucial elements are worth recalling:

Clearly defined obligations

Public support is not considered aid if it is possible to establish a clear correspondence between the extra costs of public service obligations and their compensation. This requires a precise identification of the services demanded. In general, the attribution of a public service mandate through an open procedure implies a detailed specification of the required services and fulfils this criterion.

Parameters of compensation established beforehand

If the mechanism for compensation left some margin of discretion or the possibility to grant ex-post additional funding, the risk of overcompensation could not be excluded. Again, the criterion is normally satisfied when the service is attributed through open procedure, since the overall amount of aid, or the parameters for compensation, would be determined before the start of the contract.

No overcompensation

Whatever the mechanism for the choice of the operator and the determination of compensation, the compensation must *'not exceed what is necessary to cover all or part of the costs incurred in discharging the public service obligations, taking into account the relevant receipts and a reasonable profit for discharging those obligations.'*

Indeed, there could be circumstances in which the attribution through an open procedure on the basis of the best available offer on the market would not be sufficient to exclude overcompensation. This might be the case if the number of potential competitors is limited — notably because of the atypical character or the complexity of the service — or if an operator has privileged access to an infrastructure necessary to provide the service.

To avoid this problem, in the case of *Pyrénées-Atlantiques* the authorities required the selected operator to set up a legally independent company whose accounts would be regularly audited. A reverse payment clause in case of revenues exceeding a certain threshold was also foreseen.

Choice of provider

To ensure that the cost of public service is effectively minimised it is necessary not only to avoid

overcompensation, but also to entrust the service to the most efficient operator. For this reason the fourth *Altmark* criterion is a necessary complement to the third one.

In the case of broadband there are many variables that qualify a project: quality of service, aid amount, aid intensity, geographical coverage, chosen technical means, price to users, etc.

The case law on public service contracts indicates that when the chosen procedure is not based only on the lowest price, but on multiple awarding criteria ('the most economically advantageous tender') those criteria must be: *'linked to the subject-matter of the contract, do not confer an unrestricted freedom of choice on the authority, ... expressly mentioned in the contract documents or the tender notice, and comply with all the fundamental principles of Community law, in particular the principle of non-discrimination'* (1).

It has been suggested, however, that the *Altmark* case-law should be interpreted in a more stringent way. If aid is to be excluded, the procedure must offer sufficient guarantees that the choice reflects the 'best value for money' for the tendering public authority.

In *Pyrénées-Atlantiques*, the Commission accepted that the fourth *Altmark* criterion was satisfied because the selection was not mainly based on qualitative criteria, but was made on quantifiable elements and the choice between the two final offers reflected the lowest amount and intensity of aid.

III. COMPATIBLE AID

A project that does not fall within the categories described above would generally involve State aid and would need to be notified and assessed for compatibility.

This would be the case of infrastructure projects dedicated to businesses — as the Commission has indicated in *ATLAS* — or in areas where there is already competitive supply and the SGEI qualification would not be justified. It might also be the case of funding of SGEIs that does not comply with the *Altmark* criteria.

Another frequent case is that of 'service projects', involving the funding of an end-to-end service provision.

(1) Judgment of the Court of 17 September 2002 in case C-513/99, *Concordia*, ECR [2002] p. I-07213, point 64.

Service projects

Projects involving end-to-end service provision have several pros and cons when compared to pure infrastructure projects. On the one hand:

- an end-to-end service typically involves a lower detail of specification as to the type of infrastructure and technical means required by the authorities. This has the advantage of allowing better exploitation of existing installations and greater technological neutrality;
- an end-to-end service might also be preferable in cases where there is less need for building and managing new infrastructure and focus is on the rapid availability of the service to end users. By tendering the final service, the authorities have greater certainty on the scope and timing of the final service;
- a project that includes the provision of the final services allows greater commercial opportunities to the selected bidder and is likely to attract a greater proportion of private funding. This might entail lesser use of public resources and lower aid intensities.

On the other hand:

- this type of project can be seen as more distortive than one merely consisting of provision of infrastructure, since it will intervene in a greater number of markets, including those downstream markets in which public intervention appears less needed. In most cases public support for third party infrastructure (especially civil infrastructure), sold on a non-discriminatory wholesale basis to service providers, should be sufficient to reduce overall investment costs and lower barriers to service provision for numerous providers;
- it should also be noted that in certain infrastructure projects the State retains ownership of the infrastructure and attributes its management through a concession of limited duration to an independent party that cannot act as service provider. This solution preserves the neutrality of the infrastructure manager, as opposed to a situation in which a service provider also controls the infrastructure;
- finally, an end-to-end service requirement may put at an advantage the service operations of the selected provider, who is likely to be in a position to roll-out end-user services prior to the entry of third party providers benefiting

from the open access. Under certain circumstances, this might lead to market foreclosure effects.

Presence of State aid

The funding of service projects, being a selective measure, distorts competition and constitutes State aid. The selectivity is both sectoral and geographical. Public funding supports the telecom sector and allows businesses in the concerned regions to profit from broadband services at better conditions in terms of coverage, quality and prices.

The measure might also selectively favour the chosen service provider, which will be capable of establishing its business and developing its customer base, enjoying a first mover advantage over prospective competitors. It should be considered that the broadband market is rapidly evolving and that, while public authorities generally decide to intervene in view of the lack of private initiatives in the concerned areas, it cannot be excluded that those could become viable in the medium term.

The Commission has noted in several cases that the existing frameworks and guidelines cannot be applied to assess aid measures that specifically aim at widespread availability and use of high-speed broadband services in rural and remote areas. It therefore assessed the compatibility of the measure with the common market directly on the basis of Article 87(3)(c) of the EC Treaty. This involved establishing the necessity and proportionality of the measure.

Necessity of the measure

Broadband connectivity is a type of service that by its nature is capable of positively affecting the productivity and growth of a large number of sectors and activities. Regional economic development benefits resulting from greater broadband deployment can include job creation and retention, more industrial growth, improved education and health systems and even reduced traffic congestion. ⁽¹⁾ The social and economic case for broadband takes on added significance for rural and remote communities, where improved communications can address a variety of challenges posed by distance. ⁽²⁾

The Commission supports the principle that the deployment of broadband infrastructure needs to be encouraged where broadband connectivity is

⁽¹⁾ US Department of Commerce, Office of Technology Policy, "Understanding Broadband Demand", September 2002.

⁽²⁾ OECD, "Broadband Driving Growth: Policy Responses", October 2003.

not provided by the market at affordable prices. The scope for public intervention in underserved areas was emphasised in eEurope 2005.⁽¹⁾ The Action Plan set 'widespread availability and use' as its broadband objective, and highlighted the role Structural Funds can play in bringing broadband to disadvantaged regions. Structural Funds can be used to increase broadband coverage in underserved areas where geographical isolation and low density of population can make the cost of building new infrastructure or upgrading the existing one unsustainable⁽²⁾.

The necessity of the measure should, however, be well documented. A survey of the existing services and infrastructure should constitute the basis on which to evaluate the need for public intervention. In principle, such intervention should take place only in areas where there is no provision of service ('white' areas). However, because of the physical characteristics of a network, some duplication of existing infrastructure is always likely to take place and represents a sort of 'unavoidable' distortion. Duplication should, nevertheless, be minimised: a pure replica, in terms of geographical coverage, of existing services would not meet the requirements for necessity of aid.

Proportionality

In order for the aid measure to be compatible with Article 87(3)(c) of the EC Treaty, it must be proportionate to the objective and must not distort competition to an extent contrary to the common interest. The trade-off between the advantages — in terms of local economic development and support to information society — and the disadvantages — in terms of distortion of competition and possible disincentives to private investment — has to be assessed. The extent of the measure in terms of service definition, as well as project design features, should also be evaluated to ensure that the least distorting model, which would nevertheless produce the required results, is adopted.

In its decisions, the Commission has positively assessed the following elements:

- *Open tender*: The selection of the service provider through open procedure in accordance with EC rules and principles on public procurement minimises the advantages to the direct beneficiary of aid.
- *Technology neutrality*: A project which aims at achieving a certain final service leaving to the

provider the choice of technological means has the advantage of not favouring a priori any given technology.

- *Open access*: The obligation for the provider to lease capacity to resale operators and service providers on a transparent and non-discriminatory basis is seen as a more pro-competitive solution.
- *Use of existing infrastructure*: The freedom for the service provider to choose the most efficient way of procuring the necessary infrastructure, either by building, buying or leasing it from third parties minimises duplication and enhances economic efficiency. Since leasing facilities is expected to be more cost effective than building new infrastructure, existing operators have the possibility to contribute their infrastructure to the project, which limits the economic impact of the project for operators that already have infrastructure in place.
- *Short duration, small aid amount and intensity*: Other things equal, the smaller the amount and intensity of aid and the shorter the duration of the funding, the smaller the distortion of competition.
- *Reverse payment mechanism*: The existence of a reverse payment mechanism, under which the public funding is expected to diminish as demand for services picks up, ensures that only the minimum necessary public funds are used.
- *Cost allocation transparency and monitoring*: Clear specification of the cost eligible for public funding, separation of accounts where other activities are present and regular monitoring of the financial results ensure a high degree of transparency.
- *Minimisation of price distortion*: The appropriate pricing of the services is important to ensure that business end-users benefiting from the aid are not put in a position more favourable than their competitors located in regions where the same advanced broadband services are available on market terms. The risk of sending the wrong price signals to the market as a result of tariffs charged for a State funded service should also be considered. Finally, disproportionately low prices may necessitate more aid than the minimum necessary to address the undersupply of the service in certain areas. Benchmarking with tariffs offered by service

⁽¹⁾ COM(2002) 263.

⁽²⁾ Commission staff working paper, 'Guidelines on criteria and modalities of implementation of structural funds in support of electronic communications', 28.7.2003, SEC(2003) 895.

providers in areas which do not benefit from aid is a desirable proviso.

IV. CONCLUDING REMARKS

This article does not have the ambition to clarify all the issues that can be raised in connection with public funding of broadband projects. There are, however, certain elements that appear to have rather general relevance in the assessment.

In particular, projects that are attributed through open procedure, that impose open access to the basic infrastructure and take place in areas where there is no competitive supply (a mix of 'white' and 'grey' areas), are more likely to qualify for compatibility.

In general, although they involve higher budgets and a long time horizon, projects focussing on the deployment of open infrastructures tend to minimise competition distortions. State support for the high fixed-cost elements of networks lowers the entry barriers for all operators providing downstream services, who may access the network on equal terms.

In contrast, measures supporting the provision of end-to-end services are generally aimed at supporting the quick deployment of broadband services in regions without coverage. Of shorter duration than infrastructure projects, empirical evidence shows that subsidies for the provision of end-to-end services tend to favour the dominant operators.

Rapid

important legal notice

English

EUROPA > European Commission > Press Room > Press Releases

Contact | Search on EUROPA

Midday
ExpressRecent Press
Releases

Select a topic

Search

State aid: Commission opens inquiry into funding for broadband in Appingedam (Netherlands)

Login

Register

Documentation

What's New

About

Reference: IP/05/1331 Date: 24/10/2005

HTML: EN FR DE NL

PDF: EN FR DE NL

DOC: EN FR DE NL

IP/05/1331

Brussels, 24 October 2005

State aid: Commission opens inquiry into funding for broadband in Appingedam (Netherlands)

The European Commission has opened a formal investigation to assess whether the public funding for a fibre access network in the Dutch town of Appingedam complies with EC Treaty state aid rules. The EC Treaty (Article 87) requires that aid granted by Member States does not distort or threaten to distort competition in a way liable to affect trade between Member States. This is the first time the Commission has had to open a formal inquiry into public support for broadband development. The launch of an in-depth inquiry does not prejudice in any way the Commission's final decision.

Competition Commissioner Neelie Kroes commented: "Public support for broadband communications can bring benefits to citizens and businesses and improve economic competitiveness. The Commission has already approved several such schemes. However, on the basis of the information currently available, I am not convinced that the Appingedam project is either necessary or proportionate given the existing infrastructure for the delivery of broadband services."

The municipality of Appingedam intends to part fund the deployment of a glass fibre access network in the Dutch town. Following local court action by a Dutch cable operator at the end of 2004, the Dutch authorities notified the measure to the European Commission in spring 2005 for approval under EC Treaty state aid rules. After a preliminary assessment, the Commission has doubts about the compatibility of the project with EU state aid rules as the public funding might distort competition in the market for electronic communications and have a negative impact on existing private infrastructure investment.

In view of these doubts and the implications of the case for similar projects all over Europe, the Commission has decided that an in-depth inquiry is necessary to analyse the conditions for granting state support for the roll-out of the fibre access (or Fibre to the Home, FttH) network in Appingedam under EC Treaty state aid rules.

In all previous cases which were notified to the Commission, state support was targeted at areas where broadband was not available at all or only provided in densely populated areas by the incumbent operators, but not in rural and remote areas. Hence, the state support to these projects in the rural and remote areas was found to constitute either compatible aid under Article 87(3)(c) of the

EC Treaty in the case of public funding for broadband support measures in the UK and Spain (IP/04/1371, IP/05/646, IP/05/1231), or not constitute state aid in two cases in France (IP/04/1371, IP/05/530).

Details of the measure will be published in the EU's Official Journal, allowing interested parties to provide the Commission with their comments.

51995XC1123(01)

Tillkännagivande om samarbete mellan nationella domstolar och kommissionen på området statligt stöd

Europeiska gemenskapernas officiella tidning nr C 312 , 23/11/1995 s. 0008 - 0013

Tillkännagivande om samarbete mellan nationella domstolar och kommissionen på området statligt stöd (95/C 312/07)

Syftet med tillkännagivandet är att ge ledning för samarbetet mellan nationella domstolar och kommissionen på området statliga stöd. Tillkännagivandet begränsar på intet sätt de rättigheter som EG-rätten tilldelar medlemsstaterna, enskilda personer eller företag. Det är utan rättsverkan på varje tolkning av EG-rätten som Europeiska gemenskapernas domstol eller förstainstansrätt kan komma att ge. Slutligen söker det inte på något sätt inkräkta på det sätt på vilket nationella domstolar fullgör sina skyldigheter.

I. INLEDNING

1. Avskaffandet av de inre gränserna mellan medlemsstaterna gör det möjligt för företag i gemenskapen att utvidga sin verksamhet inom hela den inre marknaden och för konsumenter att dra nytta av den ökade konkurrensen. Dessa fördelar får inte äventyras genom en snedvridning av konkurrensen orsakad av att stöd oriktigt ges till företag. Fullbordandet av den inre marknaden understryker därför ånyo vikten av att upprätthålla gemenskapens konkurrenspolitik.

2. Domstolen har meddelat ett antal viktiga domar om tolkning och tillämpning av artikel 92 och 93 i Romfördraget. Förstainstansrätten har numera behörighet beträffande rättsliga åtgärder som vidtas av enskilda parter mot kommissionens beslut om statligt stöd och kommer därför att bidra till utvecklingen av rättspraxis inom detta område. Kommissionen ansvarar för den dagliga tillämpningen av konkurrensreglerna under förstainstansrättens och domstolens tillsyn. Offentliga myndigheter och domstolar i medlemsstaterna samt gemenskapens domstolar och kommissionen tar var för sig på sig uppgifter och skyldigheter för att upprätthålla Romfördragets bestämmelser om statligt stöd i enlighet med de principer som fastställs genom EG-domstolens rättspraxis.

3. En korrekt tillämpning av konkurrenspolitiken inom den inre marknaden kan kräva ett effektivt samarbete mellan kommissionen och de nationella domstolarna. Detta tillkännagivande förklarar hur kommissionen avser att bistå nationella domstolar genom att införa ett närmare samarbete vid tillämpningen av artikel 92 och 93 i enskilda fall. Det uttrycks ofta en oro över att kommissionens slutgiltiga beslut i mål om statligt stöd fattas en tid efter det att snedvridningen av konkurrensen har skadat tredje mans intressen. Eftersom kommissionen inte alltid har möjlighet att agera snabbt för att tillvarata tredje mans intressen i ärenden som rör statligt stöd kan nationella domstolar vara bättre lämpade att säkerställa att överträdelser av den sista meningen i artikel 93.3 åtgärdas och gottgörs.

II. BEFOGENHETER (1)

4. Kommissionen är den administrativa myndighet som ansvarar för genomförande och utveckling av konkurrenspolitiken i gemenskapens allmänna intresse. Nationella domstolar ansvarar för skydd av rättigheter och verkställande av skyldigheter, vanligtvis på begäran av enskilda parter. Kommissionen skall granska alla stödåtgärder som omfattas av artikel 92.1 för att bedöma om de är förenliga med den gemensamma marknaden. Nationella domstolar skall säkerställa att medlemsstaterna uppfyller sina skyldigheter enligt förfarandereglerne.

5. Den sista meningen i artikel 93.3 (i fetstil nedan) är direkt gällande i medlemsstaternas rättsordningar:

"Kommissionen skall underrättas i så god tid att den kan yttra sig om alla planer på att vidta eller ändra stödåtgärder. Om den anser att någon sådan plan inte är förenlig med den gemensamma marknaden enligt artikel 92, skall den utan dröjsmål inleda det förfarande som

anges i punkt 2. Medlemsstaten i fråga får inte genomföra åtgärden förrän detta förfarande lett till ett slutgiltigt beslut."

6. Det förbud mot genomförande som avses i den sista meningen i artikel 93.3 omfattar allt stöd som har genomförts utan att ha anmälts (2) eller, om det har anmälts, som genomförs under granskningsperioden och, om kommissionen inleder det kontradiktoriska förfarandet, fram till det slutgiltiga beslutet (3).

7. En domstol måste naturligtvis avgöra om de planerade åtgärderna utgör statligt stöd enligt innebörden i artikel 92.1 (4) innan den fattar ett beslut i enlighet med den sista meningen i artikel 93.3. Denna viktiga fråga ägnas stor uppmärksamhet i kommissionens beslut och i domstolens rättspraxis. Följaktligen måste en vid tolkning av begreppet statligt stöd göras så att det inte bara omfattar subventioner utan också skattelättnader och investeringar med statliga medel som görs under omständigheter då en privat investerare inte skulle ha givit stöd (5). Stödet skall komma från "staten", vilket omfattar alla nivåer, uttryck och förgreningar av statlig myndighet (6). Stödet skall gynna vissa företag eller produktion av vissa varor, detta för att skilja mellan statligt stöd på vilket artikel 92.1 är tillämplig från allmänna åtgärder på vilka artikeln inte är tillämplig (7).

8. Endast kommissionen kan besluta att statligt stöd är "förenligt med den gemensamma marknaden", dvs. tillåtet.

9. Vid tillämpning av artikel 92.1 får de nationella domstolarna naturligtvis begära att EG-domstolen meddelar ett förhandsavgörande i enlighet med artikel 177 i Romfördraget och skall i själva verket göra detta under vissa omständigheter. De får också begära bistånd från kommissionen genom att begära "juridiska eller ekonomiska upplysningar", se domstolens Delimitis-beslut (8) avseende artikel 85.

10. Den nationella domstolens uppgift är att tillvarata rättigheter som enskilda åtnjuter som en följd av förbudets direkta effekt enligt den sista meningen i artikel 93.3. Domstolen skall anlita alla lämpliga åtgärder och rättsmedel och tillämpa alla relevanta bestämmelser i den nationella lagstiftningen för att ge verkställighet åt den direkta effekt av denna skyldighet som fördraget ålägger medlemsstaterna (9). En nationell domstol skall i ett mål inom sin jurisdiktion tillämpa EG-rätten i sin helhet och skydda de rättigheter som EG-rätten ger enskilda personer. Den måste därför bortse från varje bestämmelse i den nationella lagstiftningen som kan strida mot EG-rätten, oberoende om den tillkommit före eller efter gemenskapsregeln (10). Domstolen kan i förekommande fall och i enlighet med tillämpliga regler i den nationella lagstiftningen och EG-domstolens framväxande rättspraxis (11) bevilja interimistisk åtgärd, till exempel genom att beordra att belopp som har betalats ut olagligt skall spärras eller återbetalas, samt bevilja skadestånd till parter vars intressen har skadats.

11. Domstolen har förklarat att den fulla verkan av gemenskapens bestämmelser skulle försvagas liksom det skydd av rättigheter som de ger om enskilda personer inte kan erhålla gottgörelse när deras rättigheter kränks genom en överträdelse av gemenskapens lagstiftning för vilken en medlemsstat kan göras ansvarig (12). Principen enligt vilken en stat skall vara ansvarig för förluster och skador som åsamkats enskilda till följd av överträdelser av gemenskapens lagstiftning för vilka staten kan göras ansvarig är en väsentlig del av fördragets system (13). En nationell domstol som i ett mål som rör gemenskapens lagstiftning anser att det enda som hindrar den från att bevilja interimistisk upprättelse är att en nationell bestämmelse skall åsidosätta denna bestämmelse (14).

12. Dessa principer gäller vid överträdelser av gemenskapens konkurrensregler. Enskilda personer och företag skall kunna använda sig av alla förfaranderegler och rättsmedel som enligt den nationella lagstiftningen på samma villkor skulle tillämpas vid en jämförbar överträdelse av den nationella lagstiftningen. Denna likhet i behandling avser inte bara när en överträdelse av en gemenskapsbestämmelse med direkt effekt blivit slutgiltigt konstaterad, utan omfattar även alla rättsmedel som kan bidra till ett effektivt rättsskydd. Följaktligen måste nationella domstolar kunna vidta interimistiska åtgärder för att upphäva åtgärder som strider mot gemenskapens lagstiftning och bevilja ersättning för skador som åsamkats till följd av sådana åtgärder.

III. KOMMISSIONENS BEGRÄNSADE BEFOGENHETER

13. Tillämpning av gemenskapens konkurrenslagstiftning av de nationella domstolarna innebär betydande fördelar för enskilda personer och företag. Kommissionen kan inte bevilja skadestånd för förluster som åsamkats till följd av en överträdelse av artikel 93.3. Sådana anspråk kan endast väckas i de nationella domstolarna. Nationella domstolar kan vanligtvis vidta interimistiska åtgärder och snabbt fatta beslut om att överträdelser skall upphöra. I

nationella domstolar kan ett anspråk enligt gemenskapens lagstiftning kombineras med ett anspråk enligt den nationella lagstiftningen. Detta är inte möjligt i ett förfarande inför kommissionen. Dessutom kan domstolar besluta att den förlorande parten skall betala båda parternas rättegångskostnader, vilket inte är möjligt i det administrativa förfarandet inför kommissionen.

IV. TILLÄMPNING AV ARTIKEL 93.3

14. Medlemsstaterna är skyldiga att underrätta kommissionen om alla planer på att bevilja stöd eller att ändra planer som redan har godkänts. Detta gäller också i fråga om stöd som kan vara berättigat till automatiskt godkännande enligt artikel 92.2 eftersom kommissionen måste kontrollera att de nödvändiga villkoren uppfylls. Det enda undantaget till skyldigheten om anmälan gäller stöd som betraktas som obetydligt eftersom det inte har någon betydande påverkan på handeln mellan medlemsstaterna (de minimis-regeln) och därför inte omfattas av artikel 92.1 (15).

15. Kommissionen tar emot anmälningar om allmänna stödordningar eller stödprogram, liksom planer om beviljande av stöd till enskilda företag. När en ordning har bemyndigats av kommissionen behöver normalt inte enskilda beviljanden av stöd enligt denna ordning anmälas. Enligt vissa stödregler och rambestämmelser för särskilda näringsgrenar eller särskilda kategorier av stöd krävs separata anmälningar om allt stöd som beviljas eller om stöd som överstiger ett visst belopp. Separata anmälningar kan också krävas i vissa fall genom villkoren för kommissionens bemyndigande av en bestämd stödordning. Medlemsstaterna skall göra en anmälan om stöd som de önskar bevilja utanför ramarna för en bemyndigad stödordning. Anmälan krävs avseende planerade åtgärder, däribland planer att göra ekonomiska överföringar av statliga medel till företag inom den offentliga eller den privata sektorn, vilka kan omfatta stöd enligt innebörden i artikel 92.1.

16. Den första frågan som nationella domstolar har att ta ställning till i en process enligt den sista meningen i artikel 93.3 är om åtgärden utgör ett nytt eller redan existerande statligt stöd enligt innebörden i artikel 92.1. Den andra frågan som skall besvaras är om åtgärden har anmälts antingen separat eller som en del av en stödordning och, om så är fallet, om kommissionen har haft tillräcklig tid för att fatta ett beslut (16).

17. Beträffande stödordningar anser EG-domstolen en period av två månader vara "tillräcklig tid", varefter den berörda medlemsstaten, efter att ha givit kommissionen förhandsanmälan, kan genomföra den anmälda åtgärden (17). Kommissionen förkortar frivilligt denna period till 30 arbetsdagar för enskilda fall och till 20 arbetsdagar enligt det "påskyndade" förfarandet. Perioderna löper från den tidpunkt då kommissionen har förvärvat sig om att de upplysningar som medlemsstaten lagt fram är tillräckliga för att den skall kunna fatta ett beslut (18).

18. Om kommissionen har beslutat att inleda det förfarande som fastställs i artikel 93.2 skall perioden under vilken genomförande av stödåtgärden är förbjuden löpa fram till dess kommissionen har fattat ett beslut om godkännande. För stödåtgärder som inte har anmälts finns ingen tidsfrist för kommissionens beslutsprocess även om kommissionen skall agera så skyndsamt som möjligt. Stöd får inte beviljas före kommissionens slutgiltiga beslut.

19. Om kommissionen inte har fattat ett beslut angående en stödåtgärd kan nationella domstolar få vägledning vid tolkningen av gemenskapsrätten av förstainstansrättens och domstolens rättspraxis, liksom av beslut som kommissionen har fattat. Kommissionen har offentliggjort en rad allmänna tillkännagivanden som kan vara till hjälp i detta sammanhang (19).

20. De nationella domstolarna bör på detta sätt kunna avgöra huruvida åtgärden i fråga är olaglig enligt artikel 93.3 eller inte. Om domstolarna är osäkra, kan och i vissa fall skall de uppskjuta förhandlingarna och begära att domstolen meddelar ett förhandsavgörande i enlighet med artikel 177.

21. Om de nationella domstolarna meddelar en dom i vilken konstateras att artikel 93.3 inte har iakttagits skall de fastställa att åtgärden i fråga strider mot EG-rätten och vidta lämpliga åtgärder för att skydda enskilda personers och företags rättigheter.

V. RESULTAT AV KOMMISSIONENS BESLUT

22. Domstolen har funnit (20) att en nationell domstol är bunden av ett beslut som kommissionen riktat mot en medlemsstat enligt artikel 93.2 om mottagaren av stödet i fråga försöker ifrågasätta giltigheten av beslutet som han har underrättats om skriftligen av den berörda medlemsstaten och om han har underlåtit att föra talan om upphävande av beslutet inom den tidsfrist som föreskrivs i artikel 173 i Romfördraget.

VI. SAMARBETE MELLAN NATIONELLA DOMSTOLAR OCH KOMMISSIONEN

23. Kommissionen inser att de principer som läggs fram ovan för tillämpning av artikel 92-93 av nationella domstolar är komplicerade och ibland inte tillräckligt utvecklade för att göra det möjligt för domstolarna att utöva sin funktion på ett korrekt sätt. Nationella domstolar kan därför begära bistånd från kommissionen.

24. I artikel 5 i Romfördraget fastställs principen om lojalt och ständigt samarbete mellan gemenskapens institutioner och medlemsstaterna i syfte att uppnå målen i fördraget, däribland genomförande av artikel 3g som föreskriver upprättandet av en ordning som säkerställer att konkurrensen inom den inre marknaden inte snedvrids. Denna princip innebär skyldigheter och plikter i fråga om ömsesidigt bistånd för både medlemsstaterna och gemenskapens institutioner. Enligt artikel 5 har kommissionen skyldighet att samarbeta med de rättsliga myndigheter i medlemsstaterna som ansvarar för säkerställande av att gemenskapsrätten tillämpas och respekteras i den nationella rättsordningen.

25. Kommissionen anser sådant samarbete vara grundläggande för att säkerställa en strikt, effektiv och konsekvent tillämpning av gemenskapens konkurrenslagstiftning. Dessutom är de nationella domstolarnas medverkan vid tillämpning av konkurrenslagstiftningen beträffande statligt stöd nödvändig för att artikel 93.3 skall ha någon verkan. Fördraget ålägger kommissionen att följa det förfarande som fastställs i artikel 93.2 innan den får beordra återbetalning av stöd som är oförenligt med den gemensamma marknaden (21). Domstolen har fastslagit att artikel 93.3 har direkt effekt och att en stödåtgärds olaglighet samt de konsekvenser denna ger upphov till aldrig kan godkännas i efterhand genom att kommissionen beslutar att godkänna en stödåtgärd. Tillämpning av bestämmelserna om anmälan avseende statligt stöd utgör därför en väsentlig länk i kedjan av eventuella rättsliga åtgärder som kan vidtas av enskilda personer och företag.

26. Mot bakgrund av detta avser kommissionen att arbeta för närmare samarbete med nationella domstolar på följande sätt.

27. Kommissionen har ett åtagande att föra en öppen och genomskinlig politik. Kommissionen för denna politik så att de berörda parterna kan erhålla användbar information om tillämpningen av konkur28. Om dessa allmänna riktlinjer är otillräckliga kan de nationella domstolarna, inom ramen för den nationella processrätten, be kommissionen om information av procedurmässig natur för att göra det möjligt för dem att få veta om ett visst ärende behandlas av kommissionen, om ett ärende har anmälts eller om kommissionen officiellt har inlett ett förfarande eller fattat något annat beslut. Om nödvändigt kan de nationella domstolarna också fråga kommissionen om hur mycket tid den kan behöva för att fatta ett slutgiltigt beslut, för att få ledning huruvida förhandlingen i målet bör skjutas upp eller om interimistiska åtgärder måste vidtas.

29. De nationella domstolarna kan också rådgöra med kommissionen i de fall tillämpningen av artikel 92.1 eller 93.3 ger upphov till särskilda svårigheter. Vad gäller artikel 92.1 kan sådana svårigheter särskilt röra fastställandet av att en åtgärd utgör statligt stöd, den eventuella snedvridning av konkurrensen som den kan ge upphov till samt påverkan på handeln mellan medlemsstaterna. Domstolarna kan därför rådfråga kommissionen om dess sedvanliga praxis på dessa områden. De kan erhålla information från kommissionen om sakuppgifter, statistik, marknadsstudier och ekonomiska analyser. Om möjligt skall kommissionen vidarebefordra dessa uppgifter eller ange från vilken källa uppgifterna kan erhållas.

30. I sitt svar diskuterar kommissionen inte sakinnehållet i varje enskilt fall eller åtgärdens förenlighet med den gemensamma marknaden. Det svar som kommissionen ger är inte bindande för den EG-domstol som har begärt det. Kommissionen skall göra klart att dess ståndpunkt inte är slutgiltig och att domstolens rätt att begära att EG-domstolen meddelar ett förhandsavgörande i enlighet med artikel 177 inte har påverkats.

31. De är av vikt för en korrekt rättsskipning att kommissionen besvarar förfrågningar om juridisk eller faktisk information så snabbt som möjligt. Kommissionen kan emellertid inte tillmötesgå en sådan begäran om inte en rad villkor har uppfyllts. De nödvändiga uppgifterna skall vara tillgängliga för kommissionen och kommissionen får endast vidarebefordra information som inte är sekretessbelagd.

32. Artikel 214 i Romfördraget ålägger kommissionen att inte lämna ut upplysningar som omfattas av tystnadsplikt. Dessutom är skyldigheten till lojalt samarbete enligt artikel 5 tillämplig i fråga om förhållandet mellan domstolar och kommissionen och rör inte parterna i tvistemålsprocesser i dessa domstolar. Kommissionen är skyldig att iaktta juridisk neutralitet och objektivitet. Följaktligen skall den inte tillmötesgå en begäran om information om den inte

görs av en nationell domstol, antingen direkt eller indirekt genom parter som har beordrats av den berörda domstolen att begära vissa uppgifter.

VII. SLUTLIGA ANMÄRKNINGAR

33. Detta tillkännagivande gäller i tillämpliga delar för relevanta bestämmelser om statligt stöd, i den utsträckning de är direkt gällande i rättsordningarna i medlemsstaterna, i

- Fördraget om upprättandet av Europeiska kol- och stålgemenskapen och bestämmelser som antagits genom detta, och

- Avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

34. Detta tillkännagivande utfärdas till vägledning och begränsar inte på något sätt de rättigheter som EG-rätten ger medlemsstater, enskilda personer eller företag.

35. Detta tillkännagivande påverkar inte tolkningar av gemenskapsrätten som kan göras av Europeiska gemenskapernas domstol och förstainstansrätt.

36. En sammanfattning av de svar som ges av kommissionen i enlighet med detta tillkännagivande skall offentliggöras årligen i Konkurrensrapporten.

(1) Domstolen har beskrivit kommissionens och de nationella domstolarnas roller på följande sätt:

"9. Beträffande kommissionens roll påpekade domstolen i sin dom i mål 78/76 Steinike und Weinlig mot Tyskland [1977] Rec. 595 i punkt 9 att avsikten med att i artikel 93 i fördraget fastställa att stöd ständigt skall granskas och kontrolleras av kommissionen är att slutsatsen att stöd kan vara oförenligt med den gemensamma marknaden skall dras genom ett lämpligt förfarande, under förutsättning av att domstolen godkänner detta, som det är kommissionens ansvar att inleda.

10. Beträffande de nationella domstolarnas roll förklarade domstolen i samma dom att talan får väckas i nationella domstolar med yrkande att dessa domstolar tolkar och tillämpar det stödbegrepp som avses i artikel 92 för att fastställa huruvida statligt stöd som har införts utan att det förhandsgranskningsförfarande som anges i artikel 93.3 har iakttagits borde ha underställts detta förfarande.

11. De nationella domstolarnas deltagande är en följd av den direkta verkan som den sista meningen i artikel 93.3 i fördraget har förklarats ha. I detta avseende förklarade domstolen i sin dom i mål 120/73 Lorenz mot Tyskland [1973] Rec. 1471 att den omedelbara verkan av det förbud mot genomförande som avses i den artikeln omfattar allt stöd som har genomförts utan att ha anmälts eller, om det har anmälts, som genomförs under granskningsperioden och, om kommissionen påbörjar ett kontradiktoriskt förfarande, fram till det slutgiltiga beslutet.

14. . . . Den huvudsakliga och exklusiva roll som tilldelats kommissionen genom artiklarna 92 och 93 i fördraget, vilken ligger i att förklara stödåtgärd som oförenlig med den gemensamma marknaden där så är lämpligt, skiljer sig i grunden från nationella domstolarnas roll när det gäller att skydda rättigheter som enskilda personer åtnjuter som en följd av den direkta verkan av förbudet enligt den sista meningen i artikel 93.3 i fördraget. Medan kommissionen skall undersöka det föreslagna stödets förenlighet med den gemensamma marknaden, även i det fall medlemsstaten handlat i strid med förbudet att verkställa stöd, kan ej nationella domstolar göra mer än att upprätthålla enskilda personers rättigheter, när de ställts inför ett möjligt brott av statliga myndigheter mot förbudet i den sista meningen i artikel 93.3, i avvaktan på ett slutgiltigt beslut från kommissionen."

Domstolens dom i mål C 354/90, Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires och Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon mot Frankrike, [1991] Rec. I-5505, (punkterna 9-11 och 14, s. 5527).

(2) Med undantag för "befintligt" stöd. Sådant stöd får genomföras fram till dess kommissionen har beslutat att det är oförenligt med den gemensamma marknaden: se domstolens dom i mål C-387/92, Banco de Crédito Industrial, numero Banco Exterior de España mot Ayuntamiento de Valencia, [1994] Rec. I-877; och i mål C-44/93, Namur-Les Assurances du Crédit mot Office National du Ducroire och Belgien [1994], Rec. I-3829.

(3) Mål C-354/90, se fotnot 1, punkt 11, s. 5527.

(4) Se domstolens dom i mål 78/76, Steinlike och Weinlig mot Tyskland [1977] Rec. 595 punkt 14: ". . . en nationell domstol kan ha skäl att tolka och tillämpa det stödbegrepp som avses i artikel 92 för att fastställa huruvida statligt stöd som har införts utan iakttagande av det förfarande för förhandsgranskning som föreskrivs i artikel 93.3 borde ha underställts detta

förfarande."

(5) För en nyligen gjord formulering, se generaladvokat Jacobs yttrande i de förenade målen C-278/92, C-279/92 och C-280/92, Spanien mot Kommissionen, punkt 28: "... statligt stöd ges om en medlemsstat gör medel tillgängliga för ett företag som normalt inte skulle ha tillhandahållits av en privat investerare vid tillämpning av normala affärsmässiga kriterier och utan beaktande av andra hänsynstaganden av social, politisk eller filantropisk natur."

(6) Domstolen förklarade i mål 290/83, Kommissionen mot Frankrike, [1985] Rec. 439 (punkt 14, s. 449) att: "... förbudet i artikel 92 täcker alla stöd som ges av en medlemsstat eller ges från statliga källor och det är inte nödvändigt att göra åtskillnad mellan fall där stödet ges direkt av staten och fall där det ges genom statliga eller privata organisationer som tillskapats eller utnämnts för att förvalta stödet."

(7) Ett klart uttalande om denna skillnad återfinns i generaladvokat Darmons yttrande i de förenade målen C-72 och C-73/91, Sloman Neptun [1993] Rec. I-887.

(8) Domstolens dom i mål C-234/89, Delimitis mot Henninger Bräu, [1991] Rec. I-935. Kommissionens tillkännagivande om samarbete mellan nationella domstolar och kommissionen vid tillämpning av artikel 85 och 86 i Romfördraget, EGT nr C 39, 13.2.1993, s. 6. Se generaladvokat Lenz yttrande i mål C-44/93, fotnot 2 ovan (punkt 106). Se även mål C-2/88 Imm, Zwartveld [1990] Rec. I-3365, punkt 1, s. 3366 och I-4405, punkt 10, s. 4410 och 4411: "Gemenskapens institutioner är skyldiga att uppriktigt samarbeta med de juridiska myndigheter i medlemsstaterna som ansvarar för säkerställande av att gemenskapens lagstiftning tillämpas och respekteras i den nationella rättsordningen."

(9) Som domstolen förklarade i mål C-354/90, se fotnot 1, punkt 12, s. 5528: "... giltigheten i åtgärder som verkställer stöd påverkas om nationella myndigheter handlar i strid mot den sista meningen i artikel 93.3 i fördraget. Nationella domstolar skall ge enskilda personer som påverkas av sådana överträdelser visshet om att alla nödvändiga slutsatser kommer att dras, i enlighet med den nationella lagstiftningen, vad gäller giltigheten i åtgärder som verkställer stödet, indrivning av ekonomiskt stöd som beviljats i strid mot den bestämmelsen och eventuella tillfälliga åtgärder."

(10) Mål 106/77, Amministrazione delle finanze dello stato mot Simmenthal, [1978] Rec. 629, (punkt 21, s. 644). Se även mål 213/89 The Queen mot Secretary of State for Transport, ex parte: Factortame Ltd et al., [1990] Rec. I-2433, s. 2475.

(11) De förenade målen C-6/90 och C-9/90, Andrea Francovich et al. mot Italien, [1991] Rec. I-5357. Andra viktiga mål som rör nationella domstolars ansvar för att tillämpa gemenskapslagstiftningen är framlagda för domstolens avgörande: Mål C-48/93, The Queen mot Secretary of State for Transport, ex parte: Factortame Ltd and others, EGT nr C 94, 3.4.1993, s. 13; mål C-46/93, Brasserie du Pêcheur SA mot Tyskland, EGT nr C 92, 2.4.1993, s. 4; mål C-312/93, SCS Peterbroeck, Van Campenhout & Cie mot belgiska staten, EGT nr C 189, 13.7.1993, s. 9, mål C-430 och C-431/93, J. Van Schindel and J. N. C. Van Veen mot Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten, EGT nr C 338, 15.12.1993, s. 10.

(12) Francovich, se fotnot 11, punkt 33, s. 5414.

(13) Francovich, se fotnot 11, punkt 35, s. 5414.

(14) The Queen mot Secretary of State for Transport, ex parte: Factortame Ltd et al., se fotnot 10, s. 2475.

(15) Se punkt 3.2 i gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till små och medelstora företag, EGT nr C 213, 19.8.1992, s. 2, och skrivelse till medlemsstaterna ref. IV/D/06878 av den 23 mars 1993, Competition Law in the European Communities, Vol. II.

(16) Mål 120/73, Lorenz mot Tyskland, [1973] Rec. 1471.

(17) Mål 120/73, Lorenz mot Tyskland, (se fotnot 16, punkt 4, s. 1481); se även mål 84/42, Tyskland mot kommissionen [1984] Rec. 1451, punkt 11, s. 1488.

(18) Kommissionen har utfärdat en handledning till sitt förfarande i ärenden om statliga stöd; se Competition Law in the European Communities, Vol. II.

(19) Kommissionen offentliggör och uppdaterar då och då ett kompendium om regler beträffande statligt stöd (Competition Law in the European Communities, Vol. II).

(20) Mål C-188/92. TWD Textilwerke Deggendorf GmbH mot Tyskland, [1994] Rev. I-833, se även mål 77/72, Capolongo mot Maya [1973] Rec. 611.

(21) Kommissionen har informerat medlemsstaterna om: "... att den i tillämpliga fall - efter att ha givit den berörda medlemsstaten möjlighet till kommentar och till att överväga att

istället ge räddningsstöd enligt definitionen i gemenskapens riktlinjer - kan anta ett interimistiskt beslut som uppmanar medlemsstaten att återvinna belopp som har utbetalats i strid med procedurreglerna. Stödet måste återvinnas i enlighet med den nationella lagstiftningens regler; det återbetalningspliktiga beloppet löper med ränta från den tidpunkt stödet betalades ut". (Kommissionens meddelande till medlemsstaterna som tillägg till kommissionens brev nr Gen.sec.(91) D/4577 av den 4 mars 1991 angående förfarande för anmälan av planerade statliga stöd och tillämpliga förfaranden i det fall stöd givits i strid med reglerna i artikel 93.3 i Romfördraget, ännu ej publicerat.)

01244A 10

E.C. STATE AIDS

SECOND EDITION

LEIGH HANCHER

*Professor of European Law
University of Tilburg*

Affiliated with Kennedy van der Laan, Amsterdam

TOM OTTERVANGER

*Attorney at Law
Brussels/Amsterdam*

PIET JAN SLOT

*Professor of Economic Law
University of Leiden*

LONDON
SWEET & MAXWELL
1999

Although Articles 92 and 93 (now 87 and 88) E.C. do not mention *third parties*, paragraph 16 of the preamble to the regulation notes that it is appropriate to define all the possibilities which third parties have to defend their interests in state aid procedures. The regulation provides a definition of interested parties and gives them certain rights during the procedures. Interested parties comprise, according to Article 1(h) of the regulation, beneficiaries, competing undertakings and trade associations. Article 20(2) of the regulation provides that any interested party can bring a complaint. Until the entry into force of the regulation, the Commission examined complaints,⁵ especially from those directly concerned such as competitors, as a general administrative practice but without accepting any specific legal obligation to do so. It also recognised that complainants were entitled to a response. Complaining parties, and other parties affected by the grant of aid, may, according to Article 6(1) of the regulation, comment on a case in response to the notice which the Commission is required to publish if it decides to open the proceedings referred to in Article 93(2) (now 88).⁶ The rights of third parties are further dealt with in paragraphs 19-041 *et seq.* of this chapter, and also in Chapter 20, section 4 and Chapter 21, section 3.

2. DIRECT EFFECT

The task of assessing whether state aids are compatible with the common market is reserved for the Commission. Natural or legal persons cannot contest this compatibility on the basis of Article 92 (now 87).⁷ Article 92 (now 87) has no direct effect. In Case 77/72,⁸ the Court of Justice held that the provisions of Article 92(1) (now 87) may have direct effect only if they are implemented by acts based on Article 94 (now 90) or, as the case may be, on Article 93(2) (now 88), paragraphs 3 and 4. The regime for state aids clearly differs from the competition rules of Articles 85 and 86 (now 81 and 82) as far as the question of direct effect of the substantive norm (*i.e.* Article 92(1) (now 87)) is concerned. Article 85(2) (now 81) gives national courts the power to declare anti-competitive arrangements void. National courts enjoy no such powers in the area of state aids.

By contrast, national courts do have the power to enforce the direct effect of Article 93(3) (now 88), last sentence. This sentence contains the so-called "standstill provision". It reads: "the Member State concerned shall not put its proposed measure into effect until this procedure has resulted in a final Decision". The proper enforcement of this provision is crucial for the effective control of state aids. In the *Lorenz* case,⁹ and many cases since, the Court decided that Article 93(3) (now 88) also applied to aids that had not been notified at all,

⁵ There exists a form for complaints at the Commission against Member States for failure to comply with their Treaty obligations but the use of this form does not give the complainant any special rights or status. The form is published in [1999] O.J. C119/5.

⁶ Case 323/82 *Intermills v. Commission* [1984] E.C.R. 3809, J 40.

⁷ Case 78/76 *Steinike & Weinlig v. Germany* [1977] E.C.R. 987, J 14.

⁸ *Capolongo v. Maya* [1973] E.C.R. 611, J 8.

⁹ Case 120/70 *Lorenz v. Germany* [1973] E.C.R. 1471, J 10.

and that the standstill provision had direct effect and thus could be relied on by individuals before national courts. The immediately applicable nature of this provision extends to the whole period during which it applies. Thus, the direct effect extends to all aid which has been implemented without being notified and, in the event of notification, operates during the preliminary period and, where the Commission sets in motion the contentious procedure, up to the final decision (these procedures are dealt with in section 3 below).

19-008 As to the nature of the direct effect, the Court held in the fourth point of the *dictum* in the *Lorenz* case that:

“While the direct effect of the last sentence of Article 93 [now 88] compels national courts to apply this provision without it being possible to object on the grounds of rules of national law, whatever they may be, it is for the internal legal system of every Member State to determine the legal procedure leading to this result.”

It is not clear what the effect of the words “it is for the internal legal system of every Member State to determine the legal procedure leading to this result” will be. According to Advocate-General Jacobs:

“In giving effect to that prohibition [*i.e.* Article 93(3) (now 88)], it is clear, in my view, that the national courts are not limited to procedural measures, consisting of a provisional block on further implementation. On the contrary, they are required to decide that any measures already taken in defiance of the last sentence of Article 93 [now 88] are unlawful, and to provide for all appropriate available remedies, including the repayment of assistance already paid. Only in that way can they satisfy the requirement of providing an effective remedy, a requirement which is inherent in the notion of a directly enforceable right.”¹⁰

19-009 The direct effect of Article 93(3) (now 88) has been clarified by the judgment of the Court of Justice in the *Fédération Nationale* case.¹¹ In this judgment, the Court held that the validity of acts putting aid into effect is affected by the failure of the Member State concerned to notify the aid. It further specified that national courts must enforce Article 93(3) (now 88) even if the Commission finds that the aid, although introduced unlawfully, is nevertheless compatible in substance with the common market. Both the Commission and the Advocate-General pointed to the fact that the decision taken on the basis of Article 93(2) (now 88) does not have retroactive effect and cannot, therefore, cure procedural defects. In its judgment in the *SFEI* case, the Court of Justice added that national courts are competent to adjudicate state aid cases pending before them even though the Commission is seized of the matter.¹² Where national courts find that aid has

¹⁰ In his conclusion in Case C-301/87 *France v. Commission* [1990] E.C.R. I-307, para. 37, J 68. On the nature of the government measures contrary to Article 93(3) (now 88), see Matthias Pechstein: Nichtigkeit beihilfengewahrender Verträge nach Art. 93 III 3 EGV, EuZW, 16/1998, p. 495.

¹¹ Case C-354/90 *Fédération Nationale v. France* [1991] E.C.R. I-5523, J 84.

¹² Case C-39/94 *SFEI and Others v. La Poste* [1996] E.C.R. I-3577, J 121.

been gra
repayme

Follov
not obse
subsequ
damages
section
national
be disc
Commis
Article
Decision
benefici
until it
below).
Regulat

In this
provide
discuss

The
clarific
extensi
present
the pro
dispute
also sp
prelim
not en
decisio
tions

The
Articl
(now
subse
rules
chapt
recov
regul
refun

¹³ cf. t
91.

¹⁴ [199

been granted in breach of Article 93(3) (now 88) this must in principle lead to its repayment in accordance with the procedural rules of domestic law.

Following these judgments, it is clear that there is a penalty for Member States not observing Article 93(3) (now 88) in a situation where the aid is nevertheless subsequently approved. National courts must, in principle, order them to pay damages and may issue injunctions, as will be further dealt with in Chapter 20, section 4. Where aid has been financed by charges imposed on undertakings, national courts may order refunding of the amounts levied.¹³ Furthermore, as will be discussed in section 4, below, Article 11 of the regulation empowers the Commission to issue suspension as well as recovery injunctions. According to Article 14 of the regulation, the Commission is also entitled, in its final negative Decision in which it orders recovery, to order the Member States to require the beneficiary to pay interest from the period during which the aid was unlawful until it was declared compatible with the common market (see also section 4, below). National courts can also apply group exemptions enacted to Article 1 of Regulation 994/98.¹⁴

19-010

3. THE MAIN RULES OF THE REGULATION

In this section we will discuss the main features of the regulation in order to provide the reader with an overview. This section will also provide some discussion of the general provisions of the regulation.

19-011

The regulation starts by defining the concept of existing aid. This is a useful clarification of the present status of the concept. The regulation provides an extensive procedure for notified aid. This is again a useful specification of the present case law and Commission practice. Particularly helpful are the rules on the provision of information by the Member States. This was an area of frequent disputes between the Commission and the Member State concerned. This chapter also specifies the different decisions that the Commission can take to close the preliminary and the formal procedures. It is to be noted that the regulation does not enable the Commission to close the preliminary procedure with a negative decision, nor does it empower the Commission to impose conditions and obligations when taking a positive decision at the end of the preliminary procedure.

The next chapter deals with the rules for unlawful aid, which according to Article 1(f) is defined as new aid put into effect in contravention of Article 93(3) (now 88) of the Treaty. This includes unnotified aid and aid that is notified but subsequently implemented without the Commission's approval. Again, these rules clarify and extend the present rules based on case law and practice. This chapter includes rules on recovery and injunctions to suspend or provisionally to recover the aid. In this context, an interesting feature is Article 11(2) of the regulation which allows the Commission to authorise the Member State to couple refunding of the aid with the payment of rescue aid to the firm concerned. A

19-012

¹³ cf. the Opinion of Advocate-General Tesauro in Case C-114/91 *Claeys* [1992] E.C.R. I-6559, J 91.

¹⁴ [1998] O.J. L142/1.